

**LATVIJAS, LIETUVAS UN BALTKRIEVIJAS
PĀRROBEŽU SADARBĪBAS PROGRAMMA
EIROPAS KAIMIŅATTIECĪBU INSTRUMENTA IETVAROS
2014.–2020. GADAM**

Satura rādītājs

1.	PROGRAMMAS SAGATAVOŠANAS POSMI	5
2.	PROGRAMMAS DARBĪBAS TERITORIJA	6
2.1.	Teritorija	6
2.2.	Apdzīvotība	7
2.3.	Kultūrvēsturiskais fons	8
2.4.	Demogrāfiskie un sociālie izaicinājumi	9
2.5.	Nodarbinātība	9
2.6.	Izglītība	10
2.7.	Ekonomiskie rādītāji	11
2.8.	Bizness un uzņēmējdarbība	11
2.9.	Pētniecība un inovācija	12
2.10.	Vide	13
2.11.	Tūrisms	14
2.12.	Transporta plūsmas	14
3.1.	Programmas konteksts	18
3.2.	Programmas stratēģijas apraksts un pamatojums	19
3.2.1.	<i>Sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa pret nabadzību (TM 1)</i>	<i>19</i>
3.2.2.	<i>Atbalsts labai vietējai un reģionālajai pārvaldei (TM 2)</i>	<i>22</i>
3.2.3.	<i>Vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana (TM 3)</i>	<i>24</i>
3.2.4.	<i>Robežu pārvaldības un drošības veicināšana (TM 4)</i>	<i>26</i>
3.3.	Programmas stratēģijas pārskats	26
3.4.	Savstarpēji saistītie jautājumi	27
3.4.1.	<i>Vides ilgtspēja</i>	<i>27</i>
3.4.2.	<i>Vienlīdzības princips</i>	<i>28</i>
3.4.3.	<i>Dzimumu līdztiesība</i>	<i>29</i>
4.	IEGULDĪJUMS MAKROREĢIONĀLAJĀS STRATĒGIJĀS	31
5.	IETEKMES UZ VIDU NOVĒRTĒJUMS	32
6.	TEMATISKO MĒRĶU APRAKSTS	34
6.1.	1. tematiskais mērķis „Sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa pret nabadzību”	34
6.1.1.	<i>1.1. prioritāte „Pieejas sabiedriskajiem pakalpojumiem uzlabošana mazaizsargātajām sociālajām grupām”</i>	<i>34</i>
6.1.2.	<i>1.2. prioritāte „Nodarbinātības stimulēšana, veicinot uzņēmējdarbību un inovācijas”</i>	<i>36</i>
6.2.	2. tematiskais mērķis „Atbalsts vietējai un reģionālai labai pārvaldībai”	38

6.2.1.	2.1. prioritāte „Vietējo un reģionālo institūciju kapacitātes paaugstināšana kopīgu problēmu risināšanai”	38
6.2.2.	2.2. prioritāte „Sabiedrības stiprināšana”	39
6.3.	3. tematiskais mērķis „Vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana”	42
6.3.1.	3.1 prioritāte. „Kultūras un vēstures mantojuma un tradicionālo prasmju veicināšana un saglabāšana”	42
6.4.	4. tematiskais mērķis „Robežu pārvaldības veicināšana un robežu drošība”	43
6.4.1.	4.1. prioritāte „Robežšķērsošanas efektivitātes uzlabošana”	43
7.	INDIKATĪVAIS FINANSĒŠANAS PLĀNS	50
7.1.	Finanšu apropriācija	50
7.2.	Līdzfinansējums	54
7.3.	Izmaksu attiecināmība	54
7.4.	Eiro izmantošana	54
7.5.	Programmas īstenošanas periods	54
8.	PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS NOTEIKUMI	55
8.1.	Programmas iestādes un struktūras	55
8.1.1.	Apvienotā uzraudzības komiteja	56
8.1.2.	Vadošā iestāde	57
8.1.3.	Valsts iestādes	58
8.1.4.	Apvienotais tehniskais sekretariāts	59
8.1.5.	Audita iestāde	61
8.1.6.	Kontroles kontaktpunkti	61
8.2.	Programmas īstenošana	61
8.2.1.	Atbalsta būtība	61
8.2.2.	Atbalsta saņēmēji	62
8.2.3.	Sadarbības principi	63
8.2.4.	Projektu vērtēšana un atlase	63
8.2.5.	Uzraudzības un novērtēšanas sistēma	64
8.2.6.	Komunikācijas stratēģija	69
8.2.7.	IT sistēmas apraksts	72
8.2.8.	Saistību sadalījums starp iesaistītajām dalībvalstīm	72
8.2.9.	Tehniskās palīdzības izmantošana	73
8.2.10.	Valodas izmantošana	74
9.	KOORDINĀCIJA	74
9.1	Dubultā finansējuma novēršana	74
9.2.	Sinērgija starp Pārrobežu sadarbības programmu un valsts programmām	75

Kopīgais identifikācijas kods (CCI)	
Nosaukums	
Versija	v1
Pirmais gads	
Pēdējais gads	2022.
Atbilstīga no	
Atbilstīga līdz	
EK lēmuma numurs	
EK lēmuma datums	
Lēmuma par Programmas pieņemšanu numurs	
Lēmuma par Programmas pieņemšanu datums	
Programmas spēkā stāšanās datums	
Programmā iesaistītie reģioni	Latgales reģions, Zemgales reģions, Utenas apriņķis, Viļņas apriņķis, Alītas apriņķis, Panevėžas apriņķis, Kauņas apriņķis, Grodņas apgabals, Vitebskas apgabals, Minskas apgabals, Mogiļevas apgabals un Minska

1. PROGRAMMAS SAGATAVOŠANAS POSMI

Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas pārrobežu sadarbības programmas Eiropas kaimiņattiecību instrumenta ietvaros 2014.–2015. gadam (turpmāk tekstā – Programma) plānošana tika uzsākta 2013. gadā. Šā uzdevuma veikšanai tika izveidota Programmas plānošanas darba grupa (turpmāk tekstā – PDG), kurā tika iekļautas Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas pilnvarotās reģionālās un valsts iestādes. PDG reglaments tika apstiprināts tās pirmajā sanāksmē, kura notika 2013. gada 22. februārī Druskininkos, Lietuvā.

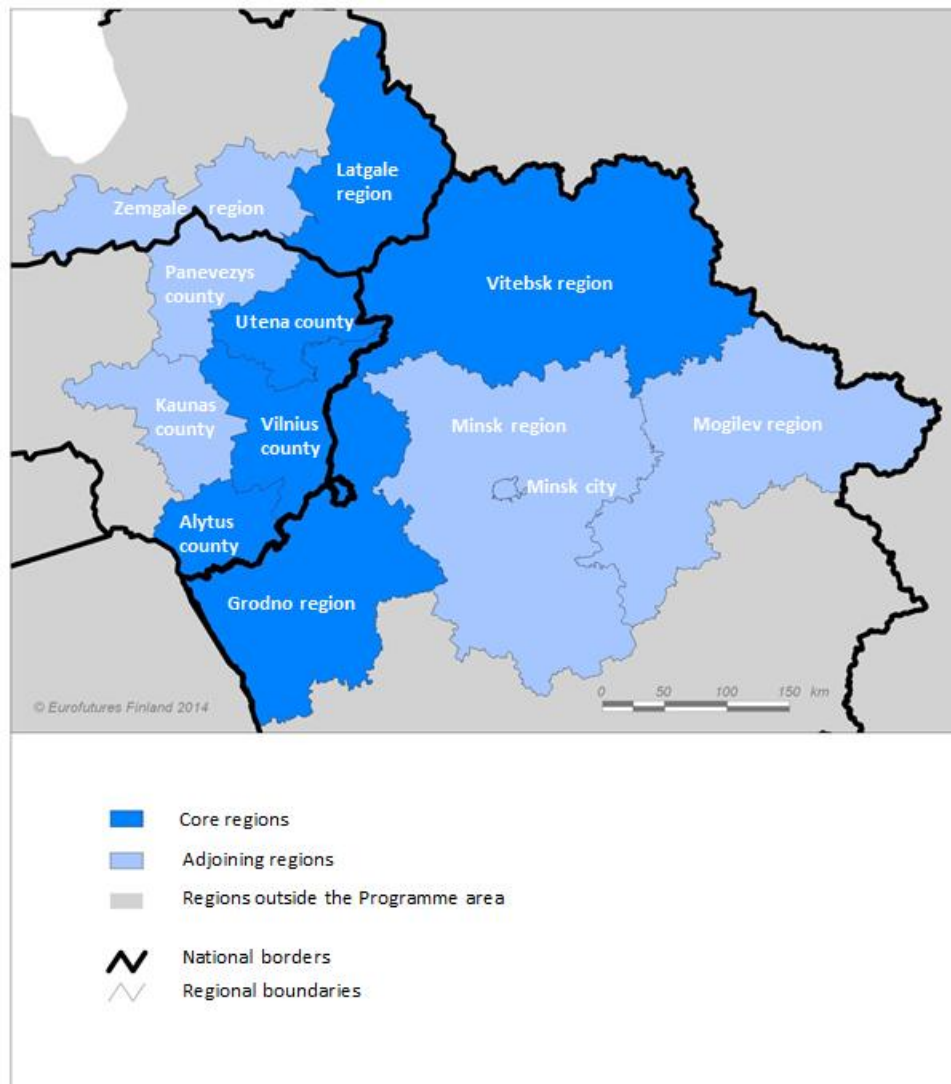
Lai sagatavotu Programmu, tika organizētas **deviņas PDG** sanāksmes Latvijā, Lietuvā un Baltkrievijā.

PDG sanāksmēs tika pieņemti lēmumi par Programmas dokumentu pēc definēto Programmas prioritāšu un pasākumu, sociāli ekonomiskās analīzes, Programmas darbības teritorijas, pārvaldības struktūru, stratēģisko projektu un Programmas pārvaldības un kontroles sistēmas apspriešanas. Turklāt tika apstiprinātas stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (SIVN) un publiskās apspriešanas procedūras. PDG ceturtajā sanāksmē Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrija tika apstiprināta par Programmas Vadošo iestādi, savukārt valsts iestāde „Apvienotais tehniskais sekretariāts” – par Programmas Apvienoto tehnisko sekretariātu 2014.–2020. gadam. Līdz ar to tika sagatavots Programmas dokumenta projekts, ko PDG apstiprināja **2015. gada xxx.** Programmas dokuments tika iesniegts apstiprināšanai Eiropas Komisijā **2015. gada xxx.**

2. PROGRAMMAS DARBĪBAS TERITORIJA

2.1. Teritorija

Programmas darbības teritorija (ar piekļaujošajām teritorijām) aptver 198 221 km², no kuriem 25 289 km² atrodas Latvijas teritorijā, 38 327 km² – Lietuvā un 134 605 km² – Baltkrievijā. 78 163 km² (39,43%) teritorijas atrodas Eiropas Savienībā (ES) un 134 605 km² (60,57%) ārpus ES. Visa Programmas darbības teritorija atrodas Baltijas jūras reģiona ietvaros. Programmā ietvertās ārējās ES robežas garums ir 835,3 km (Latvijas un Baltkrievijas robeža – 170,6 km un Lietuvas un Baltkrievijas robeža – 664,7 km).

1. attēls. Programmas darbības teritorija

Programmas attiecināmā teritorija ietver šo triju valstu 12 teritoriālās vienības Latvijā, Lietuvā un Baltkrievijā; proti, Latgales un Zemgales reģionus Latvijā, piecus apriņķus Lietuvā – Utenas, Viļņas, Alītas, Panevėžas un Kauņas, kā arī piecus apgabalus Baltkrievijā – Grodņas, Vitebskas, Minskas, Mogiļevas apgabalus un Baltkrievijas galvaspilsētu Minsku. Baltkrievijas teritoriālās vienības veido lielāko Programmas attiecināmās teritorijas daļu.

Visas šīs Programmas teritoriālās vienības, izņemot Zemgales reģionu, ir tās pašas, kuras bija iekļautas Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas pārrobežu sadarbības programmā Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (EKPI) ietvaros 2007.–2013. gadam. Tādējādi to iekļaušana ir attaisnojama, lai turpinātu sadarbību starp šiem reģioniem laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam. Turklāt Zemgales reģions (Latvija) tika iekļauts Programmā kā piekļaujošā teritorija, jo tā īpašās salīdzināmās priekšrocības varētu tikt izmantotas Programmas darbības teritorijas labā. Pirmkārt, Zemgales reģionā ir dažādi rūpniecības uzņēmumi ar salīdzināmām priekšrocībām lauksaimniecībā, labi attīstīta infrastruktūra un elastīgs darba tirgus. Otrkārt, šim reģionam ir laba piekļuve institūcijām, kuras atbalsta izglītību, zinātņi un uzņēmējdarbību, kas savukārt ir būtiski potenciālai reģiona attīstībai. Turklāt vairāk nekā puse Zemgales iedzīvotāju mīt lauku teritorijās, tāpēc reģionā ir labi attīstīta tradicionālo prasmju popularizēšana. Visbeidzot, reģionā ir daudz starptautiskas nozīmes kultūrvēsturiskā mantojuma objektu, kas tādējādi labvēlīgi ietekmē tūrisma attīstību tajā. Lai gan Zemgales reģionam nav tiešas robežas ar Baltkrieviju, tas ir noslēdzis vairākus svarīgus sadraudzības līgumus ar Programmas darbības teritorijā ietvertajiem Baltkrievijas apgabaliem (Jelgava (Latvija) – Baranaviči un Molodečno (Baltkrievija), Jēkabpils (Latvija) – Lida un Grodņa (Baltkrievija). Galvenās sadarbības jomas atbilst Programmas atbalstītajām nozarēm (kultūra, izglītība, tūrisms, veselība un sports).

1. tabula Attiecināmā Programmas darbības teritorija

Pamatteritorijas	Piekļaujošās teritorijas
Latgales reģions (Latvija)	Zemgales reģions (Latvija)
Utenas apriņķis (Lietuva)	Kauņas apriņķis (Lietuva)
Viļņas apriņķis (Lietuva)	Panevėžas apriņķis (Lietuva)
Alītas apriņķis (Lietuva)	Minskas apgabals (Baltkrievija)
Grodņas apgabals (Baltkrievija)	Mogiļevas apgabals (Baltkrievija)
Vitebskas apgabals (Baltkrievija)	Minskas pilsēta (Baltkrievija)

2.2. Apdzīvotība

Atbilstoši ES Statistikas biroja *Eurostat* izstrādātajai *NUTS 3* reģionu klasifikācijai lielākā daļa Programmā ietvertu teritoriālo vienību ir lauku teritorijas; vairāk nekā 50% no iedzīvotāju kopējā skaita dzīvo lauku teritorijās. Tās ietver Latgales un Zemgales reģionus Latvijā, Minskas apgabalu Baltkrievijā, kā arī Utenas, Alītas un Panevėžas apriņķus Lietuvā. Pārējās četras teritoriālās vienības ir pilsētu lauku teritorijas, kurās lauku iedzīvotāju daļa veido no 20% līdz 50%. Tās ietver Kauņas apriņķi Lietuvā, kā arī Vitebskas, Grodņas un Mogiļevas apgabalus Baltkrievijā. Tikai divas teritoriālās vienības pārsvarā ir pilsētu teritorijas – tās, kurās atrodas Lietuvas un Baltkrievijas galvaspilsētas, attiecīgi Viļņas apriņķis un Minskas pilsēta.

Lielāko daļu Programmas darbības teritorijas apdzīvo baltkrievu tautības iedzīvotāji. No apmēram 9 miljoniem Programmas darbības teritorijas iedzīvotāju 6,6 miljoni dzīvo Baltkrievijā, 1,9 miljoni – Lietuvā un 0,5 miljoni – Latvijā. Programmas darbības teritorijas ģeogrāfiskie apstākļi (daudz mežainu apgabalu un liels skaits ezeru) ietekmē apdzīvoto vietu struktūru, ko raksturo zems iedzīvotāju blīvums reģiona lielākajā daļā. Vidējais iedzīvotāju blīvums (izņemot īpaši blīvi apdzīvoto Minskas pilsētu) ir 33 cilvēki uz vienu km², kas ir zemāks par ES vidējo rādītāju (114 iedzīvotāji uz vienu km²).

2.3. Kultūrvēsturiskais fons

Programmā iesaistītajām valstīm ir ne tikai kopīgas robežas, bet arī kopīga vēsture, kā arī kultūrvēsturiskais mantojums.

Dažādos laikos šīs valstis piederēja vienām un tām pašām administratīvi teritoriālajām vienībām. No 13. līdz 16. gadsimtam Lietuvas un Baltkrievijas zemes bija Lietuvas Lielhercogistes sastāvā, savukārt no 16. līdz 18. gadsimtam tās bija iekļautas Polijas un Lietuvas ūnijas sastāvā. Mūsdienu Lietuvas, Latvijas un Baltkrievijas teritorijas 18. gadsimtā tika pievienotas Krievijas impērijai un vēlāk vairāk nekā pusgadsimtu bija Padomju Savienības sastāvā. Visas iesaistītās valstis ieguva neatkarību 20. gadsimta pēdējā dekādē.

Unikālas vēsturiskās pagātnes dēļ Programmas reģionus apdzīvo salīdzinoši liels minoritāšu iedzīvotāju skaits. Saskaņā ar 2012. gada datiem Programmas darbības teritorijas Latvijas pusē krievu tautības iedzīvotāji veidoja gandrīz 28%, savukārt baltkrievi – aptuveni 5%, bet lietuvieši – tikai dažus procentus no iedzīvotāju kopējā skaita. Atbilstoši 2011. gada tautas skaitīšanas datiem Programmas darbības teritorijas Lietuvas daļā etnisko minoritāšu iedzīvotāji veidoja aptuveni 15%, no kuriem 5% bija krievu tautības iedzīvotāji, 5% – poļi un pārējā daļa – citas etniskās minoritātes. Nosacīti vairāk etnisko minoritāšu iedzīvotāju tajā pašā gadā tika reģistrēti Utenas un Viļņas apriņķos, kur etniskās minoritātes veidoja attiecīgi aptuveni 21% un vairāk nekā 40% no iedzīvotāju kopējā skaita. Baltkrievijā lietuviešu etniskie ciemati ir izvietoti gar tās rietumu robežu, bet Lietuvas dienvidaustrumu daļā atrodas baltkrievu ciemati. Saskaņā ar 2009. gada tautas skaitīšanu Baltkrievijā Grodņas apgabalā etnisko minoritāšu skaits pārsniedza 32% no iedzīvotāju kopējā skaita, Minskas un Mogiļevas apgabalā etniskās minoritātes veidoja 11%, savukārt Minskas pilsētā tās veidoja 21% no iedzīvotāju kopējā skaita.

Programmas darbības teritorija ir bagāta ar materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu. Latgales reģionā ir daudz arhitektūras pieminekļu – katedrāles, baznīcas, pilsētvides ansambļi, kā arī lauku viensētas, raksturīgas apmetnes un kultūrainavas. Latgales kultūras tradīcijas, tostarp valoda, tautas dziesmas, dejas un daiļamatniecība, ir nozīmīga Latvijas nacionālās kultūras sastāvdaļa. Zemgales reģionā atrodas daži Latvijā ievērojamākie arhitektūras objekti – Rundāles un Jelgavas pils. Pēdējās ir ļoti populāras tūristu apskates vietas.

Liels skaits kultūrvēsturiskā mantojuma objektu atrodas arī Viļņas apriņķī. UNESCO Pasaules mantojuma objektu sarakstā iekļautais Ķērnavas arheoloģiskais komplekss ir vienreizīga liecība cilvēku apmetņu evolūcijai Baltijas reģionā ilgākā laika periodā. Citā UNESCO Pasaules mantojuma objektā, Viļņas vēsturiskajā centrā, ir saglabājušās gotiskā, renesanses, baroka un klasiskā stila ēkas, kā arī tā viduslaiku plānojums un dabiskā vide. Utenas un Panevėžas apriņķim ir senas alus darīšanas un maizes cepšanas tradīcijas, kā arī tur atrodas liels skaits muižu, bet Alīta var lepoties ar bagātu kultūru un lielisku dabu.

Izcils Miera pils 16. gadsimta nocietinājums Grodņas apgabalā, kā arī nacionālais kultūrvēstures rezervāta muzejs „Nesviža” Radzivila arhitektūras, dzīvojamajā un kultūras kompleksā Minskas apgabalā ir svarīgi vēstures pieminekļi Baltkrievijā. Abi objekti arī ir iekļauti UNESCO Pasaules mantojuma objektu sarakstā. Vitebsku bieži

uzskata par Baltkrievijas kultūras galvaspilsētu, savukārt Mogiļeva ir bagāta ar 17. un 18. gadsimta kultūrvēsturiskā mantojuma objektiem.

Turklāt vēl viens UNESCO Pasaules mantojuma objekts, Strūves ģeodēziskais loks, ir triangulācijas uzmērīšanas ķēde, kas demonstrē ievērojamu 19. gadsimta mēģinājumu noteikt Zemes izmērus un formu un aptver visas trīs Programmā iesaistītās valstis. Programmas darbības teritorijas nemateriālais kultūras mantojums ietver Baltijas Dziesmu un deju svētkus Latvijā un Lietuvā, lietuviešu daudzbalss dziesmas, pārrobežu daiļamatniecību un tās simbolismu, kā arī baltkrievu caru Ziemassvētku rituālu (Koljadi).

2.4. Demogrāfiskie un sociālie izaicinājumi

Pēdējās dekādēs viena no Programmas darbības teritorijā aktuālākajām problēmām ir iedzīvotāju skaita samazināšanās. Laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam Programmas darbības teritorijas Baltkrievijas daļā iedzīvotāju skaits samazinājās mazāk nekā Latvijas un Lietuvas daļās, kur kopējais iedzīvotāju skaits samazinājās par aptuveni 0,23 un 0,3 miljoniem cilvēku. Lielākais iedzīvotāju skaita samazinājums tika reģistrēts Programmas lauku teritorijās (Utenas un Alītas apriņķos, kā arī Latgales un Zemgales reģionos), turpretim pilsētu un pilsētu lauku teritorijās, īpaši tajās, kurās atrodas lielākās pilsētas (Viļņas un Kauņas apriņķos), iedzīvotāju skaita samazinājums bija mazāks. Analizētajā periodā iedzīvotāju skaits pieauga vienīgi Minskas pilsētā.

Zems dzimstības līmenis un negatīva neto migrācija izraisīja iedzīvotāju skaita samazināšanos, kā arī vecāka gadagājuma (īpaši pirmspensijas vecuma) cilvēku skaita pieaugumu no iedzīvotāju kopējā skaita. 2011. gadā pirmspensijas vecuma (ES oficiāli 55–64 gadi) cilvēki veidoja vairāk nekā 12% Latvijā un vairāk nekā 11% Lietuvā. Jāņem vērā, ka pensijas vecums Baltkrievijā, salīdzinot ar citām Programmā iesaistītajām valstīm, ir ievērojami zemāks - 55 gadi sievietēm un 60 gadi vīriešiem, turpretim Lietuvā – attiecīgi 61 un 63, bet Latvijā – virs 62 gadiem abiem dzimumiem. Tāpēc Baltkrievijas gadījumā pirmspensijas vecumu labāk atspoguļo 50–59 gadus vecu cilvēku grupa. Šī vecuma iedzīvotāju skaits 2011. gadā veidoja 14% no iedzīvotāju kopējā skaita Baltkrievijā.

Vispārējos dzīves apstākļus atspoguļojošais dzīves ilgums ir par dažiem gadiem īsāks Programmas darbības teritorijā nekā piegulošajos pilsētu reģionos un pat vēl īsāks, salīdzinot ar vidējo rādītāju Eiropas Savienībā. Programmas darbības teritorijas Baltkrievijas daļā (izņemot Minskas pilsētu) 2011. gadā dzīves ilgums bija vidēji īsāks par 70 gadiem, savukārt Lietuvā un Latvijā tas bija apmēram 74 gadi, salīdzinot ar vidējo rādītāju Eiropas Savienībā – virs 80 gadiem. Dzīves ilgums ir saistīts ar sociālās iekļaušanas līmeni. Laikposmā no 2008. līdz 2011. gadam nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju daļa Latvijā un Lietuvā pieauga, pārsniedzot vidējo rādītāju Eiropas Savienībā. Šis rādītājs samazinājās 2012. gadā, lai gan tas joprojām bija augstāks par vidējo rādītāju Eiropas Savienībā. Laikposmā no 2008. līdz 2011. gadam Baltkrievijā iedzīvotāju, kuru ienākumi bija zemāki par iztikas minimumu, lielākā daļa tika reģistrēta Vitebskas un Mogiļevas apgabalā, bet zemākie ienākumi bija Minskas pilsētā.

2.5. Nodarbinātība

Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis Baltkrievijā 2012. gadā bija 0,5%. Zemākais bezdarba līmenis bija Minskas pilsētā (0,2%), savukārt Minskas apgabalā tas arī bija zemāks par vidējo līmeni valstī (0,4%). Pārējos Baltkrievijas apgabalos, proti, Vitebskas, Grodņas un Mogiļevas apgabalos, bezdarba līmenis pārsniedza vidējo rādītāju, taču bija tuvu tam. Tajā pašā gadā bezdarba līmenis abos Programmas darbības teritorijā ietvertajos Latvijas reģionos pārsniedza vidējo rādītāju valstī (15,2%) un vidējo rādītāju 27 ES valstīs (10,5%), Zemgalē sasniedzot 17,6% un Latgalē – 20,8%. Programmas darbības teritorijas Lietuvas daļā bezdarba līmenis nepārsniedza vidējo rādītāju valstī (13,2%); šis rādītājs tika pārsniegts vienīgi apriņķos, kuros atrodas lielākās pilsētas, piemēram, Kauņas apriņķī (10,5%) un Viļņas apriņķī (12,8%). Bezdarba līmenis Kauņas apriņķī bija vienāds ar vidējo rādītāju 27 ES valstīs. Augstākais bezdarba līmenis tika reģistrēts pārsvarā lauku apriņķos, proti, Alītas apriņķī (14,7%), Panevėžas apriņķī (16,5%) un īpaši Utenas apriņķī (22,6%).

Vēl viena Programmas darbības teritorijā novērota nopietna problēma ir bezdarbs jauniešu un pirmspensijas vecuma (atbilstoši ES noteiktajam standartam 55–64 gadi) cilvēku vidū. Jauniešu bezdarbs Baltkrievijā 2009. gadā sasniedza aptuveni 21%, Latvijā šis rādītājs pārsniedza 23%, savukārt Lietuvā vairāk nekā 29% jauniešu bija reģistrēti kā bezdarbnieki. Lai gan reģionālajā līmenī nav statistikas datu par jauniešu bezdarbu Baltkrievijā, spriežot pēc Programmas darbības teritorijas Latvijas un Lietuvas daļu pieredzes, īpaši augsts bezdarba līmenis jauniešu vidū tiek identificēts Programmas lauku teritorijās, proti, Latgales reģionā, Alītas, Panevėžas un Utenas apriņķī. Tur bezdarba līmenis jauniešu vidū bija aptuveni 1,5 reizes augstāks par vidējiem rādītājiem valstīs.

Bezdarba līmenis pirmspensijas vecuma (55–64 gadi) grupā Latvijā un Lietuvā samazinās kopš 2010. gada. Tomēr tas joprojām ir salīdzinoši augsts, īpaši Latvijā. Laikposmā no 2010. līdz 2013. gadam vidējais bezdarba līmenis 55–64 gadu vecu iedzīvotāju vidū pārsniedza 10% Lietuvā, bet Latvijā tas bija daudz augstāks un pārsniedza 14%. Latvijā pirmspensijas vecumu var izcelt kā vienu no problemātiskākajām darbaspēka vecuma grupām. Piecdesmit gadus vecu un vecāku bezdarbnieku daļa 2012. gadā veidoja aptuveni vienu trešdaļu no bezdarbnieku kopējā skaita un aptuveni 12% bija ilgstoši bezdarbnieki (cilvēki, kuri ir bez darba ilgāk par vienu gadu). Laikposmā no 2005. līdz 2008. gadam (laika periods, par kuru ir pieejami dati par bezdarba līmeņiem dažādās vecuma grupās Baltkrievijā) bezdarba līmenis cilvēku vidū, kuru vecums ir 50–54 gadi un pārsniedz 55 gadus, Baltkrievijā samazinājās. Tomēr jāatzīmē, ka šajā periodā vidējais bezdarba līmenis 50–54 gadus vecu cilvēku vidū bija aptuveni trīs reizes augstāks nekā 55 gadus vecu cilvēku vidū. Tas precīzāk atspoguļo nodarbinātības situāciju pirmspensijas vecuma cilvēku vidū Baltkrievijā.

2.6. Izglītība

Jauniešu bezdarbs ir atkarīgs no izglītības iespējām un situācijas darba tirgū. Mazapdzīvotu lauku teritoriju dēļ, kuras Programmas darbības teritorijā ir pārsvarā, izglītības iestādes reģionā ir salīdzinoši mazas, ar nelielu vidējo skolēnu skaitu. Mazām skolām varētu trūkt līdzekļu un tāpēc var rasties problēmas ar pienācīgas izglītības, pietiekamas kursu izvēles un atbilstošas infrastruktūras nodrošināšanu.

Turklāt studentu skaits uz 1000 iedzīvotājiem Programmas darbības teritorijā esošajām profesionālās izglītības iestādēm kopumā ir augstāks par vidējiem rādītājiem valstīs. Tomēr pilsētu un lauku reģionu starpā netika reģistrētas īpašas būtiskas atšķirības. Lielākais studentu skaits uz 1000 iedzīvotājiem tika reģistrēts urbanizētajā Minskas pilsētā un lauku Alītas apriņķī, bet mazākais – lauku Latgales reģionā. Diezgan līdzīgas tendences tika reģistrētas Programmas darbības teritorijas pilsētu lauku reģionos.

Lielākā augstskolu koncentrācija ir pilsētu reģionos vai reģionos, kuros atrodas valstu lielākās pilsētas. Tāpēc Minskas pilsēta, Viļņas pilsēta un Kauņas pilsēta ir galvenie valsts universitāšu un koledžu centri. Turklāt pastāv atbilstoša studentu apmaiņa starp iesaistītajām valstīm. Pēdējos gados diezgan liels skaits latviešu ierodas studēt Lietuvā un otrādi. Turklāt vairāk nekā 50% ārvalstu studentu no NVS (Neatkarīgo Valstu Sadraudzība) valstīm mācīties Lietuvā ir ieradušies no Baltkrievijas. Tomēr neizskatās, ka Baltkrievija ir populāra galamērķa valsts studentiem no Latvijas un Lietuvas.

2.7. Ekonomiskie rādītāji

Ekonomiskie rādītāji IKP izteiksmē uz vienu iedzīvotāju Programmas darbības teritorijā ir zemāki nekā vidējie rādītāji valstīs. Turklāt pastāv būtiskas ekonomiskās atšķirības starp iesaistīto valstu reģioniem, īpaši starp Programmas pilsētu un lauku teritorijām. Laikposmā no 2009. līdz 2011. gadam Programmas Baltkrievijas daļā augstākais IKP uz vienu iedzīvotāju, salīdzinot ar vidējo līmeni valstī, bija Minskas pilsētā, turpretim zemākais līmenis bija Grodņas, Vitebskas un Mogiļevas apgabalā. Lietuvā augstākais IKP uz vienu iedzīvotāju laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam bija Viļņas apriņķī (tas veidoja gandrīz 150% no vidējā līmeņa valstī), bet zemākais līmenis bija Alītas un Panevėžas apriņķī (attiecīgi aptuveni 66%, 75% un 74% no vidējā līmeņa valstī). Programmas darbības teritorijas Latvijas daļa IKP izteiksmē uz vienu iedzīvotāju ievērojami atpaliek no vidējā līmeņa valstī. Laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam IKP uz vienu iedzīvotāju Latgalē un Zemgalē vidēji bija par 50% zemāks nekā vidējais līmenis valstī.

Saskaņā ar 2011.–2012. gada datiem darbaspēka lielākā daļa reģionā tika nodarbināta pakalpojumu un rūpniecības sektorā (attiecīgi aptuveni 60% un vairāk nekā 21%). Visās trijās iesaistītajās valstīs pakalpojumu sektora darbinieki veido vairāk nekā pusi no visa darbaspēka, turpretim vidējais rūpniecībā nodarbināto skaits ir atšķirīgs katrā valstī. Darbaspēka vidējā proporcija rūpniecības sektorā ir līdzīga Programmā iesaistītajos Lietuvas apriņķos un Latvijas reģionos (attiecīgi aptuveni 19% un 17%), savukārt Baltkrievijas apgabalos aptuveni ceturtdaļa darbaspēka tiek nodarbināta rūpniecības sektorā. Ievērojami mazāka daļa (vairāk par 11%) no reģiona kopējā darbaspēka strādā lauksaimniecībā. Protams, lielāko pakalpojumu un rūpniecības sektora darbinieku daļa atrodas pilsētu teritorijās (Minskas pilsētā Baltkrievijā un Viļņas apriņķī Lietuvā), turpretim lielāks laukstrādnieku skaits ir lauku teritoriālajās vienībās (Latgales un Zemgales reģionos Latvijā, Alītas, Utenas un Panevėžas apriņķos Lietuvā, Minskas un Grodņas apgabalos Baltkrievijā).

2.8. Bizness un uzņēmējdarbība

Laikposmā no 2005. līdz 2012. gadam mazo un vidējo uzņēmumu skaits uz 10 000 iedzīvotāju pieauga (Baltkrievijā diezgan ātri), kas norādīja uz biznesa klimata un uzņēmējdarbības iespēju uzlabošanos teritorijā. Tomēr laikposmā no 2010. līdz 2012. gadam vidējais uzņēmumu skaits uz 10 000 iedzīvotāju Lietuvas apriņķos bija visai stabils. Lielākais uzņēmumu skaits bija Programmas pilsētu teritorijās, proti, Viļņas apriņķī un Minskas pilsētā. Reģiona pilsētu lauku teritorijās, piemēram, Kauņas apriņķī, kā arī citos Programmā iekļautajos Baltkrievijas apgabalos vidējais uzņēmumu skaits uz 10 000 iedzīvotāju bija tuvu vidējam skaitam valstīs. Mazākais mazo un vidējo uzņēmumu skaits tika konstatēts Programmā iekļautajās lauku teritorijās, proti, Utenas un Alītas apriņķos Lietuvā. Programmas darbības teritorijas Latvijas pusē tika novērota pastāvīga atšķirība attiecībā uz uzņēmumu skaitu uz 10 000 iedzīvotāju starp Latgales un Zemgales reģioniem no vienas puses, un Latvijā kopumā, no otras puses.

Programmas darbības teritorija ietver lielu skaitu dažādu biznesa atbalsta institūciju – no valsts līdz vietējām un no sabiedriskajām līdz privātajām. Nopietna loma biznesa vides uzlabošanā iesaistītajās valstīs ir Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas valdību izveidotajām valsts institūcijām. Šīs institūcijas ir iesaistītas dažādās aktivitātēs, kuru mērķis cita starpā ir ārvalstu investīciju piesaiste, eksporta veicināšana, inovācijas politikas īstenošana, saimniecisko vienību reģistrācija, informācijas sniegšana uzņēmējiem, kā arī finansējuma piešķiršana dažāda lieluma uzņēmumiem (īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem). Reģionālās un vietējās sabiedriskās iestādes Programmas darbības teritorijā koncentrējas galvenokārt uz uzņēmējdarbības attīstību reģionālajā un vietējā līmenī, veicinot reģionā jau pastāvošu uzņēmumu vienmērīgu funkcionēšanu un sniedzot atbalstu jauniem uzņēmumiem, tostarp jaundibinātiem uzņēmumiem. Vairākas specializētas biznesa atbalsta institūcijas, piemēram, biznesa inkubatori, biznesa informācijas un atbalsta centri un biznesa parki, ir izklidētas visā Programmas darbības teritorijā, sniedzot ieguldījumu uzņēmējdarbības veicināšanā Programmas reģionos.

Lai nodrošinātu labvēlīgus apstākļus biznesa aktivitāšu attīstībai reģionā, tika izveidotas speciālās ekonomiskās zonas (SEZ), kas piedāvā gatavus rūpniecības objektus ar fizisku un juridisku infrastruktūru, atbalsta pakalpojumiem un nodokļu atvieglojumiem, kā arī brīvās ekonomiskās zonas (BEZ), kas piedāvā īpašu režīmu uzņēmējdarbībai un īpašus atvieglojumus uzņēmumu attīstībai. Programmas darbības teritorijā darbojas šādas SEZ un BEZ: Rēzeknes SEZ (Latgales reģions), Panevėžas BEZ, Kauņas BEZ, Ķēdaiņu SEZ (Kauņas apriņķis), Minskas SEZ, Vitebskas BEZ, Mogiļevas BEZ un Grodņas BEZ. Vēl viena efektīva biznesa atbalsta struktūra ir industriālie parki (IP), kas piesaista jaunus uzņēmumus, nodrošinot integrētu infrastruktūru vienā vietā. Pēdējie ir izveidoti Programmas darbības teritorijas svarīgākajos ekonomiskajos centros, proti, Jelgavā (Zemgales reģions), Daugavpilī un Rēzeknē (Latgales reģions), Alītā un Ķēdaiņos (Kauņas apriņķis), Ramīgalā (Panevėžas apriņķis) un Minskas apgabalā. Turklāt biznesa atbalsta aktivitātēs tiek iesaistītas cita veida institūcijas. Pēdējās ietver nevalstiskās institūcijas, kas pārstāv uzņēmēju intereses un sniedz dažādus pakalpojumus uzņēmumiem, un privātās sabiedrības, kas konsultē uzņēmumus, sniedz nepieciešamo informāciju un nodrošina nepieciešamo apmācību.

2.9. Pētniecība un inovācija

Biznesa inovācijas iespējas reģionā ir atkarīgas no saiknes starp zinātni un biznesu Programmas darbības teritorijā. Svarīgu lomu var piešķirt izglītības iestādēm un pētniecības un attīstības (P&A) centriem, kuri iesaistās pētniecības un inovācijas aktivitātēs. Programmas darbības teritorijā atrodas vairākas augstskolas kopā ar to pētniecības centriem. Tās cita starpā ietver Daugavpils Universitāti, Rēzeknes Augstskolu, Latvijas Lauksaimniecības universitāti, Viļņas Universitāti, Viļņas Ģedimina tehnisko universitāti, Kauņas Tehnoloģisko universitāti, Baltkrievijas Valsts universitāti, Jankas Kupalas Grodņas Valsts universitāti un Vitebskas Valsts tehnoloģisko universitāti. Vēl viens svarīgs inovācijas avots programmas darbības teritorijā ir tehnoloģiju parki, kas darbojas iesaistīto valstu galvenajos izglītības centros, proti, Rēzeknē (Latgales reģions), Jelgavā un Aizkrauklē (Zemgales reģions), Mogiļevas apgabalā, daži – Minskas apgabalā un liels skaits – Viļņas un Kauņas apriņķī. Programmas darbības teritorijas Lietuvas pusē (galvenokārt Viļņas un Kauņas apriņķī) darbojas vairākas integrētas zinātnes, izglītības un biznesa „ielejas”, kas sniedz atbalstu jaunu tehnoloģiju un produktu izstrādē un ieviešanā. Tomēr augstskolas joprojām liek uzsvaru galvenokārt uz mācīšanu un/vai tīri zinātniskām aktivitātēm un svarīgi P&A centri galvenokārt ir sakoncentrēti dažās lielākajās Programmas darbības teritorijas pilsētās.

Par spīti pastāvīgām pūlēm nostiprināt zinātnes un biznesa sadarbību, inovatīvas iespējas Programmas darbības teritorijā joprojām ir ierobežotas. Baltkrievijā kopējie izdevumi pētniecībai un attīstībai (P&A) kā IKP sastāvdaļa pieauga no 0,68% 2005. gadā līdz 0,76% 2011. gadā. Šis rādītājs stipri samazinājās 2007. gadā, tomēr pēdējos gados tas atkal pieaug. Turklāt Baltkrievijā P&A aktivitātēs iesaistīto organizāciju sadalījums pilsētu un lauku teritorijās ir nevienmērīgs. Latvijā un Lietuvā P&A izdevumi pieaug. Latvijā un Lietuvā 2011. gadā P&A izdevumi sasniedza attiecīgi 0,7% un vairāk nekā 0,9% no IKP. Tomēr Latvija un Lietuva nav sasniegušas P&A izdevumu mērķa līmeni, kuru Eiropas Komisija noteikusi *Eiropa 2020* stratēģijā.

2.10. Vide

Visas trīs Programmā iesaistītās valstis izceļas ar to, ka ir bagātas ar īpašiem dabas resursiem, piemēram, mežiem un saldūdeni. Lielākās mežu platības Programmas darbības teritorijas Baltkrievijas daļā ir Vitebskas, Mogiļevas (vairāk nekā viena trešdaļa šo apgabalu zemes ir meži) un Grodņas apgabalos, savukārt Lietuvā lielākās mežu platības ir Alītas (vairāk nekā 49%) un Viļņas (vairāk nekā 42%) apriņķos. Kauņas un Panevėžas apriņķos meži aizņem salīdzinoši mazākas teritorijas (attiecīgi vairāk nekā 29% un vairāk nekā 28%), savukārt Utenas apriņķī mežu pārklājums (vairāk nekā 33%) ir tuvu vidējam rādītājam valstī. Sakarā ar nevienmērīgu meža masīvu izplatību Latvijā tikai 18% Latgales reģiona un aptuveni 40% Zemgales reģiona aizņem meži. Turklāt Latvijā, Lietuvā un Baltkrievijā ir lieli saldūdens resursi, kas krietni pārsniedz pašreizējās un nākotnē prognozētās ūdens patēriņa vajadzības šajās valstīs.

Tomēr Programmas darbības teritorijā pastāv noteiktas vides problēmas, piemēram, gaisa un ūdens piesārņojums. Sakarā ar intensīvām ekonomiskajām aktivitātēm Programmas darbības teritorijā, īpaši rūpniecības rajonos un pilsētās ar intensīvu transporta plūsmu (piemēram, Minskas pilsētā, Vitebskas apgabalā un Kauņas apriņķī), pastāv salīdzinoši augsts gaisa piesārņojuma līmenis. Šī problēma varētu būt mazāk aktuāla teritorijās,

kuras ir blīvāk pārklātas ar mežiem, kas ir svarīgi skābekļa ražotāji un līdz ar to gaisa attīrītāji. Tomēr pat lielam meža pārklājumam ir visai ierobežota iedarbība, jo gaisa piesārņojums ir pārrobežu problēma. Turklāt plašas lauksaimniecības zemes, kas aizņem lielu daļu Programmas darbības teritorijas, veicina starptautisko un pārrobežu ūdeņu piesārņojumu. Latvijai, Lietuvai un Baltkrievijai ir kopīgi triju upju baseini. Drenāžas baseins darbojas kā piltuve, kas savāc visus ūdeņus teritorijā, kuru aizņem baseins, un novada savāktos ūdeņus uz vienu savākšanas punktu. Ūdenim plūstot pa zemes virsmu un upēs, tas var savākt barojošās vielas, nogulsnes un piesārņojošās vielas no to avotiem (piemēram, kanalizācija notekūdeņiem, rūpnīcām, fabrikām u. c.) Turklāt pat nelielam daudzumam no lielas teritorijas savāktajām piesārņojošajām vielām ir kumulatīvs efekts. Tāpēc upju ūdens kvalitāte vienā iesaistītajā valstī ir atkarīga no piesārņojuma līmeņa citās Programmā iesaistītajās valstīs.

2.11. Tūrisms

Programmas darbības teritorijai piederošie bagātīgie dabas resursi un bagātais kultūrvēsturiskais mantojums nodrošina pamatu dažādām tūrisma aktivitātēm. Programmas darbības teritorijā ir attīstīts dažāda veida tūrisms. Latvijai un Lietuvai īpaši raksturīgs ir izklaides un kultūras tūrisms. Bez tam šajās valstīs cieši sadarbojas veselības tūrisma un kūrortu klasteri. Turklāt visās trijās iesaistītajās valstīs strauji attīstās dabas tūrisms, lauku tūrisms un ekotūrisms. Latvija, Lietuva un Baltkrievija ir cieši saistītas attiecībā uz tūristu plūsmām. Lielākā daļa no Latvijas ārvalstu tūristu kopskaita ir tūristi no Lietuvas (vairāk nekā viena trešdaļa), savukārt tūristi no Baltkrievijas un Latvijas veido būtisku daļu no Lietuvas ārvalstu tūristu kopskaita. Turklāt vienas dienas apmeklētāju kopējās plūsmas starp Baltkrieviju, Lietuvu un Latviju pastāvīgi pieaug. Tas parāda, ka visās trijās iesaistītajās valstīs pieaug tūrisma pakalpojumu un starpnozaru attīstības potenciāls.

Turklāt pēdējā laikā satiksme uz Lietuvas–Baltkrievijas robežas arī kļuvusi intensīvāka. Laikposmā no 2007. līdz 2010. gadam tā palielinājās gandrīz par 70%, kas nodrošināja 1,5 miljonu vienas dienas apmeklētāju un tūristu, kuri šķērsoja Lietuvas–Baltkrievijas robežu 2011. gadā. Šīs plūsmas var turpināt pieaugt, ja nākotnē tiks īstenota starpvaldību vienošanās par vietējās pierobežas satiksmes režīmu Baltkrievijas un Lietuvas pierobežas teritoriju iedzīvotājiem. Baltkrievijas un Latvijas vienošanās par vietējās pierobežas satiksmes režīmu stājās spēkā 2012. gada 1. februārī. Vienas dienas apmeklētāju un tūristu plūsmas starp Latviju un Baltkrieviju katru gadu pieaug par 2–7%. Daudzi cilvēki, kas šķērso Latvijas–Baltkrievijas robežu, ir saņēmuši pierobežas satiksmes atļaujas.

2.12. Transporta plūsmas

Importa un eksporta plūsmas starp iesaistītajām valstīm arī pieaug. Laikposmā no 2007. līdz 2011. gadam eksports no Latvijas uz Baltkrieviju pieauga par aptuveni 16%, savukārt no Baltkrievijas uz Latviju – par apmēram 33%. Importa un eksporta plūsmas starp Lietuvu un Baltkrieviju (abos virzienos) tajā pašā laika periodā gandrīz dubultojās. Tas veicināja arī lielāku aktivitāti robežšķērsošanas punktos. Īpašā iesaistīto valstu ģeogrāfiskā stāvokļa dēļ cilvēku un kravas pārvadāšanas galvenie veidi ir autotransports un dzelzceļš.

Lietuva, Latvija un Baltkrievija vienmēr ir bijušas tranzītvalstis. Lietuvas un Latvijas robežas ir Eiropas Savienības robežas. Tāpēc Programmas darbības teritorijas reģioni ir savienoti ar svarīgiem tranzīta maršrutiem. Galvenie starptautiskie autoceļi starp Eiropu un Neatkarīgo Valstu Sadraudzības (NVS) valstīm ved caur visiem Lietuvas, Latvijas un Baltkrievijas reģioniem. Vairāki svarīgi dzelzceļa tranzīta koridori (*VIA Baltica*, *VIA Hansaetica*) šķērso Latgales un Zemgales reģionus, kā arī Panevėžas, Kauņas un Viļņas apriņķus. Minskas apgabals atrodas vairāku galveno pārvadājumu maršrutu, kas savieno Rietumeiropu ar Austrumiem un reģionus Melnās jūras piekrastē ar Baltijas valstīm, krustojumā.

Uz Latvijas–Baltkrievijas robežas ir divi robežšķērsošanas punkti uz autoceļiem un viens robežšķērsošanas punkts uz dzelzceļa. Abi robežšķērsošanas punkti uz autoceļiem Silene–Urbani un Pāternieki–Grigorovščina un robežšķērsošanas punkts uz dzelzceļa Indra–Bigosova atrodas uz Latgales–Vitebskas robežas. Atbilstoši Latvijas Valsts robežsardzes pārvaldes sniegtajai informācijai šo robežšķērsošanas punktu vidējā caurlaides spēja ir 680 kravas transportlīdzekļi diennaktī. Robežšķērsošanas punkta Silene–Urbani maksimālā iespējamā caurlaides spēja gandrīz divreiz pārsniedz robežšķērsošanas punkta Pāternieki–Grigorovščina caurlaides spēju. Uz Lietuvas–Baltkrievijas robežas ir četri robežšķērsošanas punkti uz autoceļiem un divi robežšķērsošanas punkti uz dzelzceļa. Robežšķērsošanas punkti uz autoceļiem, proti, Šaļčininki–Benjakoni, Medininki–Kamennijaloga un Lavorišķi–Kotlovka, kā arī robežšķērsošanas punkti uz dzelzceļa Stasīla–Benjakoni un Kena–Gudogaja atrodas uz Viļņas–Grodņas robežas, bet autoceļa robežšķērsošanas punkts Raigarda–Privalka – uz Alītas–Grodņas robežas. Atbilstoši Lietuvas Republikas Muitas sniegtajai informācijai šo robežšķērsošanas punktu vidējā caurlaides spēja ir 1300 kravas transportlīdzekļi diennaktī. Robežšķērsošanas punktam Medininki–Kamennijaloga ir maksimālā iespējamā caurlaides spēja, Šaļčininki–Benjakoni – zemākā, savukārt Lavorišķi–Kotlovka un Raigarda–Privalka ir vidējā caurlaides spēja.

Ņemot vērā arvien pieaugošās kravas un pasažieru plūsmas iesaistītajās valstīs, robežkontroles punktu caurlaides spēja uz Latvijas–Baltkrievijas un Lietuvas–Baltkrievijas robežām ir nepietiekama. Turklāt apstākļi dažādos robežšķērsošanas punktos ir atšķirīgi, kas ir cēlonis nevienmērīgai robežas šķērsošanas efektivitātei Programmas darbības teritorijā. Automašīnu rindas uz Latvijas–Baltkrievijas robežas var būt līdz 2–7 km garas maksimālās noslodzes laikā, vidējais gaidīšanas laiks uz robežas ir no vienas līdz trijām stundām, savukārt vidējais caurbraukšanas laiks ir no divām līdz trijām stundām. Automašīnu rindas uz Lietuvas–Baltkrievijas robežas var būt līdz 7 km garas maksimālās noslodzes laikā, vidējais gaidīšanas laiks uz robežas ir no trijām līdz četrām stundām, savukārt vidējais caurbraukšanas laiks ir no divām līdz trijām stundām. Tomēr atkarībā no gadalaika, nedēļas dienas un diennakts laika Latvijas–Baltkrievijas un Lietuvas–Baltkrievijas robežas šķērsošana var aizņemt no 7 līdz 20 stundām.

2. tabula. Īss Programmas darbības teritorijas apraksts

Tēmas	Galvenie punkti
<i>Apdzīvotība</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Lielākā daļa Programmas darbības teritorijas teritoriālo vienību ir lauku teritorijas. • Programmas darbības teritorijas ģeogrāfiskie apstākļi nosaka zemu iedzīvotāju blīvumu lielākajā daļā Programmas reģionu.

<p><i>Kultūrvēsturiskais fons</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tā kā dažādos laika periodos Latvija, Lietuva un Baltkrievija piederēja vienām un tām pašām administratīvi teritoriālajām vienībām, tām ir kopīga vēsture. • Kopīgas vēsturiskās pagātnes dēļ Programmas reģionus apdzīvo salīdzinoši liels minoritāšu iedzīvotāju skaits. • Programmas darbības teritorija ir bagāta ar materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu, daļa no kura ir iekļauta UNESCO Pasaules mantojuma objektu sarakstā.
<p><i>Demogrāfiskie un sociālie izaicinājumi</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zems dzimstības līmenis un negatīva neto migrācija izraisīja iedzīvotāju skaita samazināšanos un vecāka gadagājuma cilvēku daļas pieaugumu Programmas darbības teritorijā. • Dzīves ilgums Programmas darbības teritorijā ir par dažiem gadiem īsāks, salīdzinot ar piegulošajiem pilsētu reģioniem un vidējo rādītāju Eiropas Savienībā. • Lielā Programmas darbības teritorijas daļā nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju skaits pārsniedz vidējo rādītāju Eiropas Savienībā.
<p><i>Nodarbinātība</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bezdarba līmenis Programmas darbības teritorijā iesaistītajos reģionos ievērojami pārsniedz vidējos rādītājus valstīs, īpaši lauku teritorijās. • Jauni (15–29 gadus veci) un pirmspensijas vecuma (55–64 gadus veci ES dalībvalstīs, 50–59 gadus veci Baltkrievijā) cilvēki Programmas darbības teritorijā ir īpaši pakļauti bezdarba riskam.
<p><i>Izglītība</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zema iedzīvotāju blīvuma dēļ lielākajā daļā Programmas darbības teritorijas reģionu izglītības iestādes ir salīdzinoši mazākas un tajās mācās mazāks skolēnu skaits. • Studentu skaits uz 1000 iedzīvotājiem Programmas darbības teritorijā esošajās profesionālās izglītības iestādēs kopumā ir augstāks par vidējiem rādītājiem valstī. • Programmas darbības teritorijas augstskolas ir sakoncentrētas pilsētu reģionos vai reģionos, kuros atrodas lielākās pilsētas.
<p><i>Ekonomiskie rādītāji</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Programmas darbības teritorijā ekonomiskie rādītāji IKP izteiksmē uz vienu iedzīvotāju ir zemāki par vidējiem rādītājiem valstīs. • Starp Programmas darbības teritorijas reģioniem (īpaši starp pilsētu un lauku reģioniem) tiek novērotas būtiskas ekonomiskās atšķirības. • Programmas darbības teritorijas darbaspēka lielākā daļa ir nodarbināta pakalpojumu un rūpniecības sektorā.
<p><i>Bizness un uzņēmējdarbība</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mazo un vidējo uzņēmumu skaits Programmas darbības teritorijā pieaug, kas norāda uz biznesa klimata uzlabošanos un uzņēmējdarbības iespēju pieaugumu. • Lielākais uzņēmumu skaits ir Programmas pilsētu teritorijās, turpretim mazākais – lauku teritorijās. • Programmas darbības teritorija ietver lielu skaitu dažādu biznesa atbalsta institūciju – no valsts līdz vietējām un no sabiedriskajām līdz privātajām. • Programmas darbības teritorijā darbojas daudzas speciālās ekonomiskās zonas, brīvās ekonomiskās zonas un industriālie parki, kas sniedz atbalstu biznesa attīstībai.
<p><i>Pētniecība un inovācija</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vairākas augstskolas kopā ar to centriem, integrētas zinātnes, izglītības un biznesa „ieejas”, kā arī tehnoloģiskie parki Programmas darbības teritorijā ir iesaistīti pētniecības un inovāciju aktivitātēs. • Sakarā ar galveno pētījumu un inovāciju institūciju koncentrāciju

	<p>dažās lielākajās pilsētās inovatīvās iespējas Programmas darbības teritorijā ir visai ierobežotas.</p>
<i>Vide</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Visas trīs Programmā iesaistītās valstis ir bagātas ar īpašiem dabas resursiem, proti, mežiem un saldūdeni. • Tā kā rūpniecības rajonos un lauksaimniecības teritorijās notiek intensīvas ekonomiskās aktivitātes, Programmas darbības teritorija saskaras ar gaisa un ūdens piesārņojumu. • Tā kā Programmā iesaistītajām valstīm ir kopīgs upes baseins un meža pārklājums Programmas reģionos ir nevienmērīgs, iesaistītajām valstīm ir kopīgas vides problēmas.
<i>Tūrisms</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Programmā iesaistītajās valstīs ir attīstīts dažāda veida tūrisms, tostarp izklaides, kultūras, veselības, lauksaimniecības tūrisms un ekotūrisms. • Dabas resursu un kultūras mantojuma bagātība Programmas darbības teritorijā nodrošina pamatu dažādām tūrisma aktivitātēm. • Vienas dienas apmeklētāju plūsmas starp Latviju, Lietuvu un Baltkrieviju pastāvīgi pieaug, demonstrējot potenciāla pieaugumu turpmākai tūrisma un saskarnozaru attīstībai Programmas darbības teritorijā.
<i>Transporta plūsmas</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Importa un eksporta plūsmas starp iesaistītajām valstīm pieaug. • Vairāki galvenie starptautiskie autoceļu un svarīgi dzelzceļa tranzīta koridori ved caur Programmas darbības teritorijas reģioniem. • Uz Latvijas–Baltkrievijas robežas ir divi robežšķērsošanas punkti uz autoceļiem un viens robežšķērsošanas punkts uz dzelzceļa, bet uz Lietuvas–Baltkrievijas robežas – četri robežšķērsošanas punkti uz autoceļiem un divi robežšķērsošanas punkti uz dzelzceļa ar atšķirīgu caurlaides spēju. • Robežkontroles punktu caurlaides spēja uz Latvijas–Baltkrievijas un Lietuvas–Baltkrievijas robežas nav pietiekama, kas ir nevienmērīgas robežas šķērsošanas efektivitātes cēlonis Programmas darbības teritorijā.

3. PROGRAMMAS STRATĒGIJA

3.1. Programmas konteksts

Šo Pārrobežu sadarbības (PS) programmu finansē Eiropas kaimiņattiecību instruments (EKI), kurš tika izveidots ar nolūku atbalstīt Eiropas kaimiņattiecību politiku (EKP).

EKP, kas tika izstrādāta pēc ES paplašināšanās 2004. gadā un pārskatīta 2011. gadā, tika izveidota, lai novērstu jaunu sadalošu līniju veidošanos starp paplašināto ES un tās kaimiņvalstīm. EKP galvenais mērķis ir dalīties ES labumos ar sešpadsmit kaimiņvalstīm ES dienvidos un austrumos ar nolūku stiprināt šo valstu stabilitāti, drošību un veicināt to labklājību. EKP ietvaros ES piedāvā saviem kaimiņiem privileģētas attiecības, kas balstās uz savstarpējām saistībām attiecībā uz kopējām vērtībām – demokrātiju un cilvēktiesībām, tiesiskumu, labu pārvaldību, tirgus ekonomikas principiem un ilgtspējīgu attīstību. Turklāt EKP sniedz kaimiņvalstīm iespēju piedalīties dažādās ES aktivitātēs, programmās, kā arī nodrošina piekļuvi lielākam finansiālam un tehniskam atbalstam.

EKP nodrošina daudzveidīgus instrumentus, kā arī dažādas divpusējas, reģionālas un daudzpusējas sadarbības iniciatīvas. Galvenais finanšu instruments, kura mērķis ir atbalstīt EKP ar konkrētām atbalsta darbībām, bija Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instruments (EKPI). Tas tika izveidots 2007. gadā un aizvietoja sadarbības programmas *TACIS* (Austrumeiropas valstīm) un *MEDA* (Vidusjūras reģiona valstīm). EKPI mērķis bija izveidot teritoriju ar kopējām vērtībām, stabilitāti un labklājību, uzlabot sadarbību un dziļāku ekonomisko un reģionālo integrāciju, aptverot plašas sadarbības jomas. Tas uzlaboja divpusējo, reģionālo un sektoru sadarbību.

No 2014. gada EKPI tiek aizstāts ar Eiropas kaimiņattiecību instrumentu (EKI). Tas arvien vairāk kļūst par politikas vadītu instrumentu, kura mērķis ir nodrošināt lielāku diferenciāciju un elastību, stingrāku nosacītību un stimulus labākajiem izpildītājiem. Daļa EKI fondu tiek rezervēti pārrobežu sadarbībai, kuras ietvaros EKI finansē kopējās programmas, apvienojot dalībvalstu un partnervalstu reģionus, kuriem ir kopīga robeža. Pārrobežu sadarbībai ir trīs stratēģiskie mērķi:

- veicināt ekonomisko un sociālo attīstību reģionos kopīgo robežu abās pusēs;
- risināt kopīgas problēmas tādās jomās kā vide, sabiedrības veselība, drošība un aizsardzība;
- veicināt labāku nosacījumu un kārtību izveidi, lai nodrošinātu personu mobilitāti, preču un kapitāla kustību.

EKI pārrobežu sadarbība iesaista reģionus ES robežas abās pusēs kopīgos projektos, kuros partneriem ir viens budžets, kopīgas pārvaldības struktūras, vienots tiesiskais regulējums un īstenošanas noteikumi, kas piešķir programmām pilnībā līdzsvarotu partnerību starp iesaistītajām valstīm.

Galvenais EKI programmu mērķis ir veidot īpašas attiecības ar kaimiņvalstīm, lai izveidotu labklājības un labu kaimiņattiecību telpu, kuras pamatā ir Savienības vērtības un kuru raksturo ciešas un mierīgas, uz sadarbību balstītas attiecības, kā tas ir noteikts Līguma par Eiropas Savienību 8. pantā.

3.2. Programmas stratēģijas apraksts un pamatojums

Balstoties uz mērķiem, kas ir definēti Eiropas kaimiņattiecību politikai (EKP), kura ir izklāstīta regulā, kas nosaka EKI izveidi, Programma veicina attiecību ar partnervalstīm stiprināšanu un sekmē labāku politisko sadarbību un progresīvu ekonomisko integrāciju. Programmā ir noteikts šāds mērķis:

stiprināt attiecības, paaugstināt kapacitāti un dalīties pieredzē starp cilvēkiem un organizācijām no Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas, īstenojot kopīgus projektus ar mērķi paaugstināt vispārējo dzīves kvalitāti pierobežas reģionos.

Šis vispārīgais mērķis ietver uzdevumus, kas ir vērsti uz pozitīvu pārmaiņu veicināšanu konkrētās jomās, tostarp sociālajā, izglītības, veselības aprūpes, vides, tūrisma, drošības un aizsardzības jomās. Programmas mērķis ir veicināt divējādu uzlabošanu. No vienas puses Programma atbalsta valsts sektora prasmju un instrumentu, kas saistīti ar pakalpojumu sniegšanu reģionālajā līmenī, uzlabošanu. No otras puses Programma pievērš īpašu uzmanību sociālā kapitāla attīstīšanai reģionā, veicinot trešā sektora – NVO, kopienu un vietējo iedzīvotāju – aktivitāti.

Lai sekmētu stratēģiskā mērķa sasniegšanu, Programmā ir ietverti šādi tematiskie mērķi (TM):

1. sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa pret nabadzību (TM 1);
2. atbalsts labai vietējai un reģionālajai pārvaldei (TM 2);
3. vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana (TM 3);
4. robežu pārvaldības un drošības veicināšana (TM 4).

Tematiskie mērķi un attiecīgās Prioritātes tika identificētas, izmantojot vairāku līmeņu analīzi. Lai atbalstītu tematisko mērķu atlasīšanu, citu metožu starpā tika izmantota Programmas darbības teritorijas sociālekonomiskā analīze, stratēģisko dokumentu pārskatīšana, iepriekšējās pieredzes analīze un vietējo un reģionālo iestāžu aptauja. Izvēlēto tematisko mērķu un attiecīgo prioritāšu pamatojuma sintētiskais pārskats ir dots tālāk.

3.2.1. *Sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa pret nabadzību (TM 1)*

Programmas darbības teritorijas sociālekonomiskajā analīzē konstatētās problēmas (sabiedrības novecošanās, salīdzinoši īsāks dzīves ilgums un salīdzinoši lielāka iedzīvotāju daļa, kas pakļauta nabadzības vai sociālās atstumtības riskam) atklāja sociālās atstumtības pazīmes Programmas teritorijās. Sociālās atstumtības risks attiecas uz procesiem, kuros atsevišķiem indivīdiem vai pat veselām kopienām tiek sistemātiski liegts īstenot tiesības, izmantojot iespējas un piekļuvi resursiem.

Svarīgs priekšnosacījums sociālās atstumtības riska mazināšanai ir nepieciešamo sociālo un citu pakalpojumu sniegšana mazaizsargātajām grupām. Pēdējās var ietvert dažādas grupas, kas saskaras ar augstāku nabadzības un sociālās atstumtības risku, salīdzinot ar pārējiem iedzīvotājiem, tostarp bērnus, sievietes, cilvēkus ar fizisku vai garīgu invaliditāti, vecus cilvēkus, minoritātes, bijušos ieslodzītos, personas, kuras cīnās ar atkarību no narkotiskajām vielām, ilgstošus bezpajumtniekus u. c. Tomēr atsevišķu grupu neaizsargātība ir atkarīga no konkrētās valsts/reģiona konteksta. Pakalpojumu sniegšana varētu pozitīvi ietekmēt mazaizsargāto grupu labklājību, piemēram, uzlabojot fizisko vai

garīgo veselību, veicinot iespējas un uzlabojot dzīves kvalitāti, sekmējot neatkarību no citiem cilvēkiem, palīdzot cilvēku ar īpašām vajadzībām ģimenēm, veicinot speciālus izglītības vai nodarbinātības instrumentus.

Tomēr, ņemot vērā, ka lielākā daļa Programmas darbības teritorijas ir lauku vai pilsētu lauku teritorijas, sociālo un citu pakalpojumu pieejamība varētu būt sliktāka nekā pilsētu teritorijās. Tā kā lielākajā daļā Programmas darbības teritorijas iedzīvotāju blīvums ir salīdzinoši zems, tradicionālo sabiedrisko sociālo pakalpojumu izveidošanas un uzturēšanas iespējas ir ierobežotas. Turklāt tiek plaši atzīts, ka dienas (īslaicīgās) sociālās aprūpes pakalpojumi pretstatā ilgstošas sociālās aprūpes un citiem pakalpojumiem ir vairāk piemēroti mazaizsargāto grupu sociālās iekļaušanas veicināšanai. Ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas kopumā nodrošina aprūpi personām ar smagām slimībām vai invaliditāti, tādējādi tās būtu jāizmanto vienīgi kā galējais līdzeklis. Savukārt dienas aprūpes institūcijas kalpo kā pārejas posma aprūpes pakalpojumu sniedzējas, kuru uzmanības centrā ir socializācija un profilakse. Tāpēc daļa cilvēku, kas pieder mazaizsargātajām grupām, varētu dzīvot savās dzīvesvietās un netikt atstumti no sabiedrības, ja viņiem būtu nodrošināts pietiekams skaits atbilstošu dienas sociālās aprūpes un citu pakalpojumu.

Tomēr sociālekonomiskā analīze liecina, ka Programmā iesaistītās valstis lielā mērā balstās uz nosacīti blīvu sociālo un citu pakalpojumu ilgstošas aprūpes tīklu. Piemēram, pēdējos gados veco ļaužu un pieaugušo invalīdu skaits ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās Programmas darbības teritorijā turpina pieaugt par aptuveni 2%. Ir svarīgi, lai sociālie un citi sabiedriskie pakalpojumi tiktu vairāk deinstitucionalizēti un decentralizēti, attiecīgu pakalpojumu izstrādē un sniegšanā iesaistot jaunus dalībniekus (piemēram, vietējās kopienas un NVO). Šai nepieciešamībai tiek piešķirta augsta prioritāte gan ES, gan dalībvalstu dienaskārtībā. Turklāt ir svarīgi paplašināt sociālo un citu pakalpojumu sniedzēju darbības lauku, ņemot vērā, ka bieži kopienas un uz kopienām balstītas NVO ir inovatīvākas, meklējot vietējām vajadzībām atbilstošus risinājumus.

Pašlaik uz neatkarīgu kopienu balstītu sociālo pakalpojumu tirgus tiek ierobežots ar sporādiskām trešās nozares iniciatīvām. Īpaši NVO citu organizāciju starpā varētu būt nozīmīga loma, pārņemot daļu no sociālo un citu pakalpojumu nodrošināšanas vietējām kopienām. Latvijā un Lietuvā pastāv liels skaits NVO, kas ir augsti attīstītas un aktīvas šo valstu sociālajā dzīvē. Nedaudz atšķirīga situācija varētu būt vērojama attiecībā uz Baltkrievijas nevalstiskajām organizācijām. NVO aktivitātes Baltkrievijā aptver plašu sociāli nozīmīgu jautājumu loku, kas ir saistīti ar tām sociālo grupu problēmām, kuras iestādēm ir grūti risināt. Lai gan NVO Baltkrievijā piemīt augsts inovācijas un tālākās attīstības potenciāls, šo organizāciju skaits ir neliels, to lielākā daļa ir mazas organizācijas, kas darbojas galvenokārt Minskā un citās lielās pilsētās, un tām trūkst pietiekama finansējuma. Tāpēc pārrobežu sadarbība sociālo un citu pakalpojumu sniegšanas jomā papildus citiem labumiem var nodrošināt iespēju nevalstiskajām organizācijām Baltkrievijā iegūt pieredzi no saviem kolēģiem citās Programmā iesaistītajās valstīs un tai pašā laikā attīstīt savas spējas, kas ir nepieciešamas, lai neaizsargātām grupām atvieglotu piekļuvi attiecīgajiem pakalpojumiem.

Kā ir pierādījusi pieredze, kas iegūta, īstenojot Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKPI PS Programmu 2007.–2013. gada periodam, ir dažādi dalībnieki, kas būtu gatavi

sadarboties ar partneriem kaimiņvalstīs, izstrādājot alternatīvus sociālos un citus pakalpojumus. Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas Sarkanā Krusta organizāciju īstenotā iniciatīva ar mērķi attīstīt veselības aprūpes un sociālos pakalpojumus varētu tikt izcelta kā labas prakses piemērs iepriekšējā plānošanas periodā. Pēdējā piedāvā iespēju uzsākt kopīgas iniciatīvas starptautiskajām NVO filiālēm, kas darbojas divās vai visās trijās iesaistītajās valstīs. Turklāt vienīgi aptuveni 9% projektu (kuru finansējums veido tikai 6% no kopējā finansējuma), kas tika finansēti Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKPI PS Programmas 2007.–2013. gadam ietvaros, mērķis bija sociālo un citu pakalpojumu uzlabošana mazaizsargātajām grupām. Ņemot vērā joprojām aktuālus sociālās atstumtības un nabadzības riskus Programmas darbības teritorijā, ir svarīgi tos mazināt, turpinot un palielinot atbalstu mazaizsargātajām grupām.

Lai mazaizsargātajām grupām uzlabotu piekļuvi sociālajiem un citiem pakalpojumiem Programmas darbības teritorijā, ir nepieciešams attīstīt jaunus un/vai uzlabot pašreizējos sociālos vai citus pakalpojumus, izmantojot pārrobežu sadarbību.

Sociālās atstumtības cēlonis var būt par šķērslī līdzdalībai darba tirgū. Tādējādi sociālās atstumtības risks ir atkarīgs arī no situācijas darba tirgū. Sociālekonomiskā analīze ir atklājusi satraucošas bezdarba tendences (īpaši jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku vidū) Programmas darbības teritorijā.

Bezdarbs jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku vidū ir ļoti svarīgs jautājums, jo šīs grupas veido ievērojamu darbaspējīgā vecuma iedzīvotāju daļu. Situācija ar jauniešu bezdarbu pasliktinās satraucošu migrācijas modeļu dēļ Programmas darbības teritorijā. Reģionā varētu tikt novērota liela mēroga emigrācija uz ārvalstīm, kas piedāvā labākas darba iespējas un salīdzinoši lielākas algas (Latvijas un Lietuvas gadījumā), un iekšējā migrācija no lauku teritorijām un mazpilsētām uz pilsētu teritorijām un lielpilsētām ar zemākiem nabadzības līmeņiem, labākām nodarbinātības iespējām un lielākām algām (Baltkrievijas gadījumā). Mazākas darbā iekārtošanās iespējas pirmspensijas vecuma cilvēkiem nosaka neatbilstība starp pirmspensijas vecuma cilvēku prasmēm un darba tirgus vajadzībām no vienas puses un diskriminācija vecuma dēļ darba tirgū Programmas darbības teritorijā no otras puses. Profesionālā kvalifikācija un darba pieredze, ko gados vecāki darbinieki ir ieguvuši agrāk, varētu vairs nebūt svarīga, ņemot vērā strauji mainīgo darba vidi. Turklāt daži pierādījumi liecina, ka pastāv darba devēju negatīva attieksme pret gados vecākiem darba ņēmējiem, kas balstās uz dažreiz maldīgiem uzskatiem, ka šīs vecuma grupas darbiniekiem ir tendence būt mazāk produktīviem, viņiem ir vairāk iespēju saslimt un ka viņi nespēj apgūt jaunas iemaņas un pielāgoties pārmaiņām. Gados vecāku darbinieku intereses aizstāvētspējīgu aktīvu sociālo partneru trūkums tikai padara problēmu lielāku.

Šīs problēmas skar ne tikai mūsdienu ekonomisko situāciju, tās var arī kavēt reģiona ekonomikas izaugsmi nākotnē. Turklāt bezdarba līmenis ir tieši proporcionāls sociālo problēmu smagumam sabiedrībā. Tādējādi darba vietu pieejamība un nodarbinātības kvalitāte ir svarīgas, lai mazinātu nabadzības un sociālās atstumtības riskus. Katra no iesaistītajām valstīm ir veikusi dažādus pasākumus, kuru mērķis ir bezdarba apkarošana, tostarp izglītības un karjeras e-pakalpojumi, uzņēmējdarbības centri, kompetentu speciālistu sagatavošana darbam ar jauniešiem, neformālās izglītības veicināšana. Šādas vai līdzīgas iniciatīvas varētu nodrošināt labvēlīgākus rezultātus attiecībā uz

nodarbinātības situāciju Programmas darbības teritorijā, ja visas iesaistītās valstis tās īsteno kopīgi.

Tādu Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas izpildītāju sadarbība kā jaunatnes lietu koordinatori, NVO, darba devēju apvienības, arodbiedrības, izglītības iestādes un uzņēmēji dotu iespēju apspriest un izvērtēt dažādas nodarbinātības politikas iniciatīvas. Apmaiņa ar informāciju un labo praksi var veicināt kopīgu rīcību, kas vērsta uz bezdarba (īpaši jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku vidū) problēmu risināšanu reģionā. Sadarbības platformas izstrāde Latvijas un Lietuvas arodskolām un uzņēmējiem, Utenas apriņķim un Latgales reģionam sadarbojoties Latvijas un Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas Eiropas teritoriālās sadarbības (ETS) 2007.–2013. gadam mērķa ietvaros, var tikt uzskatīta par parauginiciatīvu.

Lai veicinātu Programmas darbības teritorijas aktīvāku iesaistīšanos darba tirgū, ir svarīgi pilnveidot arodapmācības un profesionālās apmācības sistēmas. Iepriekšējā pieredze ir atklājusi vienīgi sporādiskus centienus, kuru mērķis ir tieši bezdarbnieki, un tas ir nepietiekami. Izglītības sistēma ir viens no efektīvākajiem instrumentiem, kas spēj noturēt jauniešus reģionā un pozitīvi ietekmēt kvalificēta darbaspēka piedāvājumu reģionā. Lai sagatavotu cilvēkus darba tirgum un attīstītu viņu uzņēmējdarbības prasmes, izšķiroša nozīme ir plašākai mijiedarbībai un resursu sadalei starp izglītības iestādēm (vidusskolām, profesionālās izglītības un augstākās izglītības iestādēm) un vietējo darba tirgu (uzņēmumiem). Jāveic attiecīgi pasākumi, lai uzlabotu mācību programmas un izstrādātu apmācību programmas, saistot tās ar darba tirgus vajadzībām. Turklāt jāņem vērā mūžizglītības svarīgums. Attiecīgo ieinteresēto personu (sociālo partneru, izglītības iestāžu un sabiedrisko organizāciju) sadarbība mācību un nodarbinātības programmu izstrādē var veicināt plašas mazināšanu starp pašreizējām prasmēm un darba tirgus vajadzībām.

Vien aptuveni 7% projektu (kuru finansējums veido tikai 2% no kopējā finansējuma), kas tika finansēti Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKPI PS Programmas 2007.–2013. gadam ietvaros, risināja ar nodarbinātību un uzņēmējdarbību saistītas problēmas. Puse no tiem bija vērsti uz jauniešiem, kas apliecina, ka šī ir viena no grupām, kuru vismagāk ir skāris bezdarbs reģionā. Ņemot vērā nelabvēlīgās nodarbinātības tendences Programmas darbības teritorijā, ir svarīgi turpināt un stiprināt atbalstu cīņā pret bezdarbu, īpaši jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku vidū.

Lai sekmētu lielākas nodarbinātības iespējas Programmas darbības teritorijā, ir nepieciešams attīstīt cilvēku, īpaši jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku, darbā iekārtošanās un uzņēmējdarbības spējas, izmantojot pārrobežu sadarbību un labās prakses apmaiņu.

3.2.2. Atbalsts labai vietējai un reģionālajai pārvaldei (TM 2)

Programmas darbības teritorijas sociālekonomiskā analīze atklāja: tā kā iesaistītajām valstīm ir kopīgs upes baseins un Programmā iekļautajās teritorijās mežu pārklājums ir nevienmērīgs, Latvija, Lietuva un Baltkrievija saskaras ar kopīgiem riskiem vides jomā, piemēram, ar gaisa un pārrobežu ūdens piesārņojumu.

Šādām dabas un cilvēka izraisītām katastrofām nav robežu, tāpēc ir nepieciešama kaimiņvalstu iestāžu kopīga rīcība, kas ir vērsta uz šo risku mazināšanu. Lai nodrošinātu veiksmīgu sadarbību starp iestādēm, ir nepieciešams atbalsts labai vietējai un reģionālajai

pārvaldībai. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) definē pārvaldību kā procesu, ar kuru piemērošanu tiek pieņemti un īstenoti (vai netiek īstenoti) lēmumi. Labas pārvaldības pamatprincipi cita starpā ietver atsaucību, orientāciju uz vienprātību, taisnīgumu un iekļautību, kā arī efektivitāti un produktivitāti. Primārie pārvaldībā iesaistītie dalībnieki ir valsts, reģionālās un vietējās iestādes. Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmu (*UNDP*) sniegums, pielāgošanās spējas un stabilitāte ir trīs svarīgākās īpašības, kas ir nepieciešamas sabiedriskajām institūcijām un mainīgai videi.

Institūciju sniegums, ko mēra ar efektivitāti un produktivitāti, tiek uzskatīts par pamatu valsts spējai pildīt savus pienākumus pret iedzīvotājiem (tostarp sniegt pakalpojumus, nodrošināt tiesību aizsardzību un drošību). Lai gan Programmā iesaistītajās valstīs nesen tika veiktas pārvaldības reformas, kuras bija vērstas uz iestāžu kapacitātes uzlabošanu un labāku lēmumu pieņemšanas un īstenošanas procesu veicināšanas instrumentu nodrošināšanu, pārrobežu aspekts tiek risināts reti. Tomēr pastāv dažas valstu politikas jomas, kuru pārvaldība ir stipri atkarīga no lielākā teritorijā veiktajām darbībām. Sevišķi projekti, kas ierobežoti ar valsts līmeni, var būt nepietiekami, lai atrisinātu vispārīga rakstura problēmas, piemēram, vides piesārņojumu, drošību un aizsardzību.

Iesaistītās valstis ir piedalījušās līdzīgās vai kopīgās starptautisko partneru finansētajās iniciatīvās vides aizsardzības jomā. Latvija un Lietuva sadarbojas arī ar Baltkrieviju Ziemeļu dimensijas Vides partnerības ietvaros, kuru ES uzsāka ar nolūku palīdzēt Baltkrievijai risināt dažas aktuālākās vides problēmas Ziemeļu dimensijas teritorijā, kas aptver Baltijas un Barenca jūras reģionu. Iesaistīto valstu pieredze attiecībā uz daudzpusējām vides iniciatīvām var veicināt tiešu sadarbību starp šīm valstīm bez trešo pušu palīdzības. Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas iestādēm aktīvi jāsadarbojas, izstrādājot kopīgas sistēmas un instrumentus, lai pārvaldītu dabas resursus, novērstu dažādas katastrofas un likvidētu to sekas. Tātad tas varētu palielināt iestāžu pielāgošanās spējas (spējas prognozēt, pielāgoties un reaģēt uz problēmām) un stabilitāti (riska pārvaldības labās prakses institucionalizācija) Programmas darbības teritorijā, veicinot labas pārvaldības stiprināšanu reģionā.

Aptuveni 4% projektu (kuru finansējums veido gandrīz 11% no kopējā finansējuma) bija vērsti uz vietējo un reģionālo iestāžu spējām risināt kopīgās problēmas. Ņemot vērā, ka riski šajā jomā (proti, dabas un cilvēka izraisītas katastrofas) paliek nemainīgi un prasa nepārtrauktu uzmanību, ir saprātīgi turpmāk atbalstīt iestāžu pārrobežu sadarbību kopīgu risku mazināšanā.

Lai palielinātu vietējo un reģionālo iestāžu spējas risināt kopīgās problēmas, ir nepieciešams palielināt pārrobežu sadarbību starp iestādēm Programmas darbības teritorijā attiecībā uz problēmu, kas ir saistītas ar dabas un cilvēku izraisītām katastrofām, risināšanu.

Labas pārvaldības nodrošināšanai ir nepieciešams, lai sabiedriskās institūcijas un valdības darbības reaģētu uz pašreizējām un nākotnes sabiedrības vajadzībām un riskiem. Lai panāktu plašu vienprātību par to, kas ir sabiedrības vai konkrētas kopienas labākajās interesēs, izšķiroša nozīme ir ar atšķirīgām interesēm saistītu jautājumu risināšana pārrunu ceļā. Papildus iestādēm nevalstiskās organizācijas, piemēram, NVO un vietējās

kopienas, būtu jāiesaista lēmumu, kas ietekmē viņu dzīvi, pieņemšanas procesos. Tāpēc sabiedrības stiprināšana, veicinot vietējo izpildītāju piedalīšanos vietējo jautājumu risināšanā, ir izšķirošs priekšnosacījums, lai palielinātu iestāžu reaģēšanas spējas un sociālo atbildību, veicinātu sociālo iekļaušanu un veiksmīgi risinātu kopīgās problēmas.

Pēdējos gados doktrīnās un stratēģiskajos dokumentos (tostarp *Eiropa 2020*) tiek uzsvērta kopienu loma sabiedrības stiprināšanā un smagāko sociālo problēmu risināšanā. Gadu gaitā ir novērots, ka institūciju, vietējo, reģionālo vai valsts iestāžu sniegtais sociālais atbalsts ne vienmēr ir efektīvs vai spēj apmierināt indivīdu vai grupu īpašās vajadzības. Tādējādi vietējie iedzīvotāji (kurus pārstāv NVO, sabiedriskās organizācijas u. c.) būtu jāiedrošina kļūt aktīvākiem un patstāvīgākiem, lai saņemtu resursus un pieņemtu labākos kopīgos lēmumus par to izmantošanu.

Pārsvārā lauku teritorijām, kas dominē Programmas darbības teritorijā, ir priekšrocības vietējo kopienu attīstīšanā. Atbilstoši aptaujām un pētījumiem lauku teritoriju vietējās kopienas vai vecie tradicionālie dzīvojamie rajoni pilsētās ir vairāk nobrieduši un ilgtspējīgi to apdzīvotības stabilitātes dēļ. Tādējādi tos varētu iesaistīt dažādos vietējos pasākumos, piemēram, sabiedrības drošības iniciatīvu organizēšanā, pamatpakalpojumu sniegšanā u. c. No otras puses, postpadomju valstīs sabiedriskā aktivitāte un organizatoriskā gatavība joprojām ir zemas. Vietējie iedzīvotāji pulcējas galvenokārt nelielos kultūras un atpūtas pasākumos vai vides sakopšanas kampaņās, viņiem nav iespēju vai reizēm drosmes iesaistīties lielākos pasākumos, kas vērsti uz vietējo vajadzību risināšanu. Taču atšķirīgi vietējo organizāciju brieduma līmeņi nodrošina labas iespējas pieredzes apmaiņai un sadarbībai starp kopienām pāri robežai. Iesaistīto valstu kopīgā vēsturiskā pagātne var veicināt šo procesu.

Lai sasniegtu ilgtermiņa rezultātus un taustāmus efektus, viens no labākajiem vietējo dalībnieku kapacitātes palielināšanas veidiem ir piemērot viņiem „mācīšanās darot” principu, t. i., praktiski iesaistīt pārrobežu sadarbībā ar pārējo iesaistīto valstu kopienām. Tāpēc atbalstam šīs Programmas ietvaros jābūt vērstam uz dažādu Programmas darbības teritorijas kopienu kopīgām aktivitātēm. Šīs kopīgās aktivitātes var sekmēt iesaistīto dalībnieku pieredzes uzkrāšanu, veicināt sociālo inovāciju ieviešanu un meklēt efektīvākas pārvaldības risinājumus problemātiskākajās reģiona teritorijās.

Ne mazāk kā 25% projektu (kuru finansējums veido apmēram 19% no kopējā finansējuma) bija vērsti uz dažādām darbībām, kuru mērķis bija sabiedrības stiprināšana Programmas darbības teritorijā. Galvenie šajos projektos iesaistītie dalībnieki bija valsts (īpaši pašvaldību) institūcijas. Tomēr šī Programma cenšas aktivizēt nevalstiskās organizācijas reģionā. Tāpēc ir svarīgi turpināt atbalstīt šāda veida aktivitātes, mudinot iesaistīt Programmā trešos sektorus.

Lai stiprinātu sabiedrību, ir nepieciešams veicināt pārrobežu sadarbību starp vietējām nevalstiskajām organizācijām Programmas darbības teritorijā.

3.2.3. Vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana (TM 3)

No vienas puses, iesaistīto valstu kopīgais vēsturiskais fons veicināja noteiktas līdzības Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas teritorijās, kopīgu kultūrvēsturisko mantojumu, kā arī divvalodīgus vai pat trīsvalodīgus cilvēkus, kas dzīvo pierobežas teritorijā. No otras puses, dažādiem Programmas reģioniem ir izdevies saglabāt savu identitāti. Tādējādi

Programmas darbības teritorija aptver plašu spektru vietējo kopienu ar unikālu kultūru un tradīcijām, kuras ir vērts saglabāt.

Bagāts kultūras mantojums, kā arī bagātīgi dabas resursi Programmas darbības teritorijā nodrošina pamatu dažādām tūrisma aktivitātēm. Ilgtspējīga kultūrvēsturiskā mantojuma izmantošana veicina reģiona pievilcību un turpmāku tūrisma attīstību Programmā iekļautajās teritorijās. Programmas darbības teritorijas sociālekonomiskā analīze ir atklājusi, ka pieaug potenciāls dažādu tūrisma veidu un saistīto pakalpojumu turpmākai attīstībai reģionā. Tomēr pašreiz kultūrvēsturiskais mantojums Programmas darbības teritorijā netiek pienācīgi izmantots. Sadarbībai starp Latviju, Lietuvu un Baltkrieviju attiecībā uz reģiona attīstības veicināšanu ir izšķiroša nozīme šā riska mazināšanā un līdz ar to lielāka tūristu skaita piesaistīšanā un dažādu ekonomisko rādītāju uzlabošanā reģionā. Visu triju iesaistīto valstu kopīgi centieni savu reģionu reklamēšanā var būt auglīgāki uzmanības piesaistīšanā Programmas darbības teritorijai nekā atsevišķu valstu veiktie pasākumi.

Turklāt īpaša uzmanība jāpievērš cilvēkkapitāla palielināšanai vietējās kopienās. Īpaši varētu būt noderīga vietējā mantojuma un unikālo tradīciju radoša izmantošana ar nolūku veicināt ekonomisko izaugsmi reģionā. Vietējo amatnieku un mākslinieku iedrošināšana izmantot savas tradicionālās prasmes ekonomiskajās aktivitātēs var pozitīvi ietekmēt uzņēmējdarbības attīstību vietējās kopienās. Atbilstoši sociālekonomiskās analīzes rezultātiem, kaut arī uzņēmumu skaits visās trijās iesaistītajās valstīs palielinās, liels skaits uzņēmumu koncentrējas pilsētu teritorijās. Tradicionālo prasmju attīstība un izmantošana varētu sniegt lauku teritoriju iedzīvotājiem iespēju novirzīt savu uzmanību no, iespējams, dzīvot nespējīgām aktivitātēm lauksaimniecībā, zivsaimniecībā un citās jomās un iesaistīties mazāk izmantotos un perspektīvākos senos amatos vai autentiskās sadzīviskās aktivitātēs. Tas var veicināt uzņēmējdarbības līmeņa paaugstināšanos Programmas lauku teritorijās un pozitīvi ietekmēt vietējo ekonomisko aktivitāti, ko sekmētu jaunu uzņēmumu izveide. Vitālās vietējās kultūras arī var piesaistīt vairāk tūristu, kas varētu palielināt pieprasījumu pēc tradicionālās ražošanas. Tomēr vietējo iedzīvotāju iedrošināšana mainīt savas saimnieciskās darbības formas varētu būt grūts, vienīgi ar valsts iestāžu pūlēm īstenojams uzdevums, jo tās varētu nebūt spējīgas nodrošināt pietiekamu finansējumu šāda veida iniciatīvām. Tāpēc izšķiroša nozīme varētu būt sadarbībai starp iesaistītajām valstīm un pietiekamam Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) finansējumam.

Visbeidzot, nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana var būt nozīmīga ne vien ekonomisku apsvērumu dēļ, bet arī vietējo kopienu izglītības un citām vajadzībām. Aktīva un dinamiska vietējo kopienu kultūras dzīve veicina ne vien vietējā mantojuma saglabāšanu un attīstību, bet arī reģionālās identitātes un piederības sajūtas attīstību. Turklāt sadarbība starp Latviju, Lietuvu un Baltkrieviju, rīkojot kopīgus kultūras pasākumus un organizējot dažādas reģionālās pārrobežu apmaiņas, var veicināt sociālās atstumtības mazināšanu, stiprināt kopienas un uzturēt lauku kopienu vitalitāti, kas arī atbilst *Eiropa 2020* stratēģijas mērķiem. Tas veicina arī sociālā kapitāla veidošanu, kas ir ārkārtīgi svarīgs reģiona konkurētspējas stiprināšanas faktors.

Pārrobežu sadarbība šajā jomā ir bijusi svarīga arī iepriekšējā plānošanas periodā, kad gandrīz 28% projektu (kuru finansējums veidoja aptuveni 27% no kopējā finansējuma), kas tika īstenoti Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKPI PS Programmas 2007.–

2013. gadam ietvaros, risināja kultūrvēsturiskā mantojuma veicināšanas un aizsardzības jautājumus. Tādējādi, lai reģionā efektīvi izmantotu kultūrvēsturiskā mantojuma iespējas, ir svarīgi turpināt atbalstīt tā aizsardzību un attīstības veicināšanu.

Lai Programmas darbības teritorijā veicinātu un saglabātu kultūras mantojumu un tradicionālās prasmes, ir nepieciešams sekmēt aktīvu un ilgtspējīgu kultūras mantojuma iespēju izmantošanu, veicinot pārrobežu sadarbību.

3.2.4. Robežu pārvaldības un drošības veicināšana (TM 4)

Programmas darbības teritorijas sociālekonomiskā analīze atklāja, ka, ņemot vērā arvien pieaugošo apmeklētāju skaitu, importa un eksporta plūsmas starp iesaistītajām valstīm, robežšķērsošanas punktu caurlaides spēja uz Latvijas–Baltkrievijas un Lietuvas–Baltkrievijas robežām nav pietiekama, kas ir nevienmērīgas robežu šķērsošanas efektivitātes cēlonis Programmas darbības teritorijā. Taču labai komunikācijai ir izšķiroša nozīme, lai veicinātu aktīvāku sadarbību starp Latviju, Lietuvu un Baltkrieviju tūrisma un saistīto pakalpojumu, kā arī komercdarbības jomās.

Lai palielinātu un harmonizētu robežšķērsošanas efektivitāti uz Latvijas–Baltkrievijas un Lietuvas–Baltkrievijas robežas, iesaistītajām valstīm jāiesaistās kopīgos pasākumos ar nolūku uzlabot pašreizējo infrastruktūru un organizatorisko kapacitāti robežšķērsošanas punktos. Izšķiroša nozīme ir infrastruktūras uzlabošanai un cilvēkresursu kapacitātes palielināšanai robežkontroles punktos un robežšķērsošanas administratīvo noteikumu optimizēšanai.

Robežšķērsošanas efektivitātes uzlabošanas svarīgumu turpmāk var pamatot ar šā mērķa darbības jomu iepriekšējā plānošanas periodā. 11% projektu (kuru finansējums veidoja vismaz 25% no kopējā finansējuma), kuru mērķauditorija bija robežkontroles punkti, tika finansēti Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKPI PS Programmas ietvaros. Lai novienādotu robežšķērsošanas punktu caurlaides spējas reģionā, ir nepieciešamas turpmākās investīcijas.

Lai veicinātu robežu pārvaldību un robežu drošību Programmas darbības teritorijā, ir nepieciešams uzlabot infrastruktūru, palielināt cilvēkresursus un optimizēt administratīvos noteikumus robežkontroles punktos uz Latvijas–Baltkrievijas un Lietuvas–Baltkrievijas robežām.

3.3. Programmas stratēģijas pārskats

3. tabula. Programmas stratēģijas pārskats

Tematiskais mērķis	Prioritātes	Prioritātei atbilstoši rezultatīvie rādītāji	ES atbalsts (EUR)
1. Sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa pret nabadzību	1.1. Pieejas sabiedriskajiem pakalpojumiem uzlabošana mazaizsargātajām sociālajām grupām	Jaunu/uzlabotu un/vai pieejamāku sociālo vai citu pakalpojumu skaits mazaizsargātajām grupām Programmas darbības teritorijā	16 500,000

	1.2. Nodarbinātības stimulēšana, veicinot uzņēmējdarbību un inovācijas	Cilvēku skaits, kas ir saņēmuši atbalstu savu darbā iekārtošanās un uzņēmējdarbības iespēju palielināšanai Programmas darbības teritorijā, tostarp: - jaunieši; - pirmspensijas vecuma cilvēki; - citi.	
2. Atbalsts labai vietējai un reģionālajai pārvaldei	2.1. Vietējo un reģionālo institūciju kapacitātes paaugstināšana kopīgu problēmu risināšanai	Institūciju skaits, kas ir iesaistītas kopīga lēmuma pieņemšanas procesā attiecībā uz kopīgiem izaicinājumiem	14 400,000
	2.2. Sabiedrības stiprināšana	Organizāciju skaits, kas ir izveidojušas vai uzturējušas noturīgas pārrobežu sadarbības saites	
3. Vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana	3.1. Kultūras un vēstures mantojuma un tradicionālo prasmju veicināšana un saglabāšana	Izmitināto tūristu skaits uz 1000 iedzīvotājiem Programmas darbības teritorijā	16 000,000
4. Robežu pārvaldības un drošības veicināšana	4.1. Robežšķērsošanas efektivitātes palielināšana	<i>Jāizstrādā</i>	19 700,000
Tehniskā palīdzība	Neattiecas	Neattiecas	7 400,000

3.4. Savstarpēji saistītie jautājumi

3.4.1. *Vides ilgtspēja*

Programmas vispārīgais mērķis ir stiprināt attiecības starp partneriem Lietuvā, Latvijā un Baltkrievijā, veicinot pieredzes apmaiņu, un īstenot kopīgus projektus ar nolūku palielināt vispārējo dzīves kvalitāti pierobežas reģionā. Programmas mērķis ir stiprināt reģionu, kas gudri izmanto cilvēku un sociālos, kultūras un dabas resursus un ir pievilcīgs dzīves kvalitātes ziņā. Tā balstās uz galvenajiem ES politikas dokumentiem, kas attiecas uz ilgtspējīgu attīstību, proti, *Eiropa 2020* stratēģiju un Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, uzsverot apņēmību attīstīt ekonomisko, sociālo un vides politikas savstarpēji pastiprinošā veidā. Regula, kas regulē EKI, uzsver klimata pārmaiņas kā vienu no lielākajiem izaicinājumiem, ar kuru saskaras ES, un uzsver nepieciešamību pēc starptautiskas rīcības tā risināšanā.

Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ilgtspējīgas attīstības integrēšanu ES politikas jomās (*COM (2009.) 400*) izskata ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un uzsver veiksmīgu ilgtspējas dimensiju integrāciju daudzās politikas jomās. Šīs jomas, kas saistītas galvenokārt ar vides ilgtspēju, ir klimata pārmaiņas un tīra enerģija, ilgtspējīgs

transports, ilgtspējīgs patēriņš un ražošana, kā arī dabas resursu saglabāšana un pārvaldība. Atbilstoši 2.1. prioritātei Programma atbalsta vietējo/reģionālo/valsts iestāžu saskaņotus projektus ar nolūku risināt kopīgus izaicinājumus, tostarp dabas un cilvēku izraisītās katastrofas.

Katrs Programmas ietvaros finansētais projekts jāīsteno atbilstoši valsts tiesību aktiem. Divās no iesaistītajām valstīm, proti, Latvijā un Lietuvā, vides tiesību sistēmas balstītas uz ES direktīvām, kuras ir transponētas nacionālajos tiesību aktos. ES politikas un projekti, kuru nolūks ir ilgtspējīgu vides dimensiju veicināšana, balstās galvenokārt uz direktīvām, piemēram, Biotopu direktīvu (92/43/EEK) un Putnu direktīvu (2009/147/EK) (kuras ietver *Natura 2000* ietvaros aizsargājamās pamatteritorijas apdraudēto dzīvotņu un sugu saglabāšanai Eiropas Savienībā), Atkritumu pamatdirektīvu (2008/98/EK), Plūdu direktīvu (2007/60/EK), Gruntsūdeņu direktīvu (2006/118/EK), kā arī Direktīvu par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli (2008/1/EK).

Baltkrievijā galvenie dokumenti, kas attiecas uz vides aizsardzību un dabas resursu izmantošanu, ir Baltkrievijas Ilgtspējīgas sociāli ekonomiskās attīstības nacionālā stratēģija laikposmam līdz 2020. gadam (2004. g.) (*NSAS 2020*), Galvenie Baltkrievijas sociāli ekonomiskās attīstības virzieni laikposmā no 2006. līdz 2015. gadam (2006. g.), Baltkrievijas Sociāli ekonomiskās attīstības programma 2011.–2015. gadam (2011. g.) un Ilgtspējīgas sociāli ekonomiskās attīstības nacionālā stratēģijas koncepcija 2011.–2025. gadam (2009. g.). Baltkrievijā ir pieņemti grozījumi vai īpaši likumi par vides aizsardzību, piemēram, „Par atkritumu apsaimniekošanu” (2000. g.), „Par vides valsts novērtējumu” (2000. g.), „Par vides aizsardzību” (2002. g.), „Par gaisa aizsardzību” (1997. g.), „Par īpaši aizsargājamām teritorijām un objektiem” (2000. g.), „Par bīstamo rūpniecisko iekārtu rūpniecisko drošību” (2001. g.) u. c.

3.4.2. Vienlīdzības princips

Vienlīdzīgu iespēju princips nozīmē, ka ir svarīgi, lai visām sabiedrības grupām būtu vienlīdzīga piekļuve Programmas iespējām un priekšrocībām. Vienlīdzīgu iespēju nodrošināšana ir īpaši svarīga neaizsargātākajām grupām, proti, bērniem, jauniešiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem, minoritāšu iedzīvotājiem, invalīdiem un citām sociāli neaizsargātām grupām. Tādēļ jāveic atbilstoši pasākumi ar nolūku novērst jebkādu diskrimināciju dzimuma, rases, etniskās piederības, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Atbilstoši regulai, kas regulē EKI, antidiskriminācijai vajadzētu būt savstarpēji saistītam mērķim visos projektos, kas tiek īstenoti šīs Programmas ietvaros.

Katrs šīs Programmas ietvaros finansētais projekts jāīsteno atbilstoši valsts tiesību aktiem. Divu iesaistīto valstu, proti, Latvijas un Lietuvas, nediskriminācijas likumi balstās uz ES direktīvām, kuras tika transponētas nacionālajā tiesību sistēmā. Divas ES direktīvas, kuras īpaši attiecas uz vienlīdzības aizsardzību un nediskrimināciju, ir Rasu vienlīdzības direktīva (2000/43/EK) un Nodarbinātības vienlīdzības direktīva (2000/78/EK). Pirmā aizliedz diskrimināciju rases vai etniskās izcelsmes dēļ, aptverot tādas jomas kā nodarbinātība un profesijas, profesionālā izglītība, piederība darba devēju un darba ņēmēju organizācijām, sociālā aizsardzība, tostarp sociālā drošība un veselības aprūpe, izglītība un piekļuve precēm un pakalpojumiem, kas ir pieejami sabiedrībai, tostarp mājokļa nodrošināšana. Savukārt otrā aizliedz diskrimināciju reliģijas un pārliecības,

vecuma, invaliditātes un dzimumorientācijas dēļ un aptver tādas jomas kā nodarbinātība un profesijas, profesionālā apmācība un piederība darba devēju un darba ņēmēju organizācijām. Šīs direktīvas nosaka minimālās prasības, lai nodrošinātu efektīvu tiesisko aizsardzību pret diskrimināciju visā Eiropas Savienībā.

Baltkrievijas Republikas Konstitūcijas 22. pants ietver vienlīdzības principu likuma priekšā, nodrošina tiesības uz vienlīdzīgu tiesību aizsardzību un likumiskajām interesēm bez jebkādas diskriminācijas. Šīs tiesības tiek piešķirtas visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no izcelsmes, rases, etniskās vai pilsoniskās piederības, sociālā statusa, dzimuma, valodas, izglītības un attieksmes pret reliģiju, dzīvesvietas, veselības stāvokļa vai citiem apstākļiem. Lai gan nepastāv īpaši pretdiskriminācijas tiesību akti, diskriminācijas aizliegums un pilsoņu vienlīdzības princips likuma priekšā ir noteikti tiesību aktos, kas regulē tiesību baudīšanu un pamatbrīvību politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā, kultūras un citās sabiedriskās dzīves jomās, tostarp Darba kodeksā, Laulības un ģimenes kodeksā, Izglītības kodeksā, Civillikumā utt. Normatīvie akti, piemēram, Invalīdu sociālās labklājības likums, Invaliditātes novēršanas un invalīdu rehabilitācijas likums, Etnisko minoritāšu likums un Apziņas brīvības un reliģisko organizāciju likums nodrošina tiesības visneaizsargātākajām grupām, tostarp etniskajām un reliģiskajām minoritātēm un invalīdiem.

Papildu pasākums, kas jāveic šīs Programmas atbalsta saņēmējiem, lai pienācīgi īstenotu šo horizontālo principu, ir deklarācijas parakstīšana, kas apliecina apņemšanos ievērot valsts un ES tiesību aktu noteikumus, kuri aizsargā vienlīdzīgas iespējas un aizliedz diskrimināciju.

3.4.3. Dzimumu līdztiesība

Līdztiesība starp sievietēm un vīriešiem ir viens no Kopienas tiesību aktu pamatprincipiem atbilstoši Līguma par Eiropas Savienību 2. pantam un 3. panta 2. punktam. Šīs tiesību normas pasludina līdztiesību starp vīriešiem un sievietēm par Eiropas Kopienas „uzdevumu” un „mērķi” un uzliek pozitīvu pienākumu veicināt to visās tās aktivitātēs. ES mērķiem attiecībā uz dzimumu līdztiesību jānodrošina vienlīdzīgas iespējas un vienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm un jācīnās pret jebkāda veida diskrimināciju dzimuma dēļ. Regula, kas regulē EKI, paredz, ka dzimumu līdztiesībai vajadzētu būt savstarpēji saistītam mērķim visos projektos, kas tiek īstenoti šīs Programmas ietvaros.

Visi šīs Programmas ietvaros finansētie projekti jāīsteno atbilstoši nacionālajiem tiesību aktiem. Divu iesaistīto valstu, proti, Latvijas un Lietuvas, tiesību akti dzimumu līdztiesības jomā balstās uz ES direktīvām, kuras tika transponētas nacionālajā tiesību sistēmā. Pastāv liels skaits ES direktīvu attiecībā uz vienlīdzības starp vīriešiem un sievietēm veicināšanu (2006/54/EK, 79/7/EEK, 2010/41/ES, 92/85/EEK, 2010/18/ES, 2004/113/EK). Direktīva (2006/54/EK) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos, varētu tikt izcelta kā viena no galvenajām direktīvām. Tā apvieno vairākas iepriekšējās direktīvas šajā jomā, īpaši Direktīvu 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darba, profesionālās izglītības un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem, kas grozīta ar Direktīvu 2002/73/EK. Dažās citās ES direktīvās, piemēram, Direktīvā 75/117/EEK par

dalībvalstu likumu tuvināšanu, ievērojot principu par vienādu atalgojumu vīriešiem un sievietēm, un Direktīvā 97/80/EK par pierādīšanas pienākumu diskriminācijas gadījumos, kas pamatojas uz dzimumu, arī ir ietverti noteikumi, kuru mērķis ir īstenot vienlīdzīgas attieksmes principu pret vīriešiem un sievietēm.

Baltkrievijā galvenais dokuments, kas tika izstrādāts, lai nodrošinātu vienlīdzīgu vīriešu un sieviešu līdzdalību visās dzīves jomās, ir Ceturtais Nacionālais pasākumu plāns dzimumu līdztiesības nodrošināšanai Baltkrievijas Republikā 2011.–2015. gadam (2011. g.), kas aptver šādas jomas: vienādu sociālekonomisko tiesību nodrošināšana, vienlīdzīgas pieejas sociālajai aizsardzībai un veselības aprūpes nodrošināšana; dzimumu izglītības sistēmas izveide, informācijas nodrošināšana intervences pasākumiem, kas vērsti uz dzimumu līdztiesības nodrošināšanu, cilvēku tirdzniecības un uz dzimumu balstītas vardarbības novēršanu, izpratnes veidošanu par dzimumu līdztiesības jautājumiem u. c.

Lai gan nepastāv noteikti dzimumu līdztiesības tiesību akti vai atsevišķi antidiskriminācijas tiesību akti attiecībā uz diskrimināciju seksuālās orientācijas vai dzimuma dēļ, vairākos tiesību aktos ir ietverti noteikumi, kas aizliedz diskrimināciju dzimuma dēļ. Baltkrievijas normatīvie akti paredz vienlīdzīgu attieksmi pret sievietēm attiecībā uz īpašumtiesībām un mantošanu, ģimenes tiesībām un tiesisko sistēmu, kā arī prasības attiecībā uz vienlīdzīgu darba samaksu par vienādu darbu. Ir veiktas dažas uz dzimumu līdztiesības mērķa atbalstu vērstas likumdošanas reformas ar nolūku nodrošināt atbilstību starptautiskajiem standartiem, īpaši Konvencijai par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu.

Papildu pasākums, kas jāveic šīs Programmas atbalsta saņēmējiem, lai pienācīgi īstenotu šo horizontālo principu, ir deklarācijas parakstīšana, kas apliecina apņemšanos ievērot nacionālos un ES tiesību aktu noteikumus, kuri garantē dzimumu līdztiesību.

4. IEGULDĪJUMS MAKROREĢIONĀLAJĀS STRATĒGIJĀS

Eiropas Savienības stratēģija Baltijas jūras reģionam (ESSBJR), kuru Eiropas Padome pieņēma 2009. gadā, ir makroreģionālā stratēģija, kas ir saistīta ar Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmu. Tā ir Eiropā pirmā makroreģionālā stratēģija, kuras mērķis ir stiprināt sadarbību liela reģiona ietvaros ar nolūku risināt četrus galvenos izaicinājumus. Tie ir: vides ilgtspējas, labklājības, pieejamības un pievilcības, drošības un aizsardzības līmeņu paaugstināšana reģionā. ESSBJR paredz īstenot trīs mērķus, t. i., glābt jūru, nodrošināt reģiona pieejamību un celt pārticību. Katrs mērķis tiek iedalīts vairākos apakšmērķos. Jūras glābšana paredz šādus apakšmērķus: „Skaidrs ūdens jūrā”, „Bagāta un veselīga augu un dzīvnieku pasaule”, „Tīra un droša kuģošana” un „Labāka sadarbība”. Reģiona pieejamības nodrošināšana ietver šādus apakšmērķus: „Labi transporta apstākļi”, „Uzticami enerģijas tirgi”, „Saiknes izveidošana starp iedzīvotājiem reģionā” un „Labāka sadarbība pārrobežu noziedzības apkarošanā”. Savukārt labklājības celšana paredz šādus apakšmērķus: „ESSBJR kā līdere vienotā tirgus nostiprināšanā un īstenošanā”, „ESSBJR kā stratēģijas *Eiropa 2020* īstenošanas veicinātāja”, „Uzlabota Baltijas jūras reģiona konkurētspēja pasaulē”, kā arī „Pielāgošanās klimata pārmaiņām, riska novēršana un pārvaldība”.

ESSBJR Rīcības plāns ietver 17 prioritārās jomas un piecas horizontālās darbības, kuras reģionālajām ieinteresētajām personām jāīsteno Baltijas jūras reģionā, izmantojot sīki izstrādātas darbības un pamatprojektus, iekļaujot tajos skaidri noteiktus mērķus un rādītājus. ESSBJR tiek piemērota visā teritorijā ap Baltijas jūru, tostarp astoņās ES dalībvalstīs (Dānijā, Igaunijā, Somijā, Vācijā, Latvijā, Lietuvā, Polijā un Zviedrijā) un trijās valstīs, kuras nav ES dalībvalstis (Norvēģijā, Krievijā un Baltkrievijā). Ar šo Programmu saistītās ESSBJR prioritārās jomas ir „Kopīgas kultūras un tās identitātes veidošana un popularizēšana” (*TM 3 – Vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana*), „Cilvēka veselības, tostarp tā sociālo aspektu, uzlabošana un veicināšana”, „Veicināt uzņēmējdarbību un nostiprināt MVU izaugsmi”, „Novatoriskas izglītības un jaunatnes veidošana”, „Visa reģiona potenciāla izmantošana pētniecības un inovācijas jomā” (*TM 4 – Sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa pret nabadzību*), „Aizsardzība pret ārkārtas situācijām un negadījumiem uz sauszemes” (*TM 5 – Atbalsts labai vietējai un reģionālajai pārvaldei*), „Kopīgas kultūras un tās identitātes veidošana un popularizēšana”, „Makroreģiona vienotības nostiprināšana ar tūrisma starpniecību” (*TM 3 – Vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana*), „Šķēršļu likvidēšana iekšējam tirgum”, „Pārrobežu noziedzības apkarošana” (*TM 10 – Robežu pārvaldības un drošības veicināšana*).

ESSBJR nav sava finansējuma, tādēļ tā balstās uz pašreizējiem ES instrumentiem un fondiem, kā arī citiem pastāvošiem resursiem un finanšu instrumentiem. Tādējādi tās pamatprojekti varētu tikt ieviesti dažādu darbības programmu ietvaros. Šai Programmai jāveicina arī centieni, kuru mērķis ir attīstīt šo konkrēto reģionu, jo visas iesaistītās valstis pieder Baltijas jūras reģionam. Ja ir lietderīgi, ar ESSBJR saistītās aktivitātes jāaskaņo vai kopīgās aktivitātes jāīsteno attiecīgo Programmas prioritāšu ietvaros. Atlases procesā būtu pienācīgi jāņem vērā projekti, kas varētu veicināt ESSBJR Rīcības plāna realizāciju. Katru gadu Programmas gada ziņojumā jāapraksta tās ieguldījums ESSBJR.

5. IETEKMES UZ VIDĪ NOVĒRTĒJUMS

Saskaņā ar 3. panta 2. punkta noteikumiem stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (turpmāk tekstā – SIVN) ir obligāts visām programmām, „kas sagatavotas lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, zvejniecībā, enerģētikā, rūpniecībā, transportā, atkritumu apsaimniekošanā, ūdens resursu apsaimniekošanā, telekomunikāciju, tūrisma nozarē, pilsētas un lauku plānošanā vai zemes lietošanā un kurās noteikti pamatprincipi turpmākās attīstības saskaņošanai projektiem, kas uzskaitīti I un II pielikumā Direktīvai 2011/92/ES¹” (IVN direktīva) vai kuru iespējamās ietekmes dēļ uz *NATURA 2000* objektiem ir noteikta prasība veikt novērtējumu saskaņā ar Biotopu direktīvas 6. vai 7. pantu².

Programma ietver lielus infrastruktūras projektus, uz kuriem attiecas IVN direktīva 2011/92/ES un kuriem var būt ietekme uz vidi; tāpēc saskaņā ar 3. panta noteikumiem Programmai ir piemērojamas SIVN procedūras. SIVN process tika uzsākts vienlaicīgi ar Programmas sagatavošanu saskaņā ar Direktīvas 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk tekstā – SIVN direktīva) noteikumiem un Programmas iesaistīto valstu SIVN tiesību aktiem.

SIVN pārskata mērķis ir noteikt un raksturot iespējamo būtisko ietekmi uz vidi un iekļaut vides apsvērumus Programmas sagatavošanā un pieņemšanā.

SIVN pārskats ietver teritoriju, kuras var tikt būtiski ietekmētas, aprakstu un to iespējamo attīstību, ja Programma netiks īstenota, iespējamo būtisko ietekmi uz vidi, uzraudzību un ieteikumus.

Ietekmes uz vidi novērtējums tika veikts, ņemot vērā astoņus vides aspektus – bioloģisko daudzveidību, faunu un floru, apdzīvotību un iedzīvotāju veselību, augsnes, ūdens, gaisa un klimatiskos faktorus, materiālās vērtības, kultūras mantojumu, ainavu.

Atbilstoši SIVN direktīvai ietekmes uz vidi novērtēšana ietver šādas darbības:

- SIVN piemērošanas jomas noteikšana un SIVN pārskata sagatavošana;
- apspriešana ar kompetentām iestādēm un publiskā apspriešana;
- vides pārskatu atzinumu un apspriešanas rezultātu iekļaušana Programmā;
- uzraudzība un ieteikumi;
- iestāžu, ar kurām notikusi apspriešana, un sabiedrības informēšana par programmas apstiprināšanu.

32/79

32/79

¹ OJ L 26, 28.01.2012.

² OJ L 206, 22.07.1992.

Piemērošanas jomas ziņojums tika sagatavots un nodots publiskajai apspriešanai, kā arī iesniegts apspriešanai kompetentajām iestādēm Lietuvā, Latvijā un Baltkrievijā 2014. gadā. SIVN pārskats jānodod publiskajai apspriešanai un jāiesniedz apspriešanai kompetentajām iestādēm.

6. TEMATISKO MĒRĶU APRAKSTS

6.1. 1. tematiskais mērķis „Sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa pret nabadzību”

6.1.1. 1.1. prioritāte „Pieejas sabiedriskajiem pakalpojumiem uzlabošana mazaizsargātajām sociālajām grupām”

Specifiskais mērķis – attīstīt jaunus un/vai uzlabot pašreizējos sociālos vai citus pakalpojumus mazaizsargātajām sociālajām grupām, izmantojot pārrobežu sadarbību.

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Šīs prioritātes ietvaros finansētās aktivitātes var nodrošināt daudzas pozitīvas pārmaiņas Programmas darbības teritorijā īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā. Svarīgākās no tām ietver, pirmkārt, alternatīvu sociālo un citu pakalpojumu sniedzēju (tostarp NVO un vietējo kopienu), kuri sadarbojas ar pārrobežu partneriem, izveidošanos, kas palielinās pakalpojumu sniedzēju dažādību, otrkārt, lielāku sociālo un citu pakalpojumu pieejamību un daudzveidību mazaizsargātajām sociālajām grupām, tostarp plašāku dienas sociālās aprūpes pakalpojumu iespējamību/pieejamību, treškārt, Programmas teritorijā darbojošos NVO kapacitātes palielināšanos un lielākas pieredzes iegūšanu, un, visbeidzot, iedzīvotāju sociālās atstumtības samazināšanos un dzīves kvalitātes uzlabošanu Programmas darbības teritorijā.

4. tabula. Programmas rezultātu rādītāji (1.1. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Bāzes vērtība	Bāzes gads	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Jaunu/uzlabotu un/vai pieejamāku sociālo vai citu pakalpojumu skaits mazaizsargātajām sociālajām grupām Programmas darbības teritorijā	Pakalpojumi	6	2013.	12	Projektu ziņojumi

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Šīs prioritātes ietvaros atbalstāmajām aktivitātēm tiešā veidā jāpalielina sociālo un citu pamatpakalpojumu pieejamība mazaizsargātajām sociālajām grupām Programmas darbības teritorijā. Atbalsta pirmajai prioritātei jābūt jaunu/uzlabotu un/vai pieejamāku sociālo vai citu pakalpojumu sniegšana mazaizsargātajām sociālajām grupām. Tomēr, ja ir konstatēts infrastruktūras trūkums, kas tiek atzīts par nopietnu šķērslī pakalpojumu attīstībai, var finansēt investīcijas maza mēroga infrastruktūrā.

Vēlamais atbalsta rezultāts ir palielināta sociālo un citu pakalpojumu daudzveidība, pieejamība un/vai kvalitāte Programmas darbības teritorijā, kā arī aktīvāka vietējo, jauno pakalpojumu sniedzēju iesaistīšana.

Atbalstāmo aktivitāšu indikatīvais saraksts:

- sociālo un citu pakalpojumu attīstība un sniegšana mazaizsargātajām sociālajām grupām;
- reģionālo/vietējo programmu izstrāde, kas veicina jaunu organizāciju iesaistīšanu sociālo un citu pakalpojumu sniegšanā mazaizsargātajām grupām;
- inovatīvu risinājumu, tostarp tehnoloģisku, pielietošana sociālo un citu pakalpojumu sniegšanā mazaizsargātajām sociālajām grupām;
- veselīga dzīvesveida veicināšana;
- kapacitātes paaugstināšana un labas prakses apmaiņa;
- nepieciešamo iekārtu iegāde sociālo un citu pakalpojumu sniegšanai mazaizsargātajām sociālajām grupām;
- sociālo un citu pakalpojumu sniegšanai mazaizsargātajām sociālajām grupām nepieciešamās maza mēroga infrastruktūras attīstība.

Atbalsta saņēmēju piemēri:

- valsts, reģionālā un vietējā līmeņa institūcijas, kas ir iesaistītas sociālo un citu pakalpojumu sniegšanā mazaizsargātajām sociālajām grupām;
- NVO, kas ir iesaistītas sociālo un citu pakalpojumu sniegšanā mazaizsargātajām sociālajām grupām;
- organizācijas, kas ir iesaistītas sociālo un citu kopienu pakalpojumu sniegšanā mazaizsargātajām sociālajām grupām.

Projektu atlases pamatprincipi

Katrā projektā, kas ietver maza mēroga infrastruktūras attīstīšanu un/vai iekārtu iegādi, jāiekļauj organizatoriskie un informatīvie pasākumi, kas ir vērsti tieši uz mērķa grupām.

Īstenošanai paredzētie lielle infrastruktūras projekti

- Šīs prioritātes ietvaros jāīsteno lielais infrastruktūras projekts (LIP) „Mūsdienīgas etnokultūras vides izveide Viļņas Franciska Skorina ģimnāzijā un Ļidas Valsts 4. vidusskolā” (Lietuva – Baltkrievija):

Projekta nosaukums	Mūsdienīgas etnokultūras vides izveide Viļņas Franciska Skorina ģimnāzijā un Ļidas Valsts 4. vidusskolā
Atbalsta saņēmējs	Viļņas Franciska Skorina ģimnāzija, Lietuva
Partneris(-i)	Ļidas Valsts 4. vidusskola, Baltkrievija
Galvenās aktivitātes un sagaidāmie rezultāti	<p><u>Aktivitātes</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Viļņas Franciska Skorina ģimnāzijas ēkas rekonstrukcija un aprīkošana ar mūsdienīgu mācību bāzi, kas nodrošinās augstas kvalitātes ES prasībām atbilstošus izglītības pakalpojumus, kas apmierinās sociālās vajadzības; - jaunas sporta zāles izbūve Viļņas Franciska Skorina ģimnāzijā; - nepieciešamo iekārtu un aprīkojuma iegāde; - Ļidas Valsts 4. vidusskolas konferences zāles, sporta zāles rekonstrukcija un mācību telpu aprīkošana ar modernām iekārtām ķīmijas un fizikas mācīšanai; - organizatorisko un informatīvo aktivitāšu īstenošana. <p><u>Rezultāti</u></p> <p>Uzlaboti mācību apstākļi Viļņas Franciska Skorina ģimnāzijā un Ļidas Valsts 4. vidusskolā.</p>

Tiešās piešķiršanas pamatojums	Abas skolas ir vienīgās katrā valstī, kas nodrošina vidējo izglītību lietuviešu minoritātēm Ļidā un baltkrievu minoritātēm Viļņā.
Aprēķinātais budžets (milj. EUR)	2,75
Aprēķinātais Programmas ieguldījums (milj. EUR)	2,5

5. tabula. Programmas produktu rādītāji (1.1. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Organizāciju skaits, kas sadarbojas jaunu/uzlabotu un/vai pieejamāku sociālo vai citu pakalpojumu sniegšanas jomā mazaizsargātajām sociālajām grupām Programmas darbības teritorijā	Organizācijas	30	Projektu ziņojumi
Profesionālo sociālo pakalpojumu sniedzēju skaits, kas piedalās pārrobežu pieredzes apmaiņā vai aktivitātēs	Personas	40	Projektu ziņojumi

6.1.2. 1.2. prioritāte „Nodarbinātības stimulēšana, veicinot uzņēmējdarbību un inovācijas”

Specifiskais mērķis – attīstīt cilvēku, īpaši jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku, darbā iekārtošanās un uzņēmējdarbības spējas, izmantojot pārrobežu sadarbību un labas prakses apmaiņu.

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Šīs prioritātes ietvaros finansētās aktivitātes var nodrošināt daudzas pozitīvas pārmaiņas Programmas darbības teritorijā īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā. Svarīgākās no tām ietver, pirmkārt, plašāku mijiedarbību un resursu sadali starp izglītības iestādēm (skolām, universitātēm, profesionālās izglītības iestādēm), biznesa atbalsta institūcijām un vietējo darba tirgu (uzņēmējiem), otrkārt, lielāku iesaistīto valstu dalībnieku sadarbību un centienus nodarbinātības jomā, treškārt, alternatīvu pieeju ieviešanu bezdarba problēmas risināšanā (īpaši jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku vidū), kā arī uzlabotu arodapmācības un profesionālās apmācības sistēmu atbilstoši darba tirgus vajadzībām un, visbeidzot, uzlabotas uzņēmējdarbības prasmes, palielinātu cilvēkkapitālu, lielākas darbā iekārtošanās spējas un līdz ar to bezdarba samazināšanos reģionā.

6. tabula. Programmas rezultātu rādītāji (1.2. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Bāzes vērtība	Bāzes gads	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Cilvēku skaits Programmas darbības teritorijā,	Personas	-	2013.	Kopējais cilvēku skaits – 1500,	Projektu ziņojumi

kas ir saņēmuši atbalstu, lai attīstītu savas darbā iekārtošanās un uzņēmējdarbības spējas, tostarp: - jaunieši; - pirmspensijas vecuma cilvēki; - citi				jaunieši – 700, pirmspensijas vecuma cilvēki – 300, citi – 500	
--	--	--	--	--	--

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Šīs prioritātes ietvaros atbalstāmajām aktivitātēm jābūt vērstām uz cilvēkiem, kuri ir bez darba Programmas darbības teritorijā, īpaši pievēršot uzmanību šādām bez darba esošo cilvēku kategorijām: jaunieši (15–29 gadus veci) un pirmspensijas vecuma cilvēki (55–64 gadus veci ES dalībvalstīs, 50–59 gadus veci Baltkrievijā).

Atbalstāmo aktivitāšu indikatīvais saraksts:

- nodarbinātības veicināšanas un nodrošināšanas programmu sagatavošana un īstenošana;
- biznesa aktivitāšu veicināšanas un nodrošināšanas programmu sagatavošana un īstenošana;
- jaunu/inovatīvu biznesa un nodarbinātības attīstības metožu veicināšana;
- sadarbības, tostarp apmācības iniciatīvu, veicināšana un īstenošana starp uzņēmumiem un izglītības iestādēm;
- uzņēmējdarbības prasmju, tostarp uzņēmējdarbības ideju radīšanas, uzņēmējdarbības plānošanas, produktu un pakalpojumu attīstības, uzņēmējdarbības vadīšanas, pārdošanas un tirgvedības u. c. prasmju attīstība;
- darba tirgus vajadzībām noteiktajā reģionā atbilstošu prasmju attīstība;
- pārrobežu uzņēmējdarbības veicināšana;
- sabiedrisko biznesa atbalsta institūciju kapacitātes stiprināšana;
- programmu, kas veicina pieredzes apmaiņu starp dažādām grupām sagatavošana un īstenošana.

Atbalsta saņēmēju piemēri:

- izglītības iestādes (skolas, profesionālās izglītības iestādes, augstskolas u. c.);
- sabiedriskās biznesa atbalsta institūcijas;
- nodarbinātības veicināšanā iesaistītās sabiedriskās institūcijas.

Projektu atlases pamatprincipi

Papildu projektu atlases principu nav.

Īstenošanai paredzētie lielle infrastruktūras projekti

Lielie infrastruktūras projekti nav paredzēti.

7. tabula. Programmas produktu rādītāji (1.2. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Īstenoto pārrobežu iniciatīvu skaits, kas vēršas uz cilvēku, tostarp jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku, nodarbinātības un/vai uzņēmējdarbības kapacitātes attīstību Programmas darbības teritorijā	Iniciatīvas	20	Projektu ziņojumi

6.2. 2. tematiskais mērķis „Atbalsts vietējai un reģionālai labai pārvaldībai”

6.2.1. 2.1. prioritāte „Vietējo un reģionālo institūciju kapacitātes paaugstināšana kopīgu problēmu risināšanai”

Specifiskais mērķis – palielināt pārrobežu sadarbību starp iestādēm Programmas darbības teritorijā attiecībā uz problēmu, kas ir saistītas ar dabas un cilvēku izraisītām katastrofām, risināšanu.

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Šīs prioritātes ietvaros finansētās aktivitātes var nodrošināt daudzas pozitīvas pārmaiņas Programmas darbības teritorijā īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā. Svarīgākās no tām ietver, pirmkārt, plašāku sadarbību un pieredzes apmaiņu starp iesaistīto valstu vietējām un reģionālajām iestādēm, izstrādājot kopīgas dabas resursu pārvaldības, dažādu katastrofu novēršanas un to seku likvidēšanas sistēmas un instrumentus, otrkārt, plašāku iesaistīto valstu iestāžu sadarbību, risinot vides, drošības un aizsardzības problēmas, treškārt, uzlabotu politikas pārvaldību un sabiedrisko pakalpojumu kvalitāti vides aizsardzības, drošības un aizsardzības jomās, un, visbeidzot, palielinātu iesaistīto valstu vietējo un reģionālo iestāžu spēju risināt kopīgas problēmas.

Individuālajā līmenī kapacitātes palielināšanai jābalstās uz mācīšanās, zināšanu un pieredzes apmaiņas procesiem un citām mācīšanās metodēm. Organizāciju līmenī vietējām un reģionālajām institūcijām jāveicina pozitīvas pārmaiņas savās sistēmās, procedūrās un iekšējā kārtībā. Lai sekmētu institūciju sniegumu un uzlabotu sabiedrisko pakalpojumu kvalitāti, jāatbalsta noteiktu instrumentu (e-pārvaldes, datu apmaiņas sistēmu, speciālu iekārtu u. c.) izstrāde un ieviešana.

8. tabula. Programmas rezultātu rādītāji (2.1. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Bāzes vērtība	Bāzes gads	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Institūciju skaits, kas ir iesaistītas lēmumu pieņemšanā kopīgu problēmu risināšanai	Institūcijas	16	2013.	22	Projektu ziņojumi

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Lai risinātu kopīgus vides, drošības un aizsardzības izaicinājumus, Programmas ietvaros tiek finansētas programmas, kurās tiek noslēgta vienošanās sadarboties noteiktā jomā un kuru izstrādē un īstenošanā piedalās vismaz divas iesaistītās valstis. Šīs prioritātes ietvaros reģionālajām un vietējām iestādēm, kā arī citām sabiedriskajām organizācijām, kas darbojas dabas un vides pārvaldības, drošības un aizsardzības jomās, jāuzlabo

prasmes un jāpalielina kapacitāte, lai risinātu problēmas, kas ir saistītas ar dabas un cilvēku izraisītām katastrofām, un lai nodrošinātu drošību un aizsardzību. Visas aktivitātes jāīsteno, kaimiņvalstīm cieši sadarbojoties.

Atbalstāmo aktivitāšu indikatīvais saraksts:

- tiesiskās un administratīvās sadarbības veicināšana starp iesaistīto valstu iestādēm un valsts institūcijām dabas un vides pārvaldības, drošības un aizsardzības jomās;
- infrastruktūras, tehnisko iespēju un metožu uzlabošana, lai risinātu problēmas, kas ir saistītas ar dabas un cilvēku izraisītām katastrofām;
- apmācību iniciatīvu izstrāde un īstenošana, spēju stiprināšana, lai risinātu problēmas, kas ir saistītas ar dabas un cilvēku izraisītām katastrofām un lai nodrošinātu drošību un aizsardzību;
- vietējo kopienu iesaistīšanas palielināšana valsts lēmumu pieņemšanas un īstenošanas procesos dabas un vides pārvaldības, drošības un aizsardzības jomās, palielinot sabiedrības informēšanu.

Atbalsta saņēmēju piemēri:

- reģionālās un vietējās iestādes, kas ir atbildīgas par dabas un vides pārvaldību, drošību un aizsardzību;
- reģionālās un vietējās valsts institūcijas, kas ir atbildīgas par dabas un vides pārvaldību, drošību un aizsardzību (piemēram, vides pārvaldes, ugunsdzēsības un glābšanas dienesti, policija).

Projektu atlasē pamatprincipi

Papildu projektu atlasē principu nav.

Īstenošanai paredzētie lielie infrastruktūras projekti

Lielie infrastruktūras projekti nav paredzēti.

9. tabula. Programmas produktu rādītāji (2.1. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Pārrobežu sadarbības iniciatīvu skaits, kas ietver kopīgu/saskaņotu lēmumu pieņemšanu kopīgu problēmu risināšanas jomā	Iniciatīvas	10	Projektu ziņojumi

6.2.2. 2.2. prioritāte „Sabiedrības stiprināšana”

Specifiskais mērķis – palielināt pārrobežu sadarbību starp vietējām nevalstiskajām organizācijām Programmas darbības teritorijā.

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Šīs prioritātes ietvaros finansētās aktivitātes var nodrošināt daudzas pozitīvas pārmaiņas Programmas darbības teritorijā īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā. Svarīgākās no tām ietver, pirmkārt, lielāku attiecīgo vietējo organizāciju (NVO, vietējo kopienu)

sadarbību un līdzdalību vietējā līmeņa lēmumu pieņemšanā, īstenošanas procesos un vietējās aktivitātēs, otrkārt, aktīvākas un pašregulētākas kopienas, lielāku sadarbību un plašāku pieredzes apmaiņu iesaistīto valstu kopienās un to starpā, treškārt, paaugstinātu vietējo iestāžu un vietējo nevalstisko organizāciju kapacitāti, kā arī uzlabotus savstarpējos sakarus starp vietējām organizācijām, lielāku vietējo organizāciju iegūto pieredzi, un, visbeidzot, jaunu, uz kopienu balstītu pakalpojumu modeļu un sociālo inovāciju (jaunu produktu, pakalpojumu un modeļu, kas vienlaikus apmierina kopienas vajadzības) ieviešanu un efektīvākus vietējo problēmu risināšanas pārvaldības risinājumus.

10. tabula. Programmas rezultātu rādītāji (2.2. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Bāzes vērtība	Bāzes gads	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Organizāciju skaits, kas ir nodibinājušas noturīgus pārrobežu sadarbības sakarus	Organizācijas	-	2013.	15	Projektu ziņojumi/novērtēšanas ziņojumi

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Šī Programmas prioritāte atbalsta aktivitātes, kas stiprina sakarus, no vienas puses, starp vietējām pašvaldībām un vietējām kopienām, un, no otras puses, starp vietējām kopienām Programmas darbības teritorijā dažādās jomās, tostarp kultūras, sporta, izglītības u. c. jomās.

Atbalstāmo aktivitāšu indikatīvais saraksts:

- tādu iniciatīvu sagatavošana un īstenošana, kas palielina vietējo kopienu līdzdalību sabiedrības lēmumu pieņemšanas un īstenošanas procesos, izstrādājot dažādus mehānismus (piemēram, e-dalību), kas veicina dialogu starp vietējiem iedzīvotājiem un iedzīvotājiem un vietējām iestādēm);
- apmācības/mentoringa aktivitāšu īstenošana vietējām kopienām jomā, kas ir saistīta ar kopienu vadītu pakalpojumu sniegšanu;
- kopienu vadītu pakalpojumu sniegšanas iniciatīvu izstrāde un īstenošana;
- labās prakses izplatīšana;
- jaunu iekārtu iegāde kopienas vajadzībām;
- maza mēroga infrastruktūras attīstība kopienas vajadzībām.

Atbalsta saņēmēju piemēri:

- vietējās iestādes un sabiedriskās institūcijas;
- vietējās NVO, kas ir iesaistītas uz kopienu balstītu pakalpojumu sniegšanā;
- vietējās NVO, kas darbojas dažādās jomās, tostarp kultūras, sporta, izglītības u. c. jomās;
- uz kopienu balstītas organizācijas, kas ir iesaistītas vai vēlas iesaistīties uz kopienu balstītu pakalpojumu sniegšanā.

Projektu atlases pamatprincipi

Katrā projektā, kas ietver maza mēroga infrastruktūras attīstību un/vai iekārtu iegādi, jāiekļauj organizatoriskie un informatīvie pasākumi.

Īstenošanai paredzētie lielle infrastruktūras projekti

Lielie infrastruktūras projekti nav paredzēti.

11. tabula. Programmas produktu rādītāji (2.2. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Programmas darbības teritorijas nevalstisko organizāciju īstenoto kopīgu projektu skaits kultūras, sporta, izglītības, sociālo pakalpojumu un citās jomās	Projekts	30	Projektu ziņojumi

6.3. 3. tematiskais mērķis „Vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana”

6.3.1. 3.1 prioritāte. „Kultūras un vēstures mantojuma un tradicionālo prasmju veicināšana un saglabāšana”

Specifiskais mērķis – sekmēt aktīvu un ilgtspējīgu kultūras un vēstures mantojuma izmantošanu, veicinot pārrobežu sadarbību.

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Šīs prioritātes ietvaros finansētās aktivitātes var nodrošināt daudzas pozitīvas pārmaiņas Programmas darbības teritorijā īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā. Svarīgākās no tām ietver, pirmkārt, ilgtspējīgāku un efektīvāku kultūras mantojuma izmantošanu, otrkārt, palielinātu kultūras vitalitāti un reģiona pievilcību, un, visbeidzot, palielinātas tūristu plūsmas un lielāku ekonomisko izaugsmi reģionā. Īpaša uzmanība jāpievērš vietējo kopienu cilvēkkapitāla palielināšanai, reģionālās identitātes un piederības sajūtas stiprināšanai. Vietējo amatnieku un mākslinieku iedrošināšana izmantot savas tradicionālās prasmes var veicināt uzņēmējdarbības attīstību vietējās kopienās, kas savukārt palielinās reģiona pievilcību un pozitīvi ietekmēs vietējo uzņēmējdarbību.

12. tabula. Programmas rezultātu rādītāji (3.1. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Bāzes vērtība	Bāzes gads	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Izmitināto tūristu skaits uz 1000 iedzīvotājiem Programmas darbības teritorijā	Personas	329	2013.	378	Oficiālā statistika

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Šī Programmas prioritāte atbalsta iesaistīto valstu kopīgas aktivitātes, kas ir vērstas uz kultūras un vēstures mantojuma izmantošanu un veicināšanu. Tās sevī satur gan dažādu kopienu aktivitātes, gan arī aktivitātes, kas apmierina kultūras, izglītības un tūrisma vajadzības. Vietējie iedzīvotāji un tūristi ir galvenās mērķa grupas, kurām jāgūst labums no atbalstītajām aktivitātēm.

Atbalstāmo aktivitāšu indikatīvais saraksts:

- kultūras un vēstures mantojuma saglabāšana kultūras, izglītības un/vai tūrisma vajadzībām;
- kopīgu iniciatīvu izstrāde, kas ir vērstas uz kultūras un vēstures mantojuma objektu izmantošanu un veicināšanu un ietver kopīgu festivālu, gadatirgu, mākslas izstāžu u. c. organizēšanu;
- tradicionālo ražošanas tīklu saglabāšana un veicināšana;
- apmācību ieviešana profesionāliem speciālistiem, kuri strādā kultūras, kultūrvēsturiskā mantojuma un tūrisma jomās;
- pārrobežu sadarbības un labās prakses apmaiņas veicināšana starp profesionāliem speciālistiem, kuri strādā kultūras, kultūrvēsturiskā mantojuma un tūrisma jomās;

- pamatiekārtu iegāde, kas ir nepieciešamas iniciatīvu organizēšanai, kuru mērķis ir kultūras un vēstures mantojuma izmantošana un veicināšana (festivāli, gadatirgi, izstādes u. c.).

Atbalsta saņēmēju piemēri:

- reģionālās un vietējās sabiedriskās institūcijas, kas darbojas kultūras, kultūrvēsturiskā mantojuma un tūrisma jomās (piemēram, muzeji, tūrisma informācijas centri);
- NVO, kas darbojas kultūras, kultūrvēsturiskā mantojuma un tūrisma jomās.

Projektu atlases pamatprincipi

Katrā projektā, kas ietver maza mēroga infrastruktūras attīstību un/vai iekārtu iegādi, jāiekļauj organizatoriskie un informatīvie pasākumi.

Īstenošanai paredzētie lielle infrastruktūras projekti

Lielie infrastruktūras projekti nav paredzēti.

13. tabula. Programmas produktu rādītāji (3.1. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Programmas tiešā ietekmē uzlaboto kultūras un vēstures objektu skaits	Kultūras un vēstures objekti	15	Projektu ziņojumi
Profesionālu kultūras, kultūrvēsturiskā mantojuma un tūrisma jomas speciālistu skaits, kuri piedalās mācībās un/vai citās kopīgās aktivitātēs	Personas	200	Projektu ziņojumi
Institūciju skaits, kas izmanto Programmas atbalstu vietējās kultūras veicināšanai un vēsturiskā mantojuma saglabāšanai	Institūcijas	50	Projektuziņojumi

6.4. 4. tematiskais mērķis „Robežu pārvaldības veicināšana un robežu drošība”

6.4.1. 4.1. prioritāte „Robežšķērsošanas efektivitātes uzlabošana”

Specifiskais mērķis – robežu pārvaldības un robežu drošības veicināšana Programmas darbības teritorijā, uzlabojot infrastruktūru, palielinot cilvēkresursus un optimizējot administratīvos noteikumus robežšķērsošanas punktos uz Latvijas–Baltkrievijas un Lietuvas–Baltkrievijas robežām.

Prioritātes sagaidāmie rezultāti

Šīs prioritātes ietvaros finansētās aktivitātes var nodrošināt daudzas pozitīvas pārmaiņas Programmas darbības teritorijā īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā. Svarīgākās no tām ietver, pirmkārt, uzlabotu infrastruktūras un administratīvo kapacitāti un palielinātu cilvēkresursu kapacitāti robežšķērsošanas punktos, otrkārt, neērtību samazināšanos robežšķērsošanas punktos, treškārt, palielinātu robežšķērsošanas punktu efektivitāti, un,

visbeidzot, vienmērīgāku preču un cilvēku apmaiņu starp Latviju un Lietuvu, no vienas puses, un Baltkrieviju, no otras puses.

14. tabula. Programmas rezultātu rādītāji (4.1. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Bāzes vērtība	Bāzes gads	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>	2013.	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>

Prioritātes ietvaros atbalstāmās aktivitātes

Programma dod ieguldījumu robežšķērsošanas infrastruktūras un aprīkojuma modernizācijā, kā arī personāla profesionālo zināšanu un prasmju attīstībā.

Atbalstāmās indikatīvās aktivitātes:

- robežšķērsošanas punktu infrastruktūras attīstība un uzlabošana;
- jaunu iekārtu un/vai programmatūru iegāde un uzstādīšana robežšķērsošanas punktos;
- robežšķērsošanas punktu personāla kapacitātes paaugstināšana;
- zināšanu un labas prakses apmaiņa starp robežšķērsošanas punktiem.

Projektu atlases pamatprincipi

Šīs prioritātes ietvaros atbalstu var saņemt vienīgi iepriekš noteikti atbalsta saņēmēji.

Īstenošanai paredzētie lieli infrastruktūras projekti

Lielo infrastruktūras projektu (LIP) saraksts:

Projekta nosaukums	Atbalsta saņēmējs	Partneris(-i)	Galvenās aktivitātes un sagaidāmie rezultāti	Tiešās piešķiršanas pamatojums	Aprēķinātais budžets (milj. euro)	Aprēķinātais Programmas ieguldījums (milj. euro)
Medininku robežšķērsošanas punkta modernizācija	Lietuvas Republikas Satiksmes un sakaru ministrijas Robežšķērsošanas infrastruktūras direkcija	Baltkrievijas Republikas Valsts Muitas komiteja	<p><u>Aktivitātes</u></p> <p>Ir paredzēts izbūvēt jaunu infrastruktūru (autostāvvietas, braukšanas joslas, kontroles punktus u. c.) izbraucošiem transportlīdzekļiem un pasažieriem Medininku robežšķērsošanas punkta Lietuvas pusē. Pašreizējā infrastruktūra tiks izmantota transportlīdzekļiem un personām, kas iebrauc robežkontroles zonā no Baltkrievijas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - administratīvajiem, komerciālajiem un citiem pakalpojumiem pielāgotās pašreizējās biroju ēkas renovācija; - 300 autostāvvietas kravas automobiļiem un apkopes ēka; - Medininku robežkontroles punkts tiek paplašināts no 18 līdz 27 joslām. Izbraukšanai no Lietuvas sešas joslas kravas automobiļiem pašreizējo triju vietā un septiņas joslas vieglajiem automobiļiem pašreizējo piecu vietā. Iebraukšanai Lietuvā septiņas joslas kravas automobiļiem pašreizējo piecu vietā un septiņas joslas vieglajiem automobiļiem pašreizējo piecu vietā. Joslu skaits pakāpeniski palielinās pirms iebraukšanas robežkontroles punktā un tā teritorijā; - autoceļš A3 Lietuvas pusē tiek paplašināts līdz sešām braukšanas joslām pašreizējo triju vietā; - ceļš starp Baltkrievijas un Lietuvas kontrolpunktiem tiek paplašināts līdz sešām joslām, pa trijām katrā virzienā. Taču šis ceļa posms ir jāapvieno ar pašreizējo ceļa posmu Baltkrievijā. Ja ceļš Lietuvas pusē tiek sadalīts sešās joslās, attiecīgi arī ceļš Baltkrievijas pusē jāsadala sešās joslās; - uz robežas Baltkrievijas kontrolpunkta tuvumā uzstādītas videonovērošanas kameras. 	Lietuvas Republikas Satiksmes un sakaru ministrijas Robežšķērsošanas infrastruktūras direkcijas galvenais uzdevums ir organizēt un uzraudzīt robežšķērsošanas punktu attīstību, nodrošināt stratēģiskās attīstības plāna īstenošanu.	2,75	2,5

Projekta nosaukums	Atbalsta saņēmējs	Partneris(-i)	Galvenās aktivitātes un sagaidāmie rezultāti	Tiešās piešķiršanas pamatojums	Aprēķinātais budžets (milj. euro)	Aprēķinātais Programmas ieguldījums (milj. euro)
			<p><u>Rezultāti</u></p> <p>Medininku robežšķērsošanas punkts ir pielāgots darbībai atbilstoši Baltkrievijas Republikā iebraucošu/ no tās izbraucošu transportlīdzekļu satiksmes intensitātei. Uzlaboti darba apstākļi robežkontroles punkta inspektoriem, pasažieriem un autovadītājiem, kuri šķērso robežu. Palielināta caurlaides spēja (6100 transportlīdzekļi diennaktī).</p>			
Ārvalstu pilsoņu reģistrācijas centra rekonstrukcija un izbūve Pabradē	Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas Valsts robežsardzes dienests	Baltkrievijas Republikas Valsts robežsardzes komiteja; Viļņas apriņķa Ugunsdzēsības un glābšanas dienests; Viļņas apriņķa Policijas pārvalde	<p><u>Aktivitātes</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Bijušās militārās teritorijas pielāgošana ārvalstu pilsoņu reģistrācijas centra vajadzībām; – robežkontroles punkta izbūve; – guļamtelpu izbūve sievietēm ar bērniem un sievietēm invalīdēm; – pieņemšanas un reģistrācijas ēkas, administrācijas telpu izbūve; – teritorijas norobežošana, videonovērošanas sistēmas uzstādīšana; – komunālo tīklu rekonstrukcija; – pašreizējo ēku rekonstrukcija un pielāgošana ugunsdzēsības un glābšanas dienesta un policijas vajadzībām. <p><u>Rezultāti:</u> bijusī militārā teritorija ir pielāgota ārvalstu pilsoņu reģistrācijas centra vajadzībām; uzlaboti nelegālo imigrantu un bēgļu dzīves apstākļi; uzlaboti darbinieku darba apstākļi; Pabrades pilsētas apkārtnē integrēta teritorija.</p>	Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas Valsts robežsardzes dienests ir vienīgā institūcija Lietuvā, kuras uzdevums ir nelegālo imigrantu paturēšana un viņu izbraukšanas uz izcelsmes valsti organizēšana.	6,38	5,8
Telekomunikācijas infrastruktūras attīstība uz Baltkrievijas–Lietuvas robežas („BOMBEL-4”)	Baltkrievijas Republikas Valsts robežsardzes komiteja	Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas Valsts robežsardzes dienests	<p><u>Aktivitātes</u></p> <p>Projekta ideja ir palielināt Baltkrievijas–Lietuvas robežas caurspīdīgumu un drošību, veicot investīcijas infrastruktūrā un iekārtās, kas nepieciešamas:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokālo tīklu, optiskās šķiedras un radioreleju sakaru līniju izbūvei Baltkrievijas teritorijā; – sakaru un IT iekārtu iegādei un uzstādīšanai. <p>Sakarā ar to, ka pierobežas teritorija ir ļoti atšķirīga, tiks pielietota pieeja, kas apvieno divus sakaru veidus (optiskās šķiedras līnijas un radiorelejlīnijas). Projekta ietvaros tiks organizēti arī divi kopsemināri (viens katrā valstī), lai veicinātu labās pieredzes un prakses apmaiņu sakaru līdzekļu izmantošanas jomā labākas robežas pārvaldības nodrošināšanai.</p>	Baltkrievijas Republikas Valsts robežsardzes komiteja ir vienīgā institūcija valstī, kurai ir likumiski uzticēta visu ar robežas pārvaldību un kontroli saistītu jautājumu koordinēšana.	2,75	2,5

Projekta nosaukums	Atbalsta saņēmējs	Partneris(-i)	Galvenās aktivitātes un sagaidāmie rezultāti	Tiešās piešķiršanas pamatojums	Aprēķinātais budžets (milj. euro)	Aprēķinātais Programmas ieguldījums (milj. euro)
			<p>Vietas: Grodņas, Ļidas, Smorgonas un Polockas robežzonas, kā arī Viļņas un Varēnas robežzonas.</p> <p><u>Rezultāti un izmaksas</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Projektēšanas un tāmes dokumentācijas sagatavošana; - lokālo tīklu, optiskās šķiedras un radioreleju sakaru līniju/iekārtu izbūve; - sakaru un IT iekārtu iegāde un uzstādīšana; - ar zemes piešķiršanu saistītās izmaksas līdzfinansējuma veidā segs Baltkrievijas Republikas Valsts robežsardzes komiteja. 			
Robežšķersošanas punktu „Pāternieki” (Latvijas Republika) un „Grigorovščina” (Baltkrievijas republika) infrastruktūras uzlabošana	Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi”, Latvijas Republika	Valsts Muitas komiteja, Baltkrievijas Republika; Krāslavas pašvaldība, Latvijas Republika; Valsts akciju sabiedrība „Latvijas Valsts ceļi”, Latvijas Republika (iesaistīšanās iespējama atkarībā no aktivitāšu jomas)	<p><u>Aktivitātes</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehnisko projektu izstrāde infrastruktūras modernizācijas aktivitātēm Latvijā: tehniskais projekts ceļa posmam Pāternieki–Baltkrievijas robeža; tehniskais projekts autostāvvietai pirms robežšķersošanas punkta „Pāternieki” - Tehniskā projekta izstrāde infrastruktūras modernizācijas aktivitātēm (ceļa posmā Grigorovščina–Latvijas robeža) Baltkrievijā - Ceļa posma, kas šķērso robežkontroles punktu Pāternieki–Baltkrievijas robeža, rekonstrukcija, palielinot braukšanas joslu skaitu līdz trijām, citas nepieciešamās infrastruktūras izbūve, tostarp inženierkomunikāciju rekonstrukcija un triju atsevišķu kontroles barjeru uzstādīšana abos virzienos; gājēju ceļu ierīkošana abos virzienos cilvēkiem, kuri šķērso robežu kājām; norobežojuma uzstādīšana iebraucošo un izbraucošo transportlīdzekļu rindu atdalīšanai un teritorijas norobežošanai; transporta pārvaldības infrastruktūras (transportlīdzekļu apturēšanas iekārtas, elektriskie informācijas stendi u. c.) transportlīdzekļu plūsmas pārvaldības veicināšanai - Ceļa posma, kas šķērso robežkontroles punktu Grigorovščina–Latvijas robeža, rekonstrukcija, paplašinot brauktuvi līdz trijām braukšanas joslām, un citas nepieciešamās infrastruktūras, piemēram, gājēju ceļu, norobežojumu u. c., ierīkošana - Ar modernām iekārtām aprīkota, norobežota stāvlaukuma ierīkošana pirms robežšķersošanas punkta „Pāternieki”, tostarp savienojuma ar valsts autoceļu A6 (Krāslava–Pāternieki/Baltkrievijas robeža) izbūve, 	Abās valstīs robežšķersošanas punktu īpašums pieder valstij. Latvijas pusē par zemes un ēku apsaimniekošanu ir atbildīga Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” (turpmāk – VNĪ). Baltkrievijas Republikas Valsts Muitas komiteja ir atbildīga par īpašuma pārvaldīšanu attiecīgi Baltkrievijas pusē.	3,3 (Latvijas daļa) 2,64 (Baltkrievijas daļa)	3 (Latvijas daļa) 2,4 (Baltkrievijas daļa)

Projekta nosaukums	Atbalsta saņēmējs	Partneris(-i)	Galvenās aktivitātes un sagaidāmie rezultāti	Tiešās piešķiršanas pamatojums	Aprēķinātais budžets (milj. euro)	Aprēķinātais Programmas ieguldījums (milj. euro)
			<p>kas ir daļa no transporta termināļa, ko ir paredzējusi uzbūvēt Krāslavas pašvaldība</p> <p><i>Rezultāti:</i> projekta rezultāts būs uzlabota transporta pamatinfrastruktūra divos robežšķērsošanas punktos – „Pāternieki” un „Grigorovščina”, kas ietaupīs privāto automobiļu īpašnieku, kravas automobiļu vadītāju un kājāmgājēju laiku, šķērsojot robežu abos virzienos (Baltkrievija–Latvija, Latvija–Baltkrievija), kā arī īsākas rindas uz valsts autoceļa A6 pirms robežšķērsošanas punkta „Pāternieki”.</p> <p>Rezultāts būs redzams arī kā robežšķērsošanas punktu palielināta caurlaides spēja, kas ļaus pārvaldīt visu veidu pieaugošās transportlīdzekļu plūsmas nākotnē. Vēl viens rezultāts ir palielināta drošība personām, kuras ir nolēmušas ik dienu šķērsot robežu kājām, inspekcijas dienestu darbiniekiem, vieglo automobiļu un kravas automobiļu vadītājiem.</p>			
Robežšķērsošanas punkta Silene–Urbani (Latvija–Baltkrievija) modernizācija	Valsts Muitas komiteja, Baltkrievijas Republika	Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi”, Latvijas Republika	<p><u>Aktivitātes</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tehniskā projekta izstrāde infrastruktūras modernizācijas aktivitātēm Latvijā – Tehniskā projekta izstrāde infrastruktūras modernizācijas aktivitātēm Baltkrievijā – Ceļa posma rekonstrukcija starp robežkontroles punktiem „Silene” un „Urbani”, paplašinot brauktuvi līdz trijām braukšanas joslām abos virzienos, tostarp inženiertehnisko komunikāciju rekonstrukcija un triju atsevišķu kontroles barjeru uzstādīšana abos virzienos – Gājēju celiņu ierīkošana abos virzienos personām, kuras šķērso robežu kājām – Norobežojuma uzstādīšana iebraucošo un izbraucošo transportlīdzekļu rindu atdalīšanai un teritorijas norobežošanai – Transporta pārvaldības infrastruktūras (transportlīdzekļu apstādināšanas iekārtas, elektriskie informācijas stendi u. c.) transportlīdzekļu plūsmas pārvaldības veicināšanai <p><i>Rezultāti:</i> projekta rezultāti būs uzlabota transporta pamatinfrastruktūra robežkontroles punktos, kas ietaupīs privāto automobiļu īpašnieku, kravas automobiļu vadītāju un kājāmgājēju laiku, šķērsojot robežu abos virzienos</p>	Abās valstīs robežšķērsošanas punktu īpašums pieder valstij. Latvijas pusē par zemes un ēku apsaimniekošanu ir atbildīga Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” (turpmāk – VNĪ). Baltkrievijas Republikas Valsts Muitas komiteja ir atbildīga par īpašuma pārvaldīšanu attiecīgi Baltkrievijas pusē.	1,1 (Latvijas daļa) 2,75 (Baltkrievijas daļa)	1,0 (Latvijas daļa) 2,5 (Baltkrievijas daļa)

Projekta nosaukums	Atbalsta saņēmējs	Partneris(-i)	Galvenās aktivitātes un sagaidāmie rezultāti	Tiešās piešķiršanas pamatojums	Aprēķinātais budžets (milj. euro)	Aprēķinātais Programmas ieguldījums (milj. euro)
			<p>(Baltkrievija–Latvija, Latvija–Baltkrievija).</p> <p>Rezultāts būs redzams arī kā robežkontroles punkta palielināta caurlaides spēja, kas ļaus pārvaldīt visu veidu pieaugošās transportlīdzekļu plūsmas. Vēl viens rezultāts ir palielināta drošība tiem 40–50 cilvēkiem, kuri ir nolēmuši ik dienu šķērsot robežu kājām.</p>			

15. tabula. Programmas produktu rādītāji (4.1. prioritāte)

Rādītājs	Mērvienība	Mērķa vērtība (2022)	Datu avots
Robežšķērsošanas punktu skaits ar palielinātu caurlaides spēju	Robežšķērsošanas punkti	<i>Jāizstrādā</i>	Projektu ziņojumi
Robežšķērsošanas punktu darbinieku skaits, kuri ir piedalījušies apmācības un/vai pieredzes apmaiņas aktivitātēs	Personas	<i>Jāizstrādā</i>	Projektu ziņojumi

7. INDIKATĪVAIS FINANSĒŠANAS PLĀNS

7.1. Finanšu apropriācija

16. tabula. Kopējais finanšu apropriācijas apjoms, kas paredzēts Savienības piešķirtajam atbalstam un visa plānošanas perioda līdzfinansējumam, EUR

Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmas indikatīvais finansēšanas plāns, norādot ES ieguldījumu un līdzfinansējumu, ja zināms, katram tematiskajam mērķim un tehniskajai palīdzībai visā plānošanas periodā <i>Tematiskie mērķi pa finansējuma avotiem (eiro)</i>				
	EK finansējums (a) *	Līdzfinansējums (b)	Līdzfinansējuma likme (%) (c) **	Kopējais finansējums (d) = (a) + (b)
1. tematiskais mērķis	16 500 000	1 650 000	10	18 150 000
2. tematiskais mērķis	14 400 000	1 440 000	10	15 840 000
3. tematiskais mērķis	16 000 000	1 600 000	10	17 600 000
4. tematiskais mērķis	19 700 000	1 970 000	10	21 670 000
Tehniskā palīdzība	7 400 000	740 000	10	8 140 000
Kopā	74 000 000	7 400 000	10	81 400 000

* Atbilstoši Stratēģijas dokumentam

** Līdzfinansējuma likme tiek aprēķināta, balstoties uz Kopienas ieguldījumu kopīgās darbības programmā atbilstīgi Komisijas 2014. gada 18. augusta Īstenošanas regulas (ES) Nr. 897/2014 12., 13. un 14. pantam, kura nosaka īpašus īstenošanas noteikumus pārrobežu sadarbības programmām, ko finansē saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 32/2014, kas paredz Eiropas kaimiņattiecību instrumenta izveidošanu.

17. tabula. Ikgadējais Savienības piešķirtajam atbalstam paredzētais finanšu apropriācijas apjoms, EUR

Programmas finanšu tabula

	A	B	C	D
	EK INDIKATĪVĀS PROVIZORISKĀS SAISTĪBAS	LĪDZFINANSĒJUMS	PROGRAMMAS INDIKATĪVĀS PROVIZORISKĀS SAISTĪBAS - EK finansējums -	PROGRAMMAS INDIKATĪVIE PROVIZORISKIE MAKSĀJUMI - EK finansējums -
2015				
Projekti	8 482 437	0	0	0
TP		0	0	0
KOPĀ 2015	8 482 437	0	0	0
2016				
Projekti	9 773 874	350 000	3 500 000	1 400 000
TP		78 000	780 000	780 000
KOPĀ 2016	9 773 874	428 000	4 280 000	2 180 000
2017				
Projekti	14 925 586	1 100 000	11 000.000	5 800 000
TP		82 000	820 000	820 000
KOPĀ 2017	14 925 586	1 182 000	11 820 000	6 620 000
2018				
Projekti	12 844 074	1 660 000	16 600 000	11 740 000
TP		85 000	850 000	850 000
KOPĀ 2018	12 844 074	1 745 000	17 450 000	12 590 000
2019				

Projekti	13 872 309	2 230 000	22 300 000	17 760 000
TP		88 000	880 000	880 000
KOPĀ 2019	13 872 309	2 318 000	23 180 000	18 640 000
2020				
Projekti	14 101 720	1 320 000	13 200 000	17 520 000
TP		90 000	900 000	900 000
KOPĀ 2020	14 101 720	1 410 000	14 100 000	18 420 000
2021				
Projekti	0	0	0	9 740 000
TP		91 000	910 000	910 000
KOPĀ 2021	0	91 000	910 000	10 650 000
2022				
Projekti	0	0	0	1 980 000
TP		93 000	930 000	930 000
KOPĀ 2022	0	93 000	930 000	2 910 000
2023				
Projekti	0	0	0	660 000
TP		88 000	880 000	880 000
KOPĀ 2023	0	88 000	880 000	1 540 000
2024				
Projekti	0	0	0	0
TP		45 000	450 000	450 000
KOPĀ 2024	0	45 000	450 000	450 000

KOPĀ 2015.— 2024.	74 000 000	7 400 000	74 000 000	74 000 000
KOPĒJĀ LĪDZFINANSĒJUMA LIKME			10%	%

** Tiek pārskatīts programmas starposmā

7.2. Līdzfinansējums

Atbilstoši Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 12. panta noteikumiem līdzfinansējuma apjoms ir vismaz 10% no Savienības ieguldījuma. Ja iespējams, līdzfinansējumu sadala vienmērīgi visā Programmas darbības laikā, lai nodrošinātu, ka Programmas darbības beigās ir sasniegts 10% minimuma mērķis. Iesaistītās valstis nosaka līdzfinansējuma avotu, apjomu un sadalījumu.

7.3. Izmaksu attiecināmība

Programmas attiecināmās un neattiecināmās izmaksas ir attiecīgi izklāstītas Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 48. un 49. pantā.

7.4. Eiro izmantošana

Izdevumus, kuri radušies valūtā, kas nav eiro, atbalsta saņēmēji konvertē eiro saskaņā ar Komisijas vienreiz mēnesī noteikto norēķina valūtas maiņas kursu mēnesī, kurā izdevumi radušies.

7.5. Programmas īstenošanas periods

Katras Programmas īstenošanas periods sākas ne ātrāk kā dienā, kad Komisija ir pieņēmusi Programmu, un beidzas ne vēlāk kā 2024. gada 31. decembrī. Visām Programmas ietvaros finansētajām projektu aktivitātēm jābeidzas ne vēlāk kā 2022. gada 31. decembrī.

8. PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS NOTEIKUMI

8.1. Programmas iestādes un struktūras

18. tabula. Programmas iestādes

Iestāde	Iestādes nosaukums	Iestādes vadītājs
Apvienotā uzraudzības komiteja	Iesaistītās valstis to izveidoja īpaši šai Programmai	
Vadošā iestāde	Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrija (konkrētāk – Reģionālās politikas departaments)	Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas reģionālās attīstības politikas jautājumos
Valsts iestādes	<p><i>Latvija:</i> Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija</p> <p><i>Lietuva:</i> Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrija</p> <p><i>Baltkrievija:</i> Baltkrievijas Republikas Ārlietu ministrija</p>	<p><i>Latvija:</i> valsts sekretāra vietnieks attīstības instrumentu jautājumos</p> <p><i>Lietuva:</i> jānorāda</p> <p><i>Baltkrievija:</i> jānorāda</p>
Audita iestāde	Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas Iekšējā audita nodaļa, ko atbalsta Auditoru grupa	Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas Iekšējā audita nodaļas vadītājs

19. tabula. Kontroles un audita struktūras

Struktūra	Struktūras nosaukums
Struktūras, kuru uzdevums ir veikt kontroli	<p>Izdevumus, kurus atbalsta saņēmējs ir deklarējis, pamatojot maksājuma pieteikumu, pārbauda auditori vai no atbalsta saņēmēja neatkarīga kompetenta valsts amatpersona atbilstīgi Regulas (ES) [Īstenošanas regula] Nr. 897/2014 32. panta 1. punkta noteikumiem.</p> <p>Lietuvā un Baltkrievijā darbojas decentralizētas kontroles sistēmas, savukārt Latvijā ir izveidota centralizētas kontroles sistēma. Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir atbildīga par kontroles sistēmas funkcionēšanu Latvijā. Izdevumus, kas radušies atbalsta saņēmējiem Lietuvas un Baltkrievijas robežu pusē, pārbauda auditori, kurus ieceļ atsevišķi katram projektam.</p>
Struktūras, kuru uzdevums ir veikt auditu	<p>Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvjus ieceļ par Latvijas pārstāvjiem Auditoru grupā.</p> <p>Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrijas Iekšējā audita nodaļas pārstāvjus ieceļ par Lietuvas pārstāvjiem Auditoru grupā.</p> <p>Baltkrievijas Republikas Finanšu ministrijas pārstāvjus ieceļ par Baltkrievijas pārstāvjiem Auditoru grupā.</p>
Kontroles kontaktpunkti (KKP)	<p>Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija veic KKP funkcijas Latvijā.</p> <p>Lietuvas Republikas Iekšlietu ministrija veic KKP funkcijas Lietuvā.</p> <p>Baltkrievijas Republikas Ekonomikas ministrija veic KKP funkcijas Baltkrievijā.</p>

8.1.1. Apvienotā uzraudzības komiteja

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 21. panta noteikumiem trīs mēnešu laikā pēc dienas, kad Komisija ir pieņēmusi Programmu, iesaistītās valstis izveido Apvienoto uzraudzības komiteju (AUK). Atbilstīgi Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 22. panta noteikumiem AUK sastāvā ir 15 locekļi, kuri ir visu triju iesaistīto valstu ieceltie pārstāvji (pieci pārstāvji no katras valsts, kuriem noteikti jāpārstāv valsts un reģionālā līmeņa institūcijas, vai, pēc izvēles, vietējās iestādes un citi sociāli ekonomiskie partneri Programmas darbības teritorijā), un tās priekšsēdētāju ieceļ pēc rotācijas principa uz vienu gadu. Kā tas ir noteikts Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 23. pantā, AUK pieņem visus lēmumus, savstarpēji vienojoties, un katrai iesaistītajai valstij ir viena balss neatkarīgi no tās pārstāvju skaita. AUK vienprātīgi izstrādā un pieņem reglamentu, kurā sīki izklāsta informāciju par saviem darbības principiem.

AUK galvenais pienākums ir uzraudzīt Programmas īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 24. panta noteikumiem AUK seko līdzi Programmas īstenošanai un virzībai uz prioritāšu izpildi, izmantojot Programmā definētus objektīvi pārbaudāmus rādītājus un attiecīgās mērķa vērtības. Turklāt tā izskata visus jautājumus, kas ietekmē Programmas darbību, un var sniegt Vadošajai iestādei (VI) ieteikumus par Programmas īstenošanu un tās novērtēšanu. Tādējādi AUK uzrauga darbības, kas veiktas, balstoties uz tās ieteikumiem. Turklāt AUK piedalās projektu atlasē procedūrā.

AUK veic šādas funkcijas:

- izskata un apstiprina
 - VI darba programmu un finanšu plānu (tostarp plānoto tehniskās palīdzības (TP) izmantošanu);
 - ATS reglamentu un darba plānu;
 - atlasē kritērijus projektiem, kurus finansēs Programmas ietvaros;
 - pieteikuma dokumentu paketi un Programmas rokasgrāmatu;
- ieceļ vērtētājus no ATS personāla un ārējos vērtētājus, ja nepieciešams, projektu pieteikumu kvalitātes novērtēšanai;
- atlasa projektus, kurus finansēs Programmas ietvaros;
- pieņem galīgo lēmumu par pretenziju, kas ir saistītas ar projektu atlasē, apstiprināšanu vai noraidīšanu;
- uzrauga
 - ikgadējā informācijas un komunikācijas plāna īstenošanu;
 - ikgadējā uzraudzības un novērtēšanas plāna īstenošanu;
 - VI īstenoto darba plānu un finanšu plānu;
- izskata un apstiprina ikgadējos un nobeiguma īstenošanas ziņojumus, tostarp kā neatņemamu sastāvdaļu – ikgadējos informācijas un komunikācijas plānus un ikgadējos uzraudzības un novērtēšanas plānus;
- izskata visus strīdīgos gadījumus, uz kuriem VI vērsusi tās uzmanību;
- apspriež visus priekšlikumus pārskatīt Programmu un pieņem par tiem lēmumu.

8.1.2. Vadošā iestāde

Atbilstīgi Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 26. panta noteikumiem VI galvenais pienākums ir pārvaldīt Programmu saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu un nodrošināt AUK lēmumu atbilstību piemērojamiem tiesību aktiem un noteikumiem.

Vadošā iestāde (VI) veic šādas funkcijas:

- nodrošina projektu atlases procedūru izstrādi un uzsāk tās pēc AUK apstiprinājuma saņemšanas (ar ATS palīdzību);
- nodrošina efektīvu projektu atlases procedūru pārvaldību (ar ATS palīdzību);
- izskata pretenzijas (ar ATS palīdzību) un iesniedz AUK izskatīšanas secinājumus;
- paraksta subsīdijas līgumu ar vadošo atbalsta saņēmēju;
- nodrošina, ka katram vadošajam atbalsta saņēmējam tiek iesniegts dokuments, kurā izklāstīti nosacījumi katra projekta atbalstam, tostarp finanšu plāns un izpildes termiņi (ar ATS palīdzību);
- nodrošina, ka atbalsta saņēmējiem tiek sniegta projektu īstenošanai nepieciešamā informācija (ar ATS palīdzību);
- nodrošina, ka tiek veikta projektu izpildes uzraudzība (ar ATS atbalstu);
- nodrošina datorizētas sistēmas izveidi un uzturēšanu, lai ierakstītu un glabātu katra projekta datus, kas nepieciešami uzraudzībai, izvērtēšanai, finanšu pārvaldībai, pārbaudei un auditam (ar ATS atbalstu);
- nodrošina (ar AUK palīdzību), ka katra atbalsta saņēmēja izdevumus pārbauda (saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 26. panta 6. punkta noteikumiem) struktūras, kuru uzdevums ir veikt kontroli, lai noteiktu, vai tiek ievēroti Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 26. panta 5. punkta noteikumi;
- apstiprina pieteikumus grozījumu izdarīšanai projektos;
- nodrošina informācijas un komunikācijas gada plāna īstenošanu (ar ATS palīdzību);
- nodrošina uzraudzības un novērtēšanas gada plāna īstenošanu;
- nodrošina (ar ATS palīdzību), ka AUK saņem:
 - informāciju, kas nepieciešama, lai izsekotu Programmas virzību sagaidāmo rezultātu un mērķu sasniegšanā;
 - atbalstu savu uzdevumu veikšanā;
- sagatavo Programmas gada pārskatus;
- nodrošina efektīvu un samērīgu krāpšanas apkarošanas pasākumu īstenošanu;
- nodrošina, ka projektu īstenošanā iesaistītie atbalsta saņēmēji visiem ar projektu saistītajiem darījumiem uztur vai nu atsevišķu grāmatvedības sistēmu, vai piemērotu grāmatvedības kodu sistēmu (ar ATS palīdzību);
- nodrošina pārvaldības procedūru izstrādi visiem dokumentiem, kas attiecas uz izdevumiem un auditu un kuri ir nepieciešami atbilstīgas audita izsekojamības nodrošināšanai;
- sagatavo un iesniedz Komisijai maksājuma pieteikumus, ņemot vērā visu Audita iestādes (AI) veikto vai tās pārraudzībā veikto auditu rezultātus;

- veic maksājumus atbalsta saņēmējiem, cik drīz vien iespējams, saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 63. panta noteikumiem;
- uztur datorizētu grāmatvedības uzskaiti par Komisijai deklarētajiem izdevumiem un atbalsta saņēmējiem izmaksātajām summām;
- ved uzskaiti par atgūstamajām summām un summām, kas samazinātas pēc visas piešķirtās subsīdijas vai tās daļas atcelšanas;
- nodrošina, ka tiek izstrādāti ikgadējie un nobeiguma īstenošanas ziņojumi, tostarp kā neatņemama sastāvdaļa – ikgadējie informācijas un komunikācijas plāni un ikgadējie uzraudzības un novērtēšanas plāni, un iesniegti Komisijai pēc AUK apstiprinājuma saņemšanas (ar ATS palīdzību);
- nodrošina vadības deklarācijas un gada kopsavilkuma izstrādi un to iesniegšanu Komisijai pēc AUK apstiprinājuma saņemšanas (ar ATS palīdzību);
- glabā visus ar Programmu vai projektu saistītus dokumentus (piemēram, ziņojumus, papilddokumentus, pārskatus, norēķinu dokumentus, līgumdokumentus u. c.) piecus gadus no Programmas vai projekta atlikuma maksājuma dienas;
- veic izmaiņas Programmā, iepriekš saņemot AUK apstiprinājumu un Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 6. pantā paredzētajos gadījumos – Komisijas apstiprinājumu, un informē Komisiju par visām šādām izmaiņām, sniedzot visu nepieciešamo informāciju.

8.1.3. *Valsts iestādes*

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 20. panta 6. punkta noteikumiem katra iesaistītā valsts ieceļ Valsts iestādi, kas ir atbildīga par atbalsta sniegšanu Vadošajai iestādei (VI) Programmas pārvaldībā.

Atbilstīgi Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 31. panta noteikumiem Valsts iestādes veic šādas funkcijas:

- atbild par efektīvi funkcionējošu pārvaldības un kontroles sistēmu izveidi valsts līmenī;
- nodrošina Programmas īstenošanā valsts līmenī iesaistīto iestāžu vispārēju koordinēšanu;
- pārstāv savu valsti AUK.

Valsts iestādes īpaši veic šādus uzdevumus:

- savā teritorijā novērš, atklāj un labo pārkāpumus, tos nekavējoties paziņo VI un nodrošina pārkāpumu novēršanas, atklāšanas un labošanas valsts sistēmu efektīvu funkcionēšanu;
- ieceļ valsts pārstāvjus Auditoru grupā;
- Latvijas gadījumā valsts iestāde ieceļ struktūru, kas ir atbildīga par kontroles uzdevumu veikšanu Programmas darbības teritorijas Latvijas pusē;
- ieceļ struktūras, kas ir atbildīgas par kontroles kontaktpunktu funkciju veikšanu;

- pēc ATS vai VI pieprasījuma pārbauda, vai nav notikusi tās teritorijā darbojošos atbalsta saņēmēju īstenoto projektu dubultā finansēšana;
- VI labā atgūst līdzekļus, kas ir nepamatoti izmaksāti atbalsta saņēmējiem, kuri darbojas savā teritorijā, kurā šos līdzekļus nevar atgūt;
- ES dalībvalstu gadījumā ir atbildīga par valsts ieguldījuma iemaksām Programmas TP.

8.1.4. Apvienotais tehniskais sekretariāts

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 27. panta noteikumiem iesaistītās valstis izveidoja Apvienoto tehnisko sekretariātu (ATS). Valsts iestāde „Apvienotais tehniskais sekretariāts”, kas tika izveidota ar nolūku sniegt tehnisko palīdzību *INTERREG IIIA* un *TACIS* (2004.–2006.) programmām, Eiropas teritoriālās sadarbības, kā arī Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (2007.–2013.) programmām, ir iecelta par Programmas Apvienoto tehnisko sekretariātu.

ATS strādā starptautisks personāls, kas pārstāv visu iesaistīto valstu iedzīvotājus un aptver visas iesaistīto pušu valodas – latviešu, lietuviešu, baltkrievu, krievu un angļu. ATS personāls tiek nodarbināts saskaņā ar Lietuvas Republikas Darba likumu. Personāla skaitam un kvalifikācijai jāatbilst ATS veiktajām funkcijām.

Saskaņā ar iesaistīto valstu lēmumu ATS filiāles tiks izveidotas Latvijā (Daugavpilī) un Baltkrievijā (Minskā) ar nolūku atbalstīt ATS atbilstīgi Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 27. panta 3. punkta noteikumiem.

ATS un tā filiāļu darbību finansē no tehniskās palīdzības budžeta.

ATS galvenais pienākums ir atbalstīt VI un AUK, un, ja nepieciešams, Audita iestādi (AI) to funkciju veikšanā. Īpaši tam jāinformē potenciālie atbalsta saņēmēji par finansējuma saņemšanas iespējām Programmas ietvaros un jāsniedz palīdzība atbalsta saņēmējiem projektu īstenošanā.

Atsevišķas VI funkcijas var tikt deleģētas ATS ar noteikumu, ka pastāv sistēma, ar kuru tiek nodrošināta ATS attiecīgās atbildības un pienākumu noteikšana, kā arī tam deleģēto uzdevumu veikšanas spēju pārbaude un ziņošanas procedūras, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] I pielikuma 1. punkta ii) apakšpunktā. Deleģētos uzdevumus oficiāli reģistrē rakstiski un īsteno, ņemot vērā stingru funkciju sadali. Turklāt ATS uzdevumus atbilstīgi Programmas dokumentam sīki norāda rakstiskās vienošanās, ko savstarpēji noslēdz VI un ATS, kā arī ATS reglamentā.

ATS veic turpmāk norādītās funkcijas:

- izstrādā, uzsāk un pārvalda atlases procedūras, proti:
 - izstrādā un piemēro attiecīgos projektu pieteikumu konkursam nepieciešamos dokumentus;
 - sagatavo un dara pieejamu pieteikuma dokumentu paketi (pieteikuma veidlapas, vadošās norādes, pieteikuma iesniedzēju rokasgrāmatas u. c.);
 - izsludina projektu pieteikumu konkursus;
 - reģistrē iesniegtos projektu pieteikumus;
 - novērtē projektu pieteikumu administratīvo atbilstību;
 - novērtē projektu pieteikumu tehnisko atbilstību;
 - veic, ja nepieciešams – ar ārējo ekspertu palīdzību, atbilstīgo projektu pieteikumu kvalitātes novērtēšanu;

- izskata pretenzijas, kas saistītas ar projektu atlasī;
- pēc AUK galīgā lēmuma pieņemšanas par projektu atlasī informē vadošo atbalsta saņēmēju par galīgajiem rezultātiem attiecībā uz projektu pieteikumu novērtēšanu un atlasī;
- sagatavo subsīdijas līgumus;
- izstrādā un īsteno ikgadējos informācijas un komunikācijas plānus, proti:
 - sniedz atbalsta saņēmējiem informāciju un konsultācijas (izmantojot tālruni, faksu, elektronisko pastu vai konsultāciju sanāksmēs);
 - sniedz atbalsta saņēmējiem projektu īstenošanai nepieciešamo informāciju (izmantojot tālruni, faksu, elektronisko pastu vai konsultāciju sanāksmēs);
 - izplata informāciju par Programmu un tās projektiem, tostarp uztur Programmas tīmekļa vietni;
 - organizē Programmu veicinošās aktivitātes;
 - organizē partneru meklēšanas pasākumus Programmas darbības teritorijā;
- sniedz palīdzību projektu īstenošanā, proti:
 - iesniedz atbalsta saņēmējiem dokumentu, kas ietver atbalsta saņemšanas nosacījumus katram projektam, tostarp finansēšanas plānu un izpildes termiņus;
 - veic projektu izpildes uzraudzību;
 - veic projekta partneru ziņojumu un maksājuma pieteikumu pārbaudi birojā un iesniedz secinājumus VI;
 - veic pasākumus projektu dubultās finansēšanas novēršanai;
 - izskata pieteikumus grozījumu izdarīšanai projektos un iesniedz ATS secinājumus VI;
 - nodrošina, ka projektu īstenošanā iesaistītie atbalsta saņēmēji visiem ar projektu saistītajiem darījumiem uztur vai nu atsevišķu grāmatvedības sistēmu vai piemērotu grāmatvedības kodu sistēmu;
 - nodrošina, ka katra atbalsta saņēmēja izdevumi tiek pārbaudīti;
 - pārvalda dokumentus, kas saistīti ar izdevumiem un auditu;
- veic parasto AUK sekretariāta darbu, t. i., organizē sanāksmes, sagatavo dokumentus, protokolu projektus u. c.;
- īsteno ikgadējos īstenošanas un novērtēšanas plānus, proti:
 - administrē datorizēto datu ierakstīšanas un glabāšanas sistēmu;
 - uzrauga projektu progresu, ievācot un pārbaudot ziņojumus, uzraudzības rezultātus un finansējuma apgūšanas rezultātus;
 - veic projektu uzraudzības apmeklējumus uz vietas;
 - sniedz AUK informāciju, kas nepieciešama Programmas progresa izsekošanai, lai noteiktu panākumus tās sagaidāmo rezultātu un mērķu sasniegšanā;
 - uzrauga saistības un līdzekļu izmaksas Programmas līmenī pa intervences pasākumu kategorijām;
- izstrādā un iesniedz VI:
 - vadības deklarāciju un gada kopsavilkumu;
 - ziņojumu, kurā apkopoti plānošanas periodā veikto novērtējumu secinājumi;
 - ikgadējos un nobeiguma īstenošanas ziņojumus, tostarp kā neatņemamu sastāvdaļu – ikgadējos informācijas un komunikācijas plānus un ikgadējos uzraudzības un novērtēšanas plānus;

- efektīvi pārvalda TP budžetu (uzskaiti, iepirkuma konkursus, maksājumus, pārskatus);
- sadarbojas ar Programmas mērķiem atbilstīgām organizācijām, institūcijām un tīkliem.

8.1.5. Audita iestāde

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 20. panta 2. punkta noteikumiem ir jāizveido Audita iestāde (AI), kas atrodas dalībvalstī, kurā darbojas VI, un funkcionāli ir neatkarīga no VI. Tai palīdz Auditoru grupa, kas izstrādā savu reglamentu un kuru vada AI. Atbilstīgi Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 29. panta noteikumiem Komisija sadarbojas ar AI, lai koordinētu tās audita plānus un metodes.

Auditoru iestāde (AI) ar Auditoru grupas atbalstu, veic šādas funkcijas:

- deviņu mēnešu laikā pēc pirmā finansēšanas nolīguma parakstīšanas sagatavo un iesniedz Komisijai audita stratēģiju auditu veikšanai, kā sīki izklāstīts Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 28. panta 5. punktā;
- nodrošina atbilstoši atlasītu projektu kopu audita veikšanu;
- nodrošina Programmas pārvaldības un kontroles sistēmu audita veikšanu;
- nodrošina Programmas gada pārskatu audita veikšanu;
- nodrošina audita atbilstību starptautiski atzītiem audita standartiem;
- sagatavo audita atzinumu gada pārskatiem par iepriekšējo grāmatvedības gadu, kā sīki izklāstīts Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 68. panta 4. punktā;
- sagatavo gada audita ziņojumu, kā sīki izklāstīts Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 68. panta 2. punkta e) apakšpunktā.

8.1.6. Kontroles kontaktpunkti

Papildus kontroles uzdevumiem, kurus veic auditors vai kompetenta un neatkarīga valsts amatpersona, VI veic savas pārbaudes atbilstoši Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 26. panta 5. punkta a) apakšpunkta un 6. punkta noteikumiem. Iesaistītās valstis veic visus iespējamus pasākumus, lai atbalstītu VI tās kontroles uzdevumu veikšanā. Kontroles kontaktpunkti palīdz VI veikt pārbaudes visā Programmas darbības teritorijā. To funkcijas var pildīt iesaistīto valstu Valsts iestādes.

8.2. Programmas īstenošana

8.2.1. Atbalsta būtība

Programmas ietvaros finansējamus projektus atlasa, izsludinot projektu pieteikumu konkursu un izmantojot tiešo piešķiršanu gadījumos, kuri noteikti Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 41. panta 1. punktā.

Projektu pieteikumu konkursu skaits vienā gadā var būt mainīgs atkarībā no Programmas virzības. Katrā projektu pieteikumu konkursā ATS iesniedz pieteikumu iesniedzējiem

dokumentu, kurā izklāstīti dalības konkursā, atlases un projekta īstenošanas nosacījumi, tostarp konkrētas prasības attiecībā uz projektā sasniedzamajiem mērķiem, finanšu plānu un izpildes termiņiem.

Lieliem infrastruktūras projektiem (LIP) var piešķirt ne vairāk kā 30% no ES ieguldījuma Programmas budžetā, turklāt budžeta daļa vismaz 2,5 milj. EUR apmērā tiek iedalīta infrastruktūras iegādei. LIP atlasa, izmantojot tiešās piešķiršanas procedūru.

8.2.2. *Atbalsta saņēmēji*

Projektos iesaista Programmas darbības teritorijā esošus atbalsta saņēmējus no vismaz vienas iesaistītās dalībvalsts (Latvijas vai Lietuvas) un iesaistītās partnervalsts. Visiem atbalsta saņēmējiem aktīvi jāsadarbojas šādās jomās:

- projektu izstrāde;
- projektu īstenošana.

Turklāt, kā noteikts Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 46. panta 2. punktā, tie sadarbojas vienā vai abās no šādām jomām:

- personāla jautājumos;
- projektu finansēšanas jautājumos.

Projekta vadošais atbalsta saņēmējs un/vai atbalsta saņēmēji var būt:

- valsts, reģionālās un vietējās iestādes;
- valsts, reģionālās un vietējās sabiedriskās organizācijas (kas izveidotas saskaņā ar publiskajām tiesībām ar konkrētu mērķi apmierināt vispārējās, nevis rūpnieciska vai komerciāla rakstura vajadzības un kuras galvenokārt finansē valsts, reģionālās vai vietējās iestādes, vai citi publisko tiesību subjekti);
- nevalstiskās organizācijas (brīvprātīgo organizācijas, bezpeļņas organizācijas, no valsts neatkarīgas vai citas sabiedriskās organizācijas, politiskās partijas vai komercorganizācijas, kas zināmā veidā pastāv formāli vai institucionāli un darbojas cilvēku labklājībai, noteiktas cilvēku grupas vai sabiedrība kopumā).

Turklāt projektu atbalsta saņēmēji var būt šādi (LIP gadījumā tie var būt arī vadošie atbalsta saņēmēji):

- organizācijas, kurām ir daļēji rūpniecisks vai komerciāls raksturs, tomēr tās ir nodibinātas ar īpašu nolūku apmierināt vispārējās vajadzības, un:
 - i) kuras galvenokārt finansē vai nu valsts vai reģionālās iestādes, vai vietējās iestādes, vai citi publisko tiesību subjekti;
 - ii) kuru pārvaldību uzrauga šīs struktūras;
 - iii) vai kurām ir valde, pārvalde vai uzraudzības padome, kurā vairāk nekā pusi no locekļiem ieceļ valsts, reģionālās vai vietējās iestādes, vai citi publisko tiesību subjekti;
 - iv) un nodibinātas nekomerciāla rakstura darbības veikšanai.

Pirms piedāvājuma iesniegšanas katrs projekts ieceļ vienu vadošo atbalsta saņēmēju, kas ir atbildīgs par visa projekta pārvaldību un koordināciju un ir tieši atbildīgs VI par darbu

izpildes gaitu un finansiālo stāvokli attiecībā uz visām projekta aktivitātēm. Iesniedzot projekta pieteikumu, vadošais atbalsta saņēmējs paraksta partnerības vienošanos ar citiem atbalsta saņēmējiem (partneriem). Pirms subsīdijas līguma parakstīšanas vadošais atbalsta saņēmējs nosaka mehānismu savām attiecībām ar atbalsta saņēmējiem, noslēdzot vienošanos, kurā ietver, cita starpā, noteikumus, kas garantē subsīdijas sadalījumu starp visiem projekta atbalsta saņēmējiem, kopīgu projektu īstenošanu, nodrošināšanu ar personālu, ziņošanu un projektam piešķirto līdzekļu pareizu finanšu vadību, tostarp nepamatoti izmaksāto līdzekļu atgūšanas procedūras. Vadošais atbalsta saņēmējs iesniedz ATS projekta pieteikumu un projekta īstenošanas ziņojumus.

8.2.3. Sadarbības principi

Kā noteikts Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 39. pantā, finanšu ieguldījumu no Programmas var saņemt Programmas darbības teritorijā īstenojamie projekti, kuri nodrošina skaidru pārrobežu sadarbības ietekmi un ieguvumus, kas pierāda Savienības stratēģiju un programmu pievienoto vērtību, kā arī atbilst vienai no šādām kategorijām:

- integrēti projekti, kuros katrs atbalsta saņēmējs īsteno daļu no projektu aktivitātēm savā teritorijā;
- simetriski projekti, kuros līdzīgas darbības paralēli veic iesaistītajās valstīs;
- vienas valsts projekti, kuros projektus galvenokārt vai pilnībā īsteno vienā no iesaistītajām valstīm, tomēr visu vai vairāku iesaistīto valstu labā, un kuros ir norādīta pārrobežu sadarbības ietekme un ieguvumi.

Iepriekš norādītajiem kritērijiem atbilstošus projektus var daļēji īstenot ārpus Programmas darbības teritorijas, ja tiek izpildīti šādi nosacījumi:

- tie ir nepieciešami Programmas mērķu sasniegšanai un dod labumu Programmas darbības teritorijai;
- kopējā Programmas ietvaros piešķirtā summa aktivitātēm ārpus Programmas darbības teritorijas nepārsniedz 5% no Savienības ieguldījuma Programmas līmenī;
- VI un AI pienākumus, kas ir saistīti ar projekta pārvaldības kontroli un auditu, veic vai nu Programmas iestādes, vai arī tos veic, noslēdzot vienošanās ar iestādēm valstīs, kurās aktivitāte tiek īstenota.

8.2.4. Projektu vērtēšana un atlase

ATS reģistrē iesniegtos pieteikumus. Pēc tam novērtē trīs šo pieteikumu aspektus – administratīvo atbilstību, tehnisko atbilstību un kvalitāti. Visbeidzot pieņem lēmumu par projektu atlasi.

Novērtēšana

1. Administratīvā atbilstība: ATS novērtē pieteikumu iesniedzēju, partneru, izdevumu un aktivitāšu atbilstību (balstoties uz administratīvajiem kritērijiem,

kuri tiek izklāstīti projektu pieteikumu konkursa dokumentā, kas nosaka atbalsta saņemšanas nosacījumus).

2. Tehniskā atbilstība: ATS novērtē pieteikumu iesniedzēju, partneru, izdevumu un aktivitāšu atbilstību (balstoties uz atbilstības kritērijiem, kuri tiek aprakstīti projektu pieteikumu konkursa dokumentā, kas nosaka atbalsta saņemšanas nosacījumus).

Valsts iestāde (VI) apstiprina administratīvās un tehniskās atbilstības novērtēšanas rezultātus un nekavējoties informē par tiem vadošo atbalsta saņēmēju.

3. Kvalitātes novērtēšana: AUK ieceļ vērtētājus no ATS personāla un, ja nepieciešams – neatkarīgos vērtētājus, lai veiktu uz administratīvās un tehniskās atbilstības kritēriju pamata novērtēto pieteikumu kvalitātes novērtēšanu. Pēc kvalitātes novērtēšanas tiek sagatavots novērtējuma ziņojums, kas ietver kopsavilkuma novērtējuma ziņojumus par katru pieteikumu, tostarp novērtēšanas tabulas, punktu skaitu, vērtētāju un AUK komentārus, neatbilstīgo pieteikumu sarakstu un to neatbilstības pamatojumu.

Atlase

AUK, ņemot vērā ATS iesniegtajā novērtējuma ziņojumā iekļauto informāciju, atlasa projektus finansējuma piešķiršanai un pieņem lēmumu par finansējuma apjomu katram projektam. AUK var apstiprināt vai noraidīt pieteikumu, norādot apstiprināšanas vai noraidīšanas iemeslus, vai apstiprināt pieteikumu ar nosacījumiem, norādot veicamo nelielo labojumu sarakstu. Tomēr labojumiem jāattiecas vienīgi uz tehniskajiem aspektiem, un tie nedrīkst mainīt iesniegtā projekta saturu vai mērķus, galvenos produktus vai aktivitātes. Pēc projektu atlases ATS nekavējoties informē vadošo atbalsta saņēmēju par rezultātiem attiecībā uz viņa pieteikumu un sagatavo subsīdijas līgumu. VI paraksta subsīdijas līgumu ar vadošo atbalsta saņēmēju.

Pretenziju iesniegšanas un izskatīšanas kārtība

Viena mēneša laikā pēc AUK lēmuma, kas ietver pieteikuma noraidīšanas iemeslus, paziņošanas pieteikumu iesniedzēji var iesniegt pretenziju, skaidri argumentējot, kāpēc pieteikuma noraidīšana nav pieņemama. Pretenzijas izskata VI ar ATS atbalstu. Pēc tam lēmumu par pretenziju apstiprināšanu vai noraidīšanu iesniedz AUK, kura savukārt pieņem galīgo lēmumu.

8.2.5. Uzraudzības un novērtēšanas sistēma

Programmas uzraudzības un novērtēšanas mērķis ir uzlabot tās struktūras un īstenošanas kvalitāti, kā arī novērtēt un palielināt tās konsekvenci, lietderību, efektivitāti un ietekmi. Turklāt novērtēšanas un uzraudzības secinājumus ņem vērā plānošanas un īstenošanas ciklā.

Uzraudzība

Kā paredzēts Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 78. pantā, VI ar ATS palīdzību īsteno uz rezultātiem vērstu Programmas un projektu uzraudzību. Uzraudzību

veic, ņemot vērā šajā Programmā norādītos produktu un rezultātu rādītājus, un tā balstās uz:

- subsīdijas līgumiem ar atbalsta saņēmējiem, kuros norāda skaitliski izmērāmus produktus un rezultātus, kā arī to sasniegšanas rādītājus katram projektam;
- projektu progresa ziņojumiem, kurus vadošais atbalsta saņēmējs regulāri iesniedz ATS (saskaņā ar subsīdijas līgumu noteikumiem);
- pārbaudēm uz vietas, kuras veic ATS, lai novērtētu projektu virzību uz Programmas mērķu sasniegšanu un, ja nepieciešams, projektu apmeklējumiem uz vietas.

ATS ir atbildīgs par aktivitāšu uzraudzībai nepieciešamās informācijas ievākšanu no projektu progresa ziņojumiem un, ja nepieciešams – no iesaistīto valstu oficiālās statistikas datu bāzēm.

Turpmāk ir sniegts Programmas indikatīvais uzraudzības plāns visam periodam (tas ietver rezultātu un produktu rādītājus katrai prioritātei kopā ar to mērvienībām, datu avotiem, bāzes vērtībām, posmu mērķiem un galīgajiem mērķiem).

20. tabula. Programmas indikatīvais uzraudzības plāns

Programmas prioritāte	Rādītājs	Rādītāja veids	Mērvienība	Datu avots	Bāzes vērtība	Posmu mērķis 2018	Galīgais mērķis (2023)
Pieejas sabiedriskajiem pakalpojumiem uzlabošana mazaizsargātajām sociālajām grupām	Jaunu/uzlabotu un/vai pieejamāku sociālo vai citu pakalpojumu skaits mazaizsargātajām grupām Programmās darbības teritorijā	Rezultāts	Pakalpojumi	Projektu ziņojumi	6		12
	Organizāciju skaits, kas sadarbojas jaunu/uzlabotu un/vai pieejamāku sociālo vai citu pakalpojumu sniegšanas jomā mazaizsargātajām sociālajām grupām Programmās darbības teritorijā	Produkti	Organizācijas	Projektu ziņojumi	Neattiecas		30

	Profesionālu sociālo pakalpojumu sniedzēju skaits, kas piedalās pārrobežu apmaiņā vai aktivitātēs	Produkti	Personas	Projektu ziņojumi	Neattiecas		40
Nodarbinātības stimulēšana, veicinot uzņēmējdarbību un inovācijas	Cilvēku skaits Programmas darbības teritorijā, kas ir saņēmuši atbalstu, lai attīstītu savas darbā iekārtošanās un uzņēmējdarbības spējas, tostarp: - jaunieši; - pirmspensijas vecuma cilvēki; - citi	Rezultāts	Personas	Projektu ziņojumi	-		Kopā – 1500, jaunieši – 700, pirmspensijas vecuma cilvēki – 300, citi – 500
	Īstenoto pārrobežu iniciatīvu skaits, kas ir vērstas uz cilvēku, tostarp jauniešu un pirmspensijas vecuma cilvēku, nodarbinātības un/vai uzņēmējdarbības kapacitātes attīstību Programmas darbības teritorijā	Produkti	Iniciatīvas	Projektu ziņojumi	-		20
Vietējo un reģionālo institūciju kapacitātes paaugstināšana kopīgu problēmu risināšanai	Institūciju skaits, kas ir iesaistītas lēmumu pieņemšanā kopīgu problēmu	Rezultāts	Institūcijas	Projektu ziņojumi	16		22

	risināšanai						
	Pārrobežu sadarbības iniciatīvu skaits, kas ietver kopīgu/saskaņotu lēmumu pieņemšanu kopīgu problēmu risināšanas jomā	Produkti	Iniciatīvas	Projektu ziņojumi	7		10
	Organizāciju skaits, kas ir nodibinājis vai uzturējis noturīgus pārrobežu sadarbības sakarus	Rezultāts	Organizācijas	Projektu ziņojumi	-		15
Sabiedrības stiprināšana	Programmas darbības teritorijas nevalstisko organizāciju īstenoto kopīgu projektu skaits kultūras, sporta, izglītības, sociālo pakalpojumu un citās jomās	Produkti	Projekti	Projektu ziņojumi	35		30
	Izmitināto tūristu skaits uz 1000 iedzīvotājiem Programmās darbības teritorijā	Rezultāts	Personas	Oficiālās statistikas dati	329		378
Kultūras mantojuma un tradicionālo prasmju veicināšana un saglabāšana	Programmas atbalsta tiešā ietekmē uzlaboto kultūras un vēstures objektu skaits	Produkti	Kultūras un vēstures objekti	Projektu ziņojumi	-		15
	Profesionālu kultūras, kultūrvēsturiskā mantojuma	Produkti	Personas	Projektu ziņojumi	-		200

	un tūrisma jomas speciālistu skaits, kuri piedalās mācībās un/vai citās kopīgās aktivitātēs						
	Institūciju skaits, kas izmanto Programmas atbalstu vietējās kultūras veicināšanai un vēstures mantojuma saglabāšanai	Produkti	Institūcijas	Projektu ziņojumi			50
	<i>Jāizstrādā</i>	Rezultāts	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>
Robežšķērsošanas efektivitātes palielināšana	Robežšķērsošanas punktu skaits ar palielinātu caurlaides spēju	Produkti	Robežšķērsošanas punkti	Projektu ziņojumi	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>
	Robežšķērsošanas punktu darbinieku skaits, kuri piedalījušies apmācībā un/vai pieredzes apmaiņas aktivitātēs	Produkti	Personas	Projektu ziņojumi	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>	<i>Jāizstrādā</i>

Komisijai ir tiesības piekļūt visiem uzraudzības ziņojumiem, un tā jebkurā brīdī var uzsākt Programmas vai tās daļas uzraudzību. Tās rezultātus paziņo AUK un VI, tādējādi var rasties nepieciešamība Programmā veikt pielāgojumus.

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 77. panta noteikumiem katru gadu līdz 15. februārim VI iesniedz Komisijai AUK apstiprinātu īstenošanas gada ziņojumu, kurā iekļauj vienu tehnisko un vienu finansiālo daļu, kas attiecas uz iepriekšējo grāmatvedības gadu. Tehniskajā daļā apraksta:

- progresu, kas panākts programmas un tās prioritāšu īstenošanā;
- detalizētu parakstīto līgumu sarakstu, kā arī atlasīto projektu sarakstu, attiecībā uz kuriem līgumi vēl nav parakstīti, tostarp rezerves sarakstus;
- veiktās TP darbības;

- pasākumus, kas veikti saistībā ar projektu pārraudzību un novērtēšanu, pasākumu rezultātus un rīcību konstatēto problēmu novēršanai;
- īstenotās komunikācijas darbības.

Finansiālo daļu sagatavo saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 68. panta 2. punkta noteikumiem.

Līdz 2024. gada 30. septembrim VI iesniedz Komisijai arī AUK apstiprinātu nobeiguma īstenošanas ziņojumu, kurā iekļauj to pašu informāciju, kas jāiekļauj ikgadējos īstenošanas ziņojumos.

Novērtēšana

Programmas indikatīvais novērtēšanas plāns visam tās darbības laikam ietver trīs novērtēšanas, kuras veic ārējie vērtētāji (ar kuriem ATS noslēdz līgumus atbilstoši publiskā iepirkuma procedūrai), proti:

- stratēģisko vides novērtējumu (SIVN) (pirms Komisija apstiprina Programmas dokumentu);
- Programmas starpposma novērtējumu (apmēram 2018. gadā). Šīs novērtēšanas rezultātus iesniedz AUK un VI, un tādējādi var rasties nepieciešamība Programmā veikt pielāgojumus;
- Programmas paveiktā (*ex post*) novērtējumu (gadā, kas seko Programmas finansēto projektu īstenošanas posma beigām).

Komisijai ir tiesības piekļūt visiem novērtēšanas ziņojumiem, un tā var veikt Programmas vai tās daļas *ad hoc* novērtēšanu (jebkurā laikā). Tās rezultātus paziņo AUK un VI, un tādējādi var rasties nepieciešamība Programmā veikt pielāgojumus. Turklāt AUK un VI var uzskatīt, ka tām ir nepieciešams veikt pašām savu Programmas *ad hoc* novērtēšanu jebkurā tās posmā.

8.2.6. Komunikācijas stratēģija

Programmas vispārējā komunikācijas stratēģija

ATS un projektu atbalsta saņēmēji ir atbildīgi par pienācīgas atpazīstamības nodrošināšanu Savienības ieguldījumam Programmā un tās projektos, lai palielinātu sabiedrības izpratni par Savienības rīcību un radītu ES atbalsta saskaņotu tēlu visās iesaistītajās valstīs. ATS nodrošina arī to, ka komunikācijas stratēģija un atpazīstamības veicināšanas pasākumi, kurus veic projektu atbalsta saņēmēji, atbilst Komisijas vadlīnijām.

Kārtējie uzdevumi, kas saistīti ar savlaicīgas un produktīvas komunikācijas pasākumu īstenošanu, tiek deleģēti ATS. Šim nolūkam ATS ieceļ personu, kura ir atbildīga par komunikāciju. Filiāles Latvijā un Baltkrievijā sniedz atbalstu ATS komunikācijas aktivitāšu īstenošanā.

Programmai būs sava vizuālā identitāte, kas ietvers tādus galvenos elementus kā ES karogs un Programmas logotips, kā arī informāciju par ES finansējumu. Šos elementus pielietos visā Programmas zīmola grāmatā – vēstuļu veidlapās, oficiālajās veidlapās, prezentācijās, kā arī informācijas standos u. c.

Daudzveidīgi komunikācijas pasākumi jāīsteno ar nolūku nodrošināt attiecīgās informācijas izplatīšanu šādām mērķa grupām:

- plašai sabiedrībai;
- potenciālajiem un pašreizējiem pieteikumu iesniedzējiem;
- projektu atbalsta saņēmējiem;
- valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām;
- ekonomiskajiem un sociālajiem partneriem;
- ES iestādēm.

Paredzēts izmantot šādus komunikācijas kanālus (nodrošinot, cita starpā, informācijas izplatīšanu valsts valodās):

- Programmas tīmekļa vietni;
- elektroniskos sakaru līdzekļus;
- pasākumus;
- plašsaziņas līdzekļus;
- reklāmu, informācijas sīkrīkus un publikācijas;
- sociālos plašsaziņas līdzekļus.

Programmas komunikācijas stratēģija tiks īstenota šādos posmos:

- efektīvas komunikācijas nodrošināšana starp Programmas īstenošanas iestādēm, sociālajiem un ekonomiskajiem partneriem, EK;
- plašas sabiedrības un visu potenciālo pieteikumu iesniedzēju informēšana par Programmu un tās projektu pieteikumu konkursiem;
- informācijas sniegšana par projektu pieteikumu iesniegšanu un palīdzības nodrošināšana partnerības veidošanā visiem pieteikumu iesniedzējiem;
- palīdzība visiem atbalsta saņēmējiem jautājumos, kas saistīti ar apakšlīgumu noslēgšanu un projektu īstenošanu, tostarp skaidru norādījumu sniegšana saistībā ar projektu popularizēšanas un Programmas atpazīstamības nodrošināšanas noteikumiem;
- Programmas sasniegumu popularizēšana sabiedrībā.

Lai nodrošinātu ES līdzekļu apgūšanas caurspīdīgumu, Programmas ietvaros finansēto projektu sarakstu publicēs Programmas tīmekļa vietnē.

Lielie burti tiks lietoti ar nolūku veicināt Programmas rezultātu popularizēšanas efektivitāti.

21. tabula. Komunikācijas stratēģija

Atpazīstamības nodrošināšanas pasākumi	Galvenā mērķa grupa	Izmantošanas biežums
Informatīvā kampaņa projektu pieteikumu konkursa izsludināšanas publiskošanai	Potenciālie pieteikumu iesniedzēji, kā arī plaša sabiedrība	Katrā projektu pieteikumu konkursā
Atbalsta saņēmēju un projektu, kā arī valsts finansējuma summas publicēšana	Plaša sabiedrība	Pēc projektu pieteikumu konkursa noslēgšanās
Partneru meklēšanas pasākumi	Potenciālie pieteikumu iesniedzēji	Katrā projektu pieteikumu konkursā
Informatīvie un apmācības pasākumi pieteikumu sagatavošanas jautājumos	Potenciālie pieteikumu iesniedzēji	Katrā projektu pieteikumu konkursā

Apmācība par projektu vadību un ziņošanu	Atbalsta saņēmēji	Katrā projektu pieteikumu konkursā
Pieteikumu iesniedzēju un atbalsta saņēmēju konsultēšana	Pieteikumu iesniedzēji un atbalsta saņēmēji	Regulāri
Rakstveida materiāli un publikācijas	Potenciālie pieteikumu iesniedzēji, pieteikumu iesniedzēji, atbalsta saņēmēji un plaša sabiedrība	Regulāri
Raksti un paziņojumi presei	Potenciālie pieteikumu iesniedzēji, pieteikumu iesniedzēji, atbalsta saņēmēji un plaša sabiedrība	Katrā projektu pieteikumu konkursā/īstenošanas gaitā
Programmas tīmekļa vietne	Potenciālie pieteikumu iesniedzēji, pieteikumu iesniedzēji, atbalsta saņēmēji un plaša sabiedrība	Pastāvīgi
Vizuālās identitātes zīmes	Potenciālie pieteikumu iesniedzēji, pieteikumu iesniedzēji, atbalsta saņēmēji un plaša sabiedrība	Atbilstoši atpazīstamības nodrošināšanas noteikumiem
Programmas rezultātu publiskošana	Plaša sabiedrība	Pastāvīgi

Indikatīvais informācijas un komunikācijas plāns Programmas īstenošanas pirmajam gadam

Programmas īstenošanas pirmajā gadā tiks veikti šādi Programmas informācijas un komunikācijas aktivitāšu sagatavošanas darbi:

- tiks izstrādāta zīmola grāmata (logotips, oficiālās veidlapas, vēstuļu veidlapas, prezentāciju veidlapas u. c.);
- sāks darboties tīmekļa vietne;
- Programmas lappuses atvērsies vairākos populārākajos sociālo plašsaziņas līdzekļu kanālos;
- tiks izstrādāts popularizēšanas sīkrīku komplekts, kas aicinās potenciālos pieteikumu iesniedzējus apmeklēt Programmas tīmekļa vietni;
- tiks izdota ievadbrošūra vai informatīvā lapa, kas prezentēs Programmu un tās iespējas;
- tiks sagatavots Programmu popularizējošs videoklips, kas aicinās potenciālos pieteikumu iesniedzējus iesniegt savus pieteikumus.

Programma izplatīs informāciju par ES finansējuma saņemšanas iespējām kopīgiem pārrobežu sadarbības projektiem, izmantojot šādus līdzekļus:

- rakstus un reklāmas presē un interneta ziņu portālos;
- komunikācijas kampaņas valsts, reģionālo un pašvaldību valsts institūciju tīmekļa vietnēs un citos saziņas kanālos, kā arī potenciālo pieteikumu iesniedzēju federāciju, apvienību un asociāciju tīmekļa vietnēs;
- komunikācijas kampaņas, izmantojot Programmas tīmekļa vietni, mobilo tālrunu lietojumprogrammu un sociālo plašsaziņas līdzekļu lappuses;
- konferences un partneru meklēšanas foruma uzsākšana;
- pirmie valsts līmeņa semināri potenciālajiem pieteikumu iesniedzējiem.

Visas informēšanas un komunikācijas darbības vienmērīgi aptvers attiecināmās teritorijas Latvijā, Lietuvā un Baltkrievijā.

8.2.7. IT sistēmas apraksts

Lai nodrošinātu pienācīgu Programmas un projektu informācijas glabāšanu un apstrādi, VI un ATS jāizmanto drošas piekļuves datorizēta programmas pārvaldības sistēma – Programmas datu bāze. Datu bāze nodrošina visa Programmas cikla informācijas glabāšanu un apstrādi un ir balstīta uz informāciju projektu līmenī. Tas ir instruments, kuru izmanto projektu saņemšanai, reģistrācijai, izvērtēšanai, ziņošanai, uzraudzībai un novērtēšanai, maksājumiem un informācijas apkopošanai Programmas līmenī.

8.2.8. Saistību sadalījums starp iesaistītajām dalībvalstīm

Atbilstīgi Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 31. panta 3. punkta noteikumiem iesaistītās valstis savā teritorijā novērš, atklāj un labo pārkāpumus. Tās nekavējoties paziņo VI par šiem pārkāpumiem, un VI informē Komisiju par saistīto administratīvo un tiesas kārtībā uzsākto tiesvedību virzību.

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 75. panta noteikumiem VI atgūst no vadošā atbalsta saņēmēja nepamatoti izmaksātās summas kopā ar visiem procentiem par kavētiem maksājumiem. Attiecīgie projekta partneri saskaņā ar partnerības līgumu, kas tiek parakstīts starp viņiem, atmaksā vadošajam atbalsta saņēmējam nepamatoti izmaksātās summas.

Ja VI nevar sekmīgi atgūt līdzekļus vēlākais sešu mēnešu laikā pēc līdzekļu atgūšanas rīkojuma izdošanas, VI iesniedz lietu Komisijai, kas, balstoties uz visu dokumentu kopumu, var pārņemt uzdevumu atgūt no atbalsta saņēmēja vai darba uzņēmēja summas, kuras tie ir parādā, vai atgūt tās tieši no valsts iestādēm attiecīgajā iesaistītajā valstī.

VI atgūst no iesaistītajām valstīm nepamatoti izmaksātās summas gadījumos, kad līdzekļu atgūšana ir saistīta ar:

- prasību, kas celta pret atbalsta saņēmēju, kurš veic uzņēmējdarbību dalībvalstī;
- partnervalsts vainu vai nolaidību;
- prasību, kas celta pret valsts iestādi, vai
- sistemātiskiem trūkumiem Programmas pārvaldības un kontroles sistēmā.

Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Īstenošanas regula] 74. panta noteikumiem, ja līdzekļu atgūšana ir saistīta ar prasību, kas celta pret atbalsta saņēmēju, kurš veic uzņēmējdarbību dalībvalstī, un VI nespēj atgūt parādu, dalībvalsts (Latvija vai Lietuva), kurā atbalsta saņēmējs veic uzņēmējdarbību, atlīdzina attiecīgo summu VI un atgūst to no atbalsta saņēmēja.

Ja atbalsta saņēmējam nepamatoti izmaksātās summas nevar atgūt partnervalsts (Baltkrievijas) vainas vai nolaidības dēļ vai ja atbalsta saņēmējam nepamatoti izmaksātās summas nevar atgūt partnervalsts (Baltkrievijas) vainas vai nolaidības dēļ, tā ir atbildīga par attiecīgās summas atlīdzināšanu.

Ja līdzekļu atgūšana ir saistīta ar sistēmiskiem trūkumiem Programmas pārvaldības un kontroles sistēmās, iesaistītā valsts, kurā tiek reģistrēti sistemātiski trūkumi, atlīdzina attiecīgās summas. Ja sistemātiskos trūkumus nevar attiecināt uz konkrētas iesaistītās valsts teritoriju, nepamatoti izmaksāto summu atgūšanas noteikumi jāparedz atsevišķā dokumentā, kuru savstarpēji paraksta VI un iesaistītās valstis.

8.2.9. Tehniskās palīdzības izmantošana

Tehniskās palīdzības (TP) mērķis ir finansēt darbības, kas ir nepieciešamas Programmas un aktivitāšu efektīvai un vienmērīgai sagatavošanai, vadībai, uzraudzībai, novērtēšanai, informācijas apstrādei, komunikācijas nodrošināšanai, tīklošanai, sūdzību izskatīšanai, kontrolei un auditam ar nolūku stiprināt administratīvo kapacitāti Programmas īstenošanai. Tāpēc TP būtu jāizmanto gan Programmas vadības struktūru, gan projektu atbalsta saņēmēju vajadzībām. Atbilstoši Regulas (ES) Nr. 897/2014 [Komisijas Īstenošanas regula] 34. pantam tehniskai palīdzībai var izlietot ne vairāk kā 10% no Savienības kopējā piešķiruma Programmai. Tehniskās palīdzības ietvaros finansē šādas indikatīvās aktivitātes:

- aktivitātes, kas ir saistītas ar vadības struktūru (personāla, biroja un iekārtu izmaksas, iepirkumu un sanāksmju organizēšana, ceļa un uzturēšanās izdevumi u. c.) funkcionēšanu;
- informēšanas, publicitātes un izpratnes veicināšanas pasākumi (publikācijas, pasākumi, tīklošana, tīmekļa lapas, mediji, vizuālā identitāte u. c.);
- projektu sagatavošana, novērtēšana un atlase (projektu pieteikumu konkursu vadīšana, Programmas dokumentācijas izstrāde u. c.);
- aktivitātes, kas ir saistītas ar atbalsta saņēmēju spējām absorbēt Programmas atbalsta uzlabošanu (konsultācijas, semināri un apmācības, partneru meklēšanas pasākumi, labās prakses izplatīšana, darbības, kuru mērķis ir administratīvā sloga samazināšana atbalsta saņēmējiem u. c.);
- datubāzu un datorizēto datu apmaiņas sistēmu izstrāde un izmantošana;
- uzraudzības darbības (projektu uzraudzības sistēmu izveide un pielietojums, projektu pārbaudes objektos u. c.);
- kontroles un audita aktivitātes (projektu izlases pārbaudes, iekšējais un ārējais audits u. c.);
- novērtēšanas aktivitātes (ārējo ekspertu piesaistīšana, attiecīgo ziņojumu un pētījumu sagatavošana u. c.).

8.2.10. Valodas izmantošana

Programmas oficiālā valoda ir angļu valoda. Tādējādi visi galvenie dokumenti (piemēram, pieteikumi, ziņojumi u. c.) jā sagatavo angļu valodā. Tomēr papildu dokumentus, kas nepieciešami, iesniedzot pieteikuma veidlapu, ziņojumu papilddokumentus, drīkst iesniegt valsts valodās (latviešu, lietuviešu, baltkrievu un krievu).

9. KOORDINĀCIJA

9.1 Dubultā finansējuma novēršana

Programmas finansējums, kas piešķirts Eiropas kaimiņattiecību instrumenta (EKI) ietvaros, jā saskaņo ar citiem pašreizējiem ES un dalībvalstu finanšu instrumentiem. 2014.–2020. gada plānošanas periodā dubultā finansējuma novēršanas un kontroles sistēma būs neatņemama ES struktūrfondu plānošanas un īstenošanas sistēmas sastāvdaļa un tādējādi tiks realizēta katrā procesa posmā. Dubultās finansēšanas novēršanas un kontroles procesā tiks piemērota sistemātiska pieeja, kas nozīmē, ka attiecīgās kontroles un uzraudzības procedūras tiks veiktas visos projekta un programmas administrēšanas posmos. Šo darbību integritātei jā nodrošina adekvāta dubultā finansējuma riska pārvaldība.

Lai nepieļautu dubulto finansējumu, jā veic daži konkrēti pasākumi. Pirmkārt, visiem atbalsta saņēmējiem jā paraksta deklarācija, norādot, ka ierosinātais projekts nedz pilnībā, nedz daļēji netiek finansēts no citiem starptautiskajiem, valsts, reģionālajiem vai ES finanšu instrumentiem vai Programmām. Turklāt, izvērtējot projektu pieteikumus, vadošai iestādei (VI) un Apvienotajam tehniskajam sekretariātam (ATS) sadarbībā ar valsts iestādēm jā pārbauda projekta finansējuma saņēmēju, kā arī piedāvāto projektu atbilstība, lai nodrošinātu, ka projekti nepārklājas ar citām valsts finansētām aktivitātēm.

Lai nodrošinātu pietiekamu dubultā finansējuma novēršanu un kontroli, kā arī lai veicinātu starpinstitucionālo sadarbību šajā jomā, Lietuvas Republikas Finanšu ministrijai, kas ir atbildīga par vispārējo ES struktūrfondu atbalsta līdzekļu pārvaldību Lietuvā, ja nepieciešams, jā sniedz visa attiecīgā informācija, t. i., ieteikumi, precizējumi, novērtēšana un personu, kuras ir atbildīgas par dubultā finansējuma novēršanu dažādās valsts institūcijās, kontaktinformācija.

Turklāt valsts struktūrfondu uzraudzības informācijas sistēma (*saīsinājums lietuviešu valodā – SFMIS*) tiks izmantota visās Lietuvas institūcijās, kas administrē ES struktūrfondu atbalstu (Lietuvas Republikas Finanšu ministrijā un attiecīgajās starpniekinstitūcijās). Sistēma ļauj uzkrāt un analizēt informāciju par dažādām Lietuvā īstenojamajām ES finansētajām programmām un projektiem, kā arī nodrošina šīs informācijas apmaiņu un tādējādi palīdz nodrošināt komplementaritāti un samazināt dubultā finansējuma risku.

Lietuvas atbalsta saņēmēju šīs Programmas ietvaros īstenojamo projektu atbilstību jā pārbauda VI/ATS, izmantojot tiešo piekļuvi *SFMIS*. Sistēma ļaus pārbaudīt, vai attiecīgais partneris ir iesaistīts citos līdzīgos projektos. VI un ATS jā sadarbojas ar valsts iestādēm Latvijā un Baltkrievijā, lai pārbaudītu Latvijas un Baltkrievijas atbalsta saņēmēju un projektu atbilstību.

Ja nepieciešams, ATS jāsažinās ar Latvijas valsts iestādēm, lai saņemtu nepieciešamo informāciju par Latvijas partneru un projektu atbilstību. Latvijas valsts iestādes var izmantot tiešo piekļuvi dalībvalstu ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības informācijas sistēmai (ES SFKF VIS), kā arī citām pieejamām sistēmām, kas ir izveidotas citiem finanšu instrumentiem (piemēram, *Dokumentācijas, ziņošanas un informācijas sistēma (DoRIS)* Eiropas Ekonomikas zonai (EEZ), Norvēģijas finanšu instrumentam), un attiecīgajām savstarpēji saistītajām pamatnostādnēm, kas ir izstrādātas ES fondu uzraudzības institūcijām Latvijā (piemēram, „*ES fondu, Eiropas Ekonomikas zonas, Norvēģijas finanšu instrumenta, Šveices–Latvijas sadarbības programmas un citu finanšu instrumentu dubultā finansējuma novēršanas matrica*”). Iepriekšminētās integrētā veidā izmantotās sistēmas un Matrica ļaus pārbaudīt, vai attiecīgais partneris ir iesaistīts citos līdzīgos projektos.

Saskaņā ar Baltkrievijas valsts normatīvajiem aktiem visi Baltkrievijas vadošie atbalsta saņēmēji vai atbalsta saņēmēji, kas saņem projektu finansējumu no jebkāda ārvalstu/starptautiskās organizācijas/struktūras/finansētāja, tiek reģistrēti Ekonomikas ministrijas Sadarbības ar starptautiskajām organizācijām un tehniskās palīdzības koordinācijas nodaļā. Parasti reģistrācijas procedūra ietver projekta apstiprināšanu un reģistrāciju un preču, darbu un pakalpojumu saraksta apstiprināšanu starptautisko tehniskās palīdzības projektu/programmu īstenošanai. Ja nepieciešams, ATS jāsažinās ar Baltkrievijas valsts iestādēm, lai saņemtu nepieciešamo informāciju no iepriekšminētā reģistra.

9.2. Sinerģija starp Pārrobežu sadarbības programmu un valsts programmām

Lai nodrošinātu sinerģiju starp Programmā paredzētajiem projektiem un intervences pasākumiem, ko finansē no citiem Eiropas strukturālajiem un ieguldījumu (ESI) fondiem, vairāki Programmas tematiskie mērķi ietver ne vairāk kā četrus atbalsta virzienus. Ierobežota Programmas tematiskā joma veicina lielāku koncentrāciju uz svarīgākajiem jautājumiem, kā arī uz sinerģiju ar ESI fondiem. Tajā pašā laikā tas nodrošina labāku saskaņotību un komplementaritāti ar citiem fondiem un darbības programmām.

Turklāt ir svarīgi nodrošināt šīs Programmas tematisko mērķu un investīciju prioritāšu saskaņošanu ar tām programmām un projektiem, kurus finansē citi ārējās palīdzības finanšu instrumenti katrā iesaistītajā valstī. Visu triju iesaistīto valstu attiecīgo 2014.–2020. gada plānošanas dokumentu analīze atklāja: lai gan daudzas Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmas 2014.–2020. gadam intervences jomas ir līdzīgas tām, kuras īsteno valsts programmu un plānu (kurus finansē no ESI fondiem) ietvaros, starp jomām, uz kurām šie intervences pasākumi liek uzsvāru, ir būtiska atšķirība, kas nodrošina svarīgu sinerģiju.

Latvijas gadījumā būtu jāidentificē tematiskās attiecības starp Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmu 2014.–2020. gadam un vairākām citām 2014.–2020. gada programmām un ārējās palīdzības instrumentiem, tostarp Latvijas darbības programmu „Izaugsme un nodarbinātība” ES struktūrfondu atbalsta saņemšanai 2014.–2020. gadam, Latvijas Lauku attīstības programmu 2014.–2020. gadam, Rīcības programmu zivsaimniecības attīstībai 2014.–2020. gadam, kā arī Latvijas un Šveices

sadarbības programmu un programmām, kuras finansē Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) un Norvēģijas finanšu instrumenti.

Vismaz septiņi no deviņiem prioritārajiem virzieniem ***Latvijas Darbības programmā (DP) „Izaugsme un nodarbinātība” ES struktūrfondu atbalsta saņemšanai 2014.–2020. gadam*** ir cieši saistīti ar Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmas 2014.–2020. gadam tematiskajiem mērķiem un investīciju prioritātēm.

Atbilstoši DP 1. prioritātei „*Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un inovācija*” ir paredzēts sniegt atbalstu zinātniskās, pētnieciskās un inovācijas kapacitātes celšanai, kā arī lietišķiem pētījumiem un pētījumu rezultātu komercializācijai, pētniecības infrastruktūras un materiāli tehniskās bāzes uzlabošanai, starptautiskās sadarbības un sadarbības starp zinātniskajām institūcijām un privāto sektoru veicināšanai u. c.

2. prioritātes „*IKT pieejamība, e-pārvalde un pakalpojumi*” mērķis ir uzlabot elektronisko sakaru infrastruktūru, tādējādi veicinot saimniecisko darbību, valsts un privātā sektora integrētus IKT risinājumus un Latvijas iekļaušanos Eiropas vienotajā digitālajā tirgū. Abas šīs prioritātes kopā ar tieši saistīto 3. prioritāti „*Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja*” atbilst PS Programmas 1.2. prioritātei „*Nodarbinātības stimulēšana, veicinot uzņēmējdarbību un inovācijas*”.

Ir svarīgi atzīmēt, ka DP 3. prioritāti „*Mazo un vidējo komersantu konkurētspēja*” atbalsta divi atsevišķi tematiskie mērķi, proti, „*Mazo un vidējo komersantu konkurētspējas uzlabošana*” un „*Institucionālās kapacitātes palielināšana un efektīva sabiedriskā administrēšana*”. Līdzīga sinerģija ir jāizveido arī starp Pārrobežu sadarbības programmas 1.2. prioritāti un 2.1. prioritāti, tādējādi palielinot tiešo pozitīvo ietekmi ne tikai uz dabisko, bet arī uz saimniecisko un sociālo vidi reģionā.

4. prioritātes „*Pāreja uz ekonomiku, kura rada mazas oglekļa emisijas visās nozarēs*” vispārīgais mērķis paredz samazināt enerģijas patēriņu, veicināt efektīvu un ilgtspējīgu energoresursu izmantošanu visās nozarēs. 5. prioritātes „*Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte*” ietvaros tiek paredzēts atbalsts aktivitātēm, kuru mērķis ir veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām. Abas prioritātes atbilst PS Programmas 2.1. prioritātei „*Vietējo un reģionālo institūciju kapacitātes paaugstināšana kopīgu problēmu risināšanai*”.

8. prioritāte „*Sociālā iekļaušana un cīņa pret nabadzību*” paredz aktivizēt mazaizsargāto darbaspējīgā vecuma iedzīvotājus un mazināt šķēršļus viņu ienākšanai darba tirgū un vienlaikus veicināt sociālā darba profesionālo attīstību, sociālo pakalpojumu un veselības aprūpes kvalitāti, tostarp pāreju no institucionālās aprūpes sistēmas uz sabiedrībā balstītiem pakalpojumiem. Pēdējos varētu attīstīt nākotnē PS Programmas 1.1. prioritātes „*Pieejas sabiedriskajiem pakalpojumiem uzlabošana mazaizsargātajām sociālajām grupām*” ietvaros.

Arī ***Latvijas Lauku attīstības programmai 2014.–2020. gadam (LAP)*** ir skaidra sinerģija ar Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmu 2014.–2020. gadam. Vides un inovācijas jautājumi, kurus risina PS Programma, ir LAP horizontālie mērķi. 1. prioritāte „*Veicināt zināšanu pārnesi un inovāciju lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un lauku apvidos*” un 2. prioritāte „*Uzlabot visu veidu lauksaimniecības rentabilitāti un konkurētspēju un sekmēt inovatīvas lauksaimniecības tehnoloģijas un meža ilgtspējīgu apsaimniekošanu*” atbilst PS Programmas 1.2. prioritātei, kura nodrošina iespēju izplatīt un pavairot PS Projektus tālāk Latvijas lauku teritorijās. 4. prioritāte „*Atjaunot, saglabāt*

un uzlabot ar lauksaimniecību un mežsaimniecību saistītās ekosistēmas” atbilst 2.1. prioritātei, savukārt 6. prioritāte „Veicināt sociālo iekļautību, nabadzības samazināšanu un ekonomisko attīstību lauku apvidos” atbilst PS Programmas 1. tematiskajam mērķim „Sociālās iekļaušanas veicināšana un cīņa pret nabadzību”.

Sinerģija pastāv arī starp Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmu 2014.–2020. gadam un **Rīcības programmu zivsaimniecības attīstībai 2014.–2020. gadam** (attiecībā uz negatīvās ietekmes samazināšanu uz vidi, P&A un inovācijas veicināšanu), **Latvijas un Šveices sadarbības programmu** (attiecībā uz sociālo attīstību), **Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) un Norvēģijas finanšu instrumentiem** (attiecībā uz kultūras mantojuma attīstību un inovāciju veicināšanu).

Lietuvas gadījumā ir svarīgi nodrošināt Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmas 2014.–2020. gadam tematisko mērķu un investīciju prioritāšu saskaņošanu ar to programmu un projektu tematiskajiem mērķiem un investīciju prioritātēm, kuri tiek finansēti, izmantojot citus ārējās palīdzības instrumentus, proti, cita starpā Lietuvas Darbības programmu ES struktūrfondu atbalsta saņemšanai 2014.–2020. gadam, Lietuvas un Šveices sadarbības programmu un programmas, kuras tiek finansētas Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) un Norvēģijas finanšu instrumentu ietvaros.

Dažas no **Lietuvas Darbības programmas ES struktūrfondu atbalstam 2014.–2020. gadam** 12 prioritātēm koncentrējas uz tiem pašiem jautājumiem, uz kuriem ir likts uzsvars PS Programmas tematiskajos mērķos un investīciju prioritātēs.

Prioritāte „Veicināt sociālo iekļaušanu, atbalstīt cīņu pret nabadzību” ietver investīcijas sociālajā infrastruktūrā un pāreju no institucionālajiem uz sabiedrībā balstītiem pakalpojumiem, kā arī aktīvu sociālo iekļaušanu, palielinot vecāku cilvēku līdzdalību darba tirgū (atbilst PS Programmas 1.1. prioritātei „Pieejas sabiedriskajiem pakalpojumiem uzlabošana mazaizsargātajām sociālajām grupām”).

Prioritāte „Uzlabota pārvaldība, kas atbilst sabiedrības vajadzībām” paredz ieguldījumus institucionālās kapacitātes palielināšanas un efektīvākas valsts pārvaldes jomās (atbilst PS Programmas 2.1. prioritātei „Vietējo un reģionālo institūciju kapacitātes paaugstināšana kopīgu problēmu risināšanai”).

Prioritāte „Vides aizsardzība, ilgtspējīga dabas resursu izmantošana un pielāgošanās klimata pārmaiņām” paredz palielināt spējas pielāgoties klimata pārmaiņām (atbilst PS Programmas 2.1. prioritātei „Vietējo un reģionālo institūciju kapacitātes paaugstināšana kopīgu problēmu risināšanai”), kā arī aizsargāt, veicināt un attīstīt kultūras un dabas mantojumu (atbilst PS Programmas 3.1. prioritātei „Kultūras un vēstures mantojuma un tradicionālo prasmju veicināšana un saglabāšana”).

Prioritāte „Veicināt kvalitatīvu nodarbinātību un iesaistīšanos darba tirgū” ietver jauniešu integrāciju darba tirgū, savukārt prioritāte „Sabiedrības izglītošana un cilvēkresursu potenciāla palielināšana” – darbaspēka apmācību un izglītības sistēmu pielāgošanu darba tirgus vajadzībām, un prioritāte „P&A un inovāciju veicināšana” – sadarbību starp uzņēmumiem un izglītību, prioritāte „Uzņēmējdarbības veicināšana un MVU izaugsmes stiprināšana” – uzņēmējdarbības veicināšanu un jaunu uzņēmumu veidošanu (visas saskaņā ar PS Programmas 1.2. prioritāti „Nodarbinātības stimulēšana, veicinot uzņēmējdarbību un inovācijas”).

Turklāt **Lietuvas partnerības līgums** paredz no ESI fondiem finansēto programmu un no valsts budžeta finansēto stratēģisko programmu komplementaritātes uzraudzību. Lietuvas

valdība 2012. gadā apstiprināja *Nacionālo reformu programmu (NRP)*, kuras mērķis ir Lietuvas progresa stratēģijas „Lietuva 2030” īstenošana. Šī programma ietver svarīgākos valsts stratēģiskās politikas noteikumus un svarīgākos galvenos ES politikas noteikumus, kas noteikti *Eiropa 2020* stratēģijā, tajā ir uzskaitītas intervences jomas, kuras tiek finansētas no dažādiem finansējuma avotiem – gan no valsts budžeta, gan no ESI fondiem. Koordinācija tiek nodrošināta, uzraugot prioritāšu īstenošanu, kas ir noteiktas NRP, kurā ir iesaistītas visas par dažādu programmu un plānu īstenošanu atbildīgās institūcijas.

Baltkrievijas gadījumā ES ir galvenais starptautiskais finansētājs Baltkrievijā. Atbalsts Baltkrievijai tiek piešķirts saskaņā ar Valsts stratēģisko ietvardokumentu 2007.–2013. gadam, un tas tieši un netieši liek uzsvāru uz iedzīvotāju vajadzību atbalstīšanu un demokratizāciju.

Divpusējie piešķirumi, kas tiek finansēti *Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (EKPI)*, kura turpinājums ir EKI, ietvaros, tika novirzīti, lai atbalstītu kopīgu interešu sektorus un tos sektorus, no kuriem iedzīvotāji gūst visvairāk labuma, kā arī sadarbību (robežu pārvaldība, reģionālā attīstība, vide, energoefektivitāte, zaļā ekonomika, pārtikas drošība u. c.), liekot uzsvāru uz pilsoniskās sabiedrības līdzdalību. Šiem piešķirumiem ir ietekme uz pilsoņiem kopumā, kuri gūst labumu no uzlabojumiem galvenajos sektoros, kam ir plaša ietekme visā valstī un liela atkarība no reģionālajām un pašvaldības darbībām. Papildu iespējas nodrošina Baltkrievijas līdzdalība Austrumu partnerības (AP) daudzpusējās dimensijas tematiskajās platformās un pamatiniciatīvās. Baltkrievija piedalās arī vairākos reģionālajos projektos, galvenokārt vides, izglītības un pārrobežu sadarbības jomās. Divpusējs atbalsts Baltkrievijai tiek papildināts ar tematiskajām un reģionālajām programmām šādās jomās: izglītība (*Tempus, Erasmus Mundus*), kājnietu mīnu neitralizēšana, atkritumu apsaimniekošana, gaisa kvalitāte, kodoldrošība – Černobiļa, un *TAIEX*. Turklāt īpaši papildu finanšu līdzekļi tika piešķirti pilsoniskās sabiedrības atbalstam. Nepastāv acīmredzamas pārklāšanās starp Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmu 2014.–2020. gadam un citām finansēšanas aktivitātēm Programmas darbības teritorijas Baltkrievijas daļā. Tomēr īpaša uzmanība un koordinācija ir nepieciešama, lai nodrošinātu PS Programmas sinerģiju ar citām iniciatīvām un projektiem, kā arī sasniegto rezultātu pārsniegšanu.

Projekti PS Programmas 2. tematiskā mērķa „*Atbalsts labai vietējai un reģionālajai pārvaldei*” ietvaros atbilst *Nacionālās indikatīvās programmas (NIP) 2012.–2013. gadam* apakšprioritātei „*Labas pārvaldes standarti*”, kas ir saistīta ar Valsts stratēģisko ievaddokumentu 2007.–2013. gadam pirmās prioritārās jomas „*Laba pārvaldība un cilvēku savstarpējie kontakti*” ietvaros. 2. tematiskais mērķis nodrošina sinerģiju ar darbībām AP pirmajā tematiskajā platformā „*Demokrātija, laba pārvaldība un stabilitāte (tostarp taisnīgums, brīvība un drošība (TBD))*”. 2.1. prioritāte „*Vietējo un reģionālo institūciju kapacitātes paaugstināšana kopīgu problēmu risināšanai*” atbilst AP 5. pamatiniciatīvai „*Cilvēku izraisīto un dabas katastrofu novēršana, gatavība tām un reaģēšana uz tām*” un 6. pamatiniciatīvai „*Labas vides pārvaldības veicināšana*” (attiecas uz vides pārvaldības stiprināšanu). Tā kā Ašmjani, Rogačeva (Grodņas apgabals), Polocka un Braslava (Vitebskas apgabals) pamatteritorijās un Molodečna, Slucka (Minskas apgabals) un Čausi (Mogiļevas apgabals) piekļaujošās teritorijās ir parakstījušas *Pilsētu mēru paktu (PMP)* un ņemot vērā Baltkrievijas pašvaldību

pieaugošo interesi par šo iniciatīvu, aktivitātes *2.1. prioritātes* ietvaros arī var veicināt pašvaldību *Ilgspējīgas enerģētikas rīcības plānu īstenošanu*. *2.2. prioritāte „Sabiedrības stiprināšana”* nodrošina zināmu sinerģiju ar AP ceturto tematisko platformu *„Cilvēku savstarpējie kontakti”* (attiecas uz pilsonisko sabiedrību).

Darbības, kas norādītas PS Programmas 3. tematiskajā mērķī *„Vietējās kultūras veicināšana un vēsturiskā mantojuma saglabāšana”*, ir saskaņā ar konkrētajiem **AP Kultūras programmas** mērķiem:

- atbalstīt un veicināt kultūras politikas reformas valdības līmenī, celt kultūras organizāciju kapacitāti un uzlabot kultūras nozares „profesionalizāciju” reģionā;
- veicināt apmaiņu ar informāciju, pieredzi un labāko praksi starp kultūras operatoriem reģionālajā līmenī un ES ietvaros;
- atbalstīt reģionālās iniciatīvas/partnerības, kas demonstrē pozitīvu kultūras ieguldījumu ekonomikas attīstībā, sociālajā iekļaušanā, konfliktu risināšanā un starpkultūru dialogā.

Darbībām, kas norādītas 4. tematiskajā mērķī *„Robežu pārvaldības un drošības veicināšana”*, ir sinerģija ar darbībām AP 1. pamatiniciatīvā *„Integrētas robežu pārvaldības programma”*, kas paredz veicināt tuvināšanos ES standartiem (priekšnosacījums panākumiem mobilitātes jomā), kā arī ar Baltkrievijas sadarbības ar Starptautiskās Migrācijas organizāciju (SMO) principiem (vērsta uz atbalsta sniegšanu attiecībā uz arvien pieaugošajiem izaicinājumiem migrācijas pārvaldībā).

Tiek sagaidīts, ka *2. komponentes „Attīstīt Baltkrievijas reģionālo un vietējo iestāžu kompetences un potenciālu reģionālās un vietējās attīstības pārvaldībā”* īstenošana **ES projekta „Atbalsts Baltkrievijas reģionālajai un vietējai attīstībai”** (2013.–2016.) ietvaros nodrošinās stabilu pamatu projektiem, kurus paredzēts atbalstīt PS Programmas 1., 2. un 3. tematisko mērķu ietvaros.

Līdzīgu intervences pasākumu esamība Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas EKI PS Programmā 2014.–2020. gadam un no ESI līdzekļiem finansētajās valsts programmās un projektos (attiecībā uz visām trijām iesaistītajām valstīm) apstiprina ar šiem intervences pasākumiem risināmo problēmu nozīmi un svarīgumu. Tomēr ir būtiska atšķirība starp jomām, uz kurām koncentrējas PS Programma un valsts programmas, kuras tiek finansētas no ESI fondiem. ESI fondu finansētās investīcijas tiek ieguldītas galvenokārt liela mēroga valsts līmeņa projektos, kas risina valsts mēroga problēmas un izaicinājumus, un finansēšanas aktivitātēs, ko veic galvenokārt lielākie dalībnieki konkrētajās jomās, tādējādi pievēršot nepietiekamu uzmanību problēmām, kas skar reģionālā, nemaz nerunājot par vietējā, līmeņa un mazākus atbalsta guvējus. Savukārt PS Programmas mērķis ir aizpildīt šo tukšumu, koncentrējoties uz visneaizsargātāko reģionu attīstību, jo īpaši to reģionu, kas robežojas ar kaimiņvalstīm, un efektīvi izmantot pārrobežu sadarbību kopīgu izaicinājumu risināšanai. Tādēļ svarīgākās problēmas tiek risinātas gan valsts, gan reģionālajā līmenī, veidojot svarīgu sinerģiju.